

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

Ece Demirağ

DESENLER

Tan Oral

KÖPEK ARKADAŞIM ve BEN

Alternatif Köpek Bakım Kitabı

KitapYAYINEVi

KÖPEK ARKADAŞIM VE BEN

KİTAP YAYINEVİ – 120
DOĞA VE BİLİM DİZİSİ – 12

KÖPEK ARKADAŞIM VE BEN: ALTERNATİF KÖPEK BAKIM KİTABI/ECE DEMİRAÇ

© 2006, KİTAP YAYINEVİ LTD.

TÜM HAKLARI SAKLIDIR. BU KİTABIN HİÇBİR BÖLÜMÜ, YAYINCININ YAZILI İZNİ OLMDAN,
FOTOKOPİ DAHİL ELEKTRONİK VEYA MEKANİK YÖNTEMLERLE
KOPYALANAMAZ, ÇOĞALTILAMAZ VEYA KAYDEDİLEMEZ.

YAYINA HAZIRLAYAN
NİHAL BOZTEKİN

DESENLER VE KAPAK RESMİ
TAN ORAL

KİTAP TASARIMI
YETKİN BAŞARIR, BEK

TASARIM DANIŞMANLIĞI
BEK

GRAFİK UYGULAMA VE BASKI
MAS MATBAACILIK A.Ş.
DEREBOYU CADDESİ, ZAÇRA İŞ MERKEZİ B BLOK 1
MASLAK-İSTANBUL
T: (0212) 285 11 96
E: INFO@MASMAT.COM.TR

1. BASIM
AĞUSTOS 2006, İSTANBUL

ISBN 975 6051-30-2

YAYIN YÖNETMENİ
ÇAĞATAY ANADOL

KİTAP YAYINEVİ LTD.
CİHANGİR CADDESİ, ÖZÜÇÜL SOKAĞI 20/1-B
BEYOĞLU 34433 İSTANBUL
T: (0212) 292 62 86 F: (0212) 292 62 87
E: kitap@kitapyayinevi.com
W: www.kitapyayinevi.com

Köpek Arkadaşım ve Ben

Alternatif Köpek Bakım Kitabı

ECE DEMİRAĞ

KitapYAYINEVİ

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://rantey.org>

TAMER'E, HÜLYA'YA, TUĞÇE'YE

İÇİNDEKİLER

SUNUŞ	7
KÖPEK SEÇİMİ	12
MAMA DÜZENİ	27
GEZME DÜZENİ VE TUVALET TERBİYESİ	34
ÇİFTLEŞTİRME VE YAVRULAMA	43
KÖPEKTEN KORKMAK	47
BAKIM	52
VETERİNER KLİNİKLERİNDE	72
BAZI CİNSLER	78
BARINAKLARDA VE KÖPEK ÇİFTLİLİĞİNDE	90
Ek: BARINAKLAR NASIL OLMALIDIR?	III
TÜRKİYE'DE HAYVANSEVER OLMAK	II4
KAPATIYORUZ	140
TEŞEKKÜRLER	143
HAYVANLARLA İLGİLİ YERLER	146

SUNUŞ

O na hiç kötü davranmadım. Ona her zaman evin prensesiymiş gibi davrandım. Ona karşı her zaman iyiydim. Her zaman ona hizmet etmeye, onu mutlu etmeye gönül vermiş ve bundan başka hiçbir şeyle mutlu olmayan kölesi gibiydim. Ne yaparsa yapsın, ister topunu almaya çalışırken bardak kırsın, kucaktaki bir bebeğin annesinin koltukaltından sarkan minik bacağına bir hamle yapsın, isterse halının ortasına çişini kakasını yapsın ya da annemi hafifçe ısırırsın, her zaman, kayıtsız şartsız güvenebileceği biri olmak istedim. Evin diğer sakinlerinin hışmından kaçıp yanıma sığındığında, kabahati ne olursa olsun sevdim onu, okşadım, cesaret verdim, yanaklarından öptüm, sakinleştirdim. Her kabahatinden sonra, korktuğu her zaman, her fırtına çıktığında kulaqları ensesine yapışmış telaşlı ve mahcup bir halde koşa koşa bana geldi. Onu severek sakinleştirdim. Beni her zaman, sarsılmayacak, ne yaparsa yapsın arkasında duracak bir dost olarak görmesini istedim.

Bir gün bardağın içine düşen topunu atlayıp almak yerine havlayarak bana haber verdiğini gördüm. Zamanla bebeklerin bacaklarını, seslerini pek takmamaya başladı. Halının üzerine çiş ve kaka yapmayı bıraktı.

Annemi bir daha hiç ısırmadı. Fırtınada bağrını rüzgâra verip “atta”ya çıktı.

Bundan on yıl önceydi. Birkaç saat önce aldığım köpek ansiklopedisini deli gibi karıştırıyordum. Yüzlerce, hatta bine yakın köpek fotoğrafı arasında kaybolmuştum. Saat sabahın beşi olmuş; odamda kesif bir köpek idrarı kokusu, perdeler bile üre buğusu sinmiş, duvar diplerine serdiğim gazetelerde de birkaç küçük kaka... İyi bakılmış 4 aylık bir topaç, çekmecelerini çıkarıp yuva yaptığı tahta bir komodinin içinde uyuyor.

Bu ansiklopediyi saat 22’de, Dünya Gençlik Merkezi’nin kapanmasına beş dakika kala almıştım. Veterineriyle benim, köpeğimin davranışlarıyla ilgili şüphelerimiz vardı. Veteriner köpeğin cinsini tahmin ediyor,

ama adını bir türlü dilinin ucuna getiremiyordu; o da yeniden bir bakacaktı bu gece. Püskül püskül saçlarım kakalara değiyor, ortalığı topluyorum, yeni gazeteler serip araştırmaya devam ediyorum. İnternetim, yayınlarım yok; bir bu kitap var işte.

Neden sonra dikkatimi çekmeden sayfaların arasında kendini kaybetmiş bir fotoğraf çarpıyor gözüme; profilden tıpkı benim köpeğim. Özel-likleri: Çocuklarla geçimsiz, saldırgan, *katil köpek* olarak bilinse de iyi bir sahibin elinde sevgi dolu, sadık bir köpeğe dönüşebilir.

Heyecandan uyuyamıyorum. Sürekli sigara içiyorum. Ben ne yapabilirim? Peki, ne olacak? Elim ayağım boşalmış. Gün iyice ışıyınca dükkânı açmış olabileceğini düşünüp hemen veterinerine telefon ediyorum. Aynı anda bağırıyoruz: “Pitbull terrier!”

O dönem gazete ve televizyonlardaki *katil köpek* pitbull haberleri çok yeni. Kulağımıza köpek dövüşü haberleri çalınıyor. Herkes bilmiyor pitbull’u, ama bir şehir efsanesidir gidiyor.

- Hiç acı hissetmeyen hayvanlarmış,
- Kuyruğundan tutup kaldırırlarmış, hiç sesini çıkarmazmış,
- Almanya’da bir çocuğu parçalamış, sahibi iğneyle uyutmuş,
- Bunlar büyüyünce sahiplerine saldırıyormuş,
- Dövüştürenler antrenman olsun diye sokak köpeklerinin üstüne saldırtıyormuş.

Benim minik sevgilim bir katil köpek olabilir mi?

Onu ilk aldığım zamanları hayal meyal hatırlıyordum. Bundan sonra her yere köpeğimle gidebileceğimi zannettiğim günlerdi; Gaco da daha bebekti ve bunun hiçbir zaman mümkün olmayacağını bana henüz hissettirmemişti. Taksim’de geziyorduk. Otobüs duraklarının arkasında, birahane-
nenin önünde bir adam durdurup sordu:

- Hanımefendi, bu pitbull mu?
- Ne? Yok değil, sokak köpeği...

Yaa sokak köpeğiymiş! Nerede o sokakların munis, tatlı, dost, had-dini bilir kem söz söylemez, her yaşam koşuluna uyan, bulduğu her lokma-ya eyvallah diyen, vakur, canımın içi sokak köpeği –ki onlara bebeğinizi bi-le emanet edebilirsiniz– ve nerede bizim yağmur çisentisinden kaçan, doy-

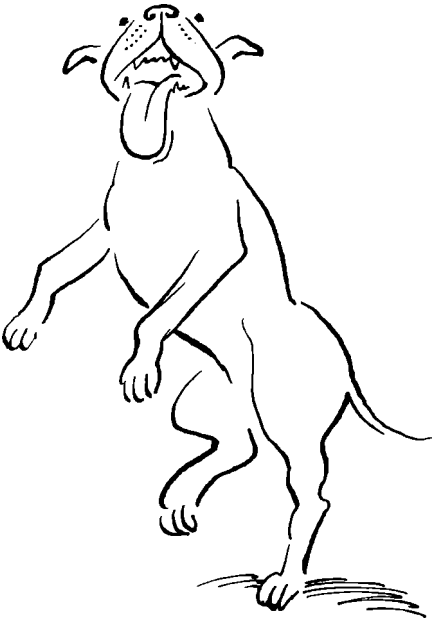
mak bilmeyen, her zaman dikkat merkezi olmak isteyen, hiçbir hayvanla iyi geçinemeyen, bebekleri rakip görüp hırslanan Gaco.

Ama biz onu çok sevdi; yani ben, annem, babam, kardeşim. Onu gözümüzden sakındık. Bizi her gördüğünde yaptığı Çingene dansıyla adı kendine bu kadar yakışan bir başka hayvan olamaz: Gaco.

Biz bir köpeği sevmekle yeni bir hayata başladık

Bazen Gaco yanımda yokken birden onu özler ve yanımda her kim varsa sorarım: “Gaco’ya sevgimi nasıl anlatayım? Dağlara mı, köpüklerle denizlere mi yoksa sprey boya alıp ikinci köprüye mi yazayım?” Hiç aklımdan çıkmaz, yine giyilmiş çoraplarımızı yediği bir gün, yaptığını çaktırmamaya çalışırken tam burnunun üzerinde bir çorap parçasıyla sanki bir burunlukmuş gibi dakikalarca dolaşması. Çok yaramazlık yaptığında onu “yerine” götürmekle tehdit ettiğimiz zaman aramızdan konuyla en ilgisiz olanının üzerinde tepinip, “Ne olur burada kalayım” diye yalaması. Topunu almak için altından geçtiği sehpadaki çay fincanının şangırtısından korkup sırtında sehpayla üzerime atlaması, ama bu durumu bile kullanarak kaşıyla gözüyle tabağındaki keki gösterip azığını çıkarmayı başarması. İnatla, eve gelen yeni bir misafirin kucağında uyumaya çalışması. Sokakta gördüğümüz, tanımadığımız çocukların havalanan toplarına kafa atıp hayranlıklarını kazanması. Kardeşimin yalnız başına zorlu sınavlarına çalışması gerektiği ve iki üç saat uyku hakkı olduğu gecelerde gizlice odasına sızıp, biz çıkarmaya çalıştığımızda yatağın ucunda büzülüp “Ben bu şekilde bile yatmaya razıyım, yeter ki onunla yatayım” demesi, kardeşim üç saat rahat uysun diye onu karga tulumba dışarı çıkarmamız. Sabahları taze ekmeğini peynirsiz verdiğimizde bizi azarlaması, yemeği diğer günlerden daha lezzetli olduğunda ise yanımıza gelip bizi yalayararak teşekkür etmeyi unutmaması. Gaco horultularla uyurken kalkıp tualete gidip, işimi bitirip kapıyı açtığımda merak dolu gözlerle onu bana bakarken bulmam. Evde yalnız kalmaya alışık olmasına rağmen biz bir yere giderken “Gaco’yu da götürelim mi?” dediğimde çılgınca koşup sevinç gösterileri yapması. Ayakkabı almak gibi önemli bir sorunu halletmek için evden çıkmaya hazırlanırken “Beni de götürün” diye ön ayaklarını üzerime

dayayıp yalvarması üzerine ona kıyamamam, ayakkabı almak yerine arabayla sahilde birkaç tur atmamız ve kışlık moka-senlerle birkaç yaz günü daha geçirmem. Evde biz bilgisayarda çalışırken vücudu odamızda başı koridorda yatması, böylelikle bir yandan benimle ya da kardeşimle birlikte olup bir yandan salonda konuşulanları dinlemesi. Bazen yatış şekli itibariyle sadece kıışmış derilerini ve yağ tulumu memelerini görmem ve insan dünyasında çirkin addedilen o görüntüye sevgi ve coşkuyla bakmam, o görüntüyle Gaco'ya yeniden yeniden âşık olmam. Çöpleri karıştırdığı için, basarak açılan kapaklı çöp kutularından almamız, ancak birkaç gün sonra bir ayağını iteneğe basıp kapağı

açıp çöpün içinden rahatça “takılmasını” görmemiz, yine buzdolabını burnuyla açıp “takılması” ama her seferinde kapatmayı unutmaması. Sabah uyanıldığında burnunu saçlarımın içine gömüp uyuduğunu anlamam, rahatını bozmamak için pozisyonumu bozmamam. Misafir geldiğinde ortadaki bisküvi tabağını koklaması, dilinin ucuyla yalaması ama asla almaması: Öyle ya biz ona yeme demiştik, koklama dememiştik ki... Yazlığa giderken onun eşyaları ve oyuncakları için ayrı bir çanta hazırladığımı fark edip yaz boyunca bir şeye ihtiyacı olduğunda o çantayı karıştırmaması. Evde yalnız kaldığında dinginlik versin diye aldığım Domates Çocuk Şarkıları adlı kasetteki “İlgaz Anadolu'nun”, “Nar Gibi Domatesle”, “Kestane Gürgen Palamut” şarkılarını pek beğenmeyip, Cansever'in “Kara çadır is mi tutar? Martin tüfek pas mı tutar? Ağlayalım anam bacım. Elin oğlu yas mı tutar” türküsü her çaldığında hü-zünlenip iç geçirmesi. Bazı günler karanlık ve sakın bir odada yalnız yatmayı tercih etmesi; ben “Gaco gel!” diye bağırırsam da gelmemesi, ama ne zaman “Benim minik Gacom nerde” kalıbını kullansam eh lütfen yavaş yavaş teşekkür etmesi, gelme ödülü olarak hemen top oynamaya başlamamız...

Bunlar hiç aklımdan çıkmıyor. Elbette başka bir köpeğim, başka bir cins köpeğim ya da bir sokak köpeğim olsaydı onu da Gaco kadar sevecektim. Ama ben Gaco'yu sadece sevmiyorum, hayranlık da duyuyorum ona. Bu kadar zeki, akıllı ve bazen hayatımı zorlaştırırken bir yandan da bana neşe, sevinç ve mutluluk katan bir köpeklerle beraber yaşadığım ve onu ben seçtiğim için, benim seçtiğim köpek de bu kadar zeki olduğu için, ona duyduğum sevgiyi katmerlediği için kendimi çok iyi hissediyorum.

Bu kitap bilimsel bilgilerin ışığında oluşmuş bir eser değildir, bilimsel hiçbir dayanağı yoktur; gündelik bilgilerle yazılmış bir tecrübe kitabıdır. Yazarı veteriner ya da köpek eğitmeni, köpek psikoloğu ya da hayvan yetiştiriciliği ve bakımı mezunu değil, sadece on yıldır köpeğini ileri derecede sevip koruyan, onu aldığı günün bir yıl sonrasında itibaren herhangi bir dernekle ilişkisi olmadan tek başına düzensiz bir şekilde köpekler için çalışan biridir. Dolayısıyla benim uyguladığım yöntemleri köpeğinize uygularsanız aynı sonuçları alamayabilirsiniz.

Bu, alternatif bir köpek bakımı ve hayvan sevgisi kitabıdır. Birçok çeviri kitaptan daha samimidir. Yazılış amacı insanların köpeklerine ve tüm köpeklere iyi davranmasını istemekten ibarettir.

KÖPEK SEÇİMİ

Köpek almaya karar vermek kolaydır; ancak bir köpekle birlikte yaşamayı göze aldığını dair kendine söz vermiş birine nadiren rastlanır. Her şeyden önce, köpek pahalıdır. Hayvan mağazalarında birkaç bin dolara satılan köpeklerden bahsetmiş olmayı çok isterdim. Mesela bir bin beş yüz doları gözden çıkaran ya da daha iyimser bir tahminle iki yüz, üç yüz doları bir araya getirip bir köpeğe sahip olan kişi bilmelidir ki, bu para bundan böyle o köpekle yaşarken ödeyeceklerinin yanında çok çok azdır.

E öyle ya, canlıyı aldık, evimize getirdik, “makarnanın üzerine biraz peynir serperiz, terkosu da koyduk mu su kabına oh ne rahat, artık türlü şaklabanlıklarını bekleriz küçük köpek; çorabımızı giyerken kaçır kaç, göğsünü kaşırsak sırt üstü yat” gibi bir durum söz konusu değildir.

Köpeğiniz bir ömür boyu çeşitli aşılar olacak, ağızdan kurt ilacı alacak, eğer onu sağlıklı beslemezseniz hastalıklara davetiye çıkaran vücudu yeniden ve yeniden size masraf çıkaracak, sağlıklı beslediğinizde ise –ki bu yalnız ve ancak kuru mamayla ve belki biraz da yaş mamayla mümkündür– bütçenizin bir bölümünü daimi olarak buna ayırmanız gerekecektir. Tabii hesapta olmayan kazaları ve hastalıkları saymazsak...

Bununla birlikte her köpek ilk yıllarda kemirir. Kapının yarısını, halının dörtte birini ya da en sevdiğiniz kitapları kemirip yeniden almanıza neden olan köpeğin masrafı da göz ardı edilmemelidir. Bazı zor cinslere bazen profesyonel bir eğitmen tarafından temel itaat eğitimi verilmesi gerekebilir. Sonunda bir ilkokul diploması alınır, ama ederi çoktur. Bazen köpeğinizin ileri eğitime ihtiyacı olabilir; koruma, ileri itaat gibi eğitimlerle lise, üniversite mezunu olması gerekebilir ki bu da çok masraflıdır.

Şu da bilinmelidir ki, köpeği için harcayacak parası olmayan ya da köpeği seven ama onun için para harcamayı doğru bulmayan, maddi durumu iyi olsa bile köpek için yaptığı masraflardan rahatsız olan biri, hem kendisinin hem de köpeğin mutluluğu için o minik yavruyu eve getirmek-

ten vazgeçmelidir. (Biraz önce “makarnanın üzerine peynir serpme” esprisini gerçekten hayata geçiren, köpeğini sadece ev yemekleriyle ya da pılavın üzerine didikledikleri azıcık tavukla besleyen kişiler de vardır. Üstelik bu köpeklerin şaşırtıcı bir biçimde uzun yaşadığı olmuştur. Bu konuya “mama” bölümünde yeniden değineceğim.)

Gaco’yu aldıktan sonra veterinerine ilk götürdüğümüzde “Hasta, çok zor yaşar, ancak yaş mamayla beslerseniz belki” cümlesini duyduk. Bir konserve dolusu yaş mamanın fiyatını öğrenince ağlamaya başladım; öyle romantik ve ezik bir biçimde değil, ağzım açık, yüzüm buruşuk “ühü ühü ühü” diyerekten. Gaco’nun hastalığı kadar fiyat da ağlatmıştı beni.

Ama alışıyorsunuz... Köpek için para ayırmak kişiliğinize batmıyorsa, artık hesaplarınızı o yaş mamaya kuru mamaya göre yapıyor, bir süre sonra da bunu normal karşılamaya başlıyorsunuz.

Eğer bir köpek aldıysanız, artık hayatınızda hiçbir zaman hiçbir şey eskisi gibi olmayacaktır. Üzerinize aldığınız büyük sorumluluğu ve hayatınızın nasıl ona göre programlandığını gördüğünüzde, verdiğiniz paranın lafının bile olmayacağını göreceksiniz. Artık yeni bir hayat söz konusudur; çıkılamayan tatiller, bazen katılamadığınız geceler, evinize bir daha gelmeyen sevdiğiniz insanlar bu hayatın parçalarından sadece birkaçıdır. Ama inanın, eğer köpeğinizi severseniz bunların hiç ama hiçbirisi size batmaz.

Bununla beraber, köpeğinizi sevdikçe diğer sahipli köpekler ve sokak köpekleri dikkatinizi çekmeye başlar. Bir gün köpeğinin kayışını sertçe çekip bağırان adamın veya ezilen bir köpeğin görüntüsü gözünüzün önünden gitmez. Kendinizi çantanızda kuru mama taşırken ya da sokak köpeklerine kasaptan bedavaya aldığınız kırpık ve ekmekle yemek yaparken bulursunuz; üstelik verdiğiniz köpeklerin üçünden biri bunu yiyemeyip size öyle bir bakar ki, acı çekersiniz. Hayvanseverlik acı çekmeyi de beraberinde getirir aslında. Bu benim daimi olarak yaşadığım, hiç bitmeyecek bir acıdır. Geyik tabiriyle okyanusa deniz yıldızı atmakla yetindiğiniz küçük zaferler bile sizi mutlu etmez. Artık bilinçlisinizdir, Türkiye gibi bir ülkede gerek sahipli gerek sahipsiz köpekler için hiçbir şeyin yolunda gitmediğinin farkındasınızdır. Bunu size kendi köpeğinize olan sevginiz gös-

terir. Bu acıyı yaşadıkça kendi köpeğinize daha iyi bakarsınız. İşte bu yüzden, bir nebze değişen sosyal hayatınız size batmaz.

Ve bir gün köpeğinizi yitirdiğinizde de tabii bir daha hiçbir şey eskisi gibi olmayacaktır.

Bizim hayatımızda da Gaco'dan sonra hiçbir şey eskisi gibi olmadı, ancak ölünce de olmayacaktı. Bunu hiçbir zaman unutmadık. Unutmuyoruz.

Köpek almanın en güzel ve ideal şekillerinden biri planlı programlı, bilinçli bir şekilde okuyarak, bilerek karar vermekse de hiç ummadığınız bir anda bir yavruyu ya da hasta bir yetişkini eve getirmek durumunda kalabilirsiniz ve yeni hayatınız hiç ummadığınız bir anda başlayabilir.

Bizim için de böyle oldu. İstanbul'a taşınıyorduk, Ankara'da son günlerimizdi, Konur Sokak'ta tek başıma hızlı hızlı yürüyordum. Köpek sahibi olmak gibi bir fikrim hiç yoktu. Adres sormak için bir pet shop'a girdim. Orada gördüğüm boxer cinsi bir köpeğin yavruluktan çıkmış olduğunu ve kafesine sığamadığını fark ettim. Cebimde kuruş yoktu. Kredi kartı da yoktu. Yine de "Bu köpek bu boya geldiyse verin, ben alıyorum" dedim. Meğerse çoktan satın alınmış, aşıları yapıldığı için oradaymış.

Sonra babamla buluştuk. Ankara'da son kez, amaçsızca geziyoruz. Tunalı'da Aynalı Çarşı'ya girdik. Nedense bir pet shop'a gitti ayaklarımız. Pislik içinde, yarısı hasta 20 kadar köpek. Bir cocker sürekli elini veriyor, "Beni al" diyor; ki pet shop'larda, barınaklarda, hatta lüks çiftliklerde bile size elini veren, "Beni al" diyen çok dostumuz vardır.

Bizim etkilendiğimizi gören üç cevval satıcı çapraz kafalamaya aldı bizi. Ne hikâyeler, ne taktikler uçuyor havada. Kızlar duygusaldır beyaz sever diye düşünüp herhalde, bembeyaz bir köpek veriyorlar elime. Geri bırakıyorum, yine veriyorlar. O anda Gaco'yu görüyorum. Sırtını kardeşlerine ve bütün köpeklere dönmüş yatıyor ve kardeşlerinden biri Gaco'nun üzerine gayet sıvı bir kaka yapıyor. Simsiyah ve çok çirkin, ama bu boşaltım sayesinde dikkatimi çekiyor. Ensesinden tutup havaya kaldırıyorum, kafamı yukarı kaldırıp bakıyorum.

Åşık oldum o an Gaco'ya; gözlerini benden kaçırdına. "Beni rahat bırak da biraz uyuyayım" dediğine.

Çapraz baskıdan kurtulup babamla çıkıyoruz, gidip Tunalı'da caddenin ortalık yerinde bir taşın üzerine oturuyoruz. Ben bir önceki pet shop'ta sergilediğim efelenmenin etkisi altındayım. Ağzımdan o kadar kolay çıktıysa, "Verin bu köpeğı bana" dediysem, demek ki yapılabilir bir şey bu. Gaco'yu almaya karar veriyoruz. "O siyah köpeğı alıp bir ömür boyu birbirimizle dayanışma içinde bakacağımıza, işbölümünü yapıp birbirimize yardım edeceğimize" söz veriyoruz.

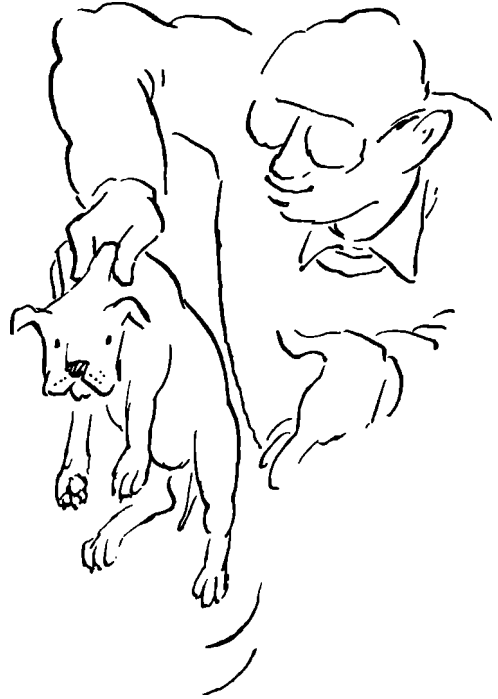
İşte önemli olan budur, dayanışma. Ve nerede rastlarsan

rastla, ister sokakta, ister barınakta ister kötü satıcıların elinde, içinin aktığı köpeğı almaktır en doğrusu, o cins bu cins adrese teslim değil.

Sok ellerini cebine, her yere git; barınaklara, fakir semtlere, zengin semtlere... Göz göze iletişim kurduğı, içini kıpırdatan köpeğı almalı insan. Ancak bu şekilde köpek sağlıklı ve mutlu büyür. Sizin içiniz daha sıcak olur.

Biz Gaco'yu çok cüzi bir para ödeyerek aldık, çünkü para eder bir görünümü dahi yoktu. Şecere sormadık bile; hatta şecere nedir, cins nedir, bunu bile bilmiyorduk. Cinsini sorduğumuzda "Eeee... Baksır. Yüzü sonra buruşacak" dediler, biz de inandık. (Kısa bir süre sonra boxer olmadığını anlayınca "Herhalde sokak köpeğı kırmaması, bize yutturmaya çalıştılar ama iyi de oldu" dedik.)

Bu arada bize birtakım spreyler de satıyor, "İşediğı yere bunu sıkın, bir daha işemez" diyorlar. Sonradan öğrendik ki pire ilacıymış verdikleri. (Bu

günden tam bir yıl sonra belki kardeşlerini bulurum diye Gaco'yu Ankara'ya, yine o pet shop'a götürdüm. Üç cevval satıcıdan birini bulup "Tebrیکler, bizi çok güzel kazıkladınız, köpek pitbull çıktı. Ama onu çok seviyoruz. Bu yüzden size teşekkür ederim" dedim. Çocuk bizi hatırladı. Kıkır kıkır gülüp durdu, bir şey demedi.)

Köpek kitaplarında "yavru seçiminde dikkat edilecekler" denip iki nokta üst üste koyulur: Gözleri çapaksız ve parlak olmalı, kulaklarında kötü kokulu akıntı olmamalı, tüyleri parlak olmalı... Bence yavru köpeği tedavi ettirmeye gücü olan birinin, onun sağlıklı ya da sağlıklı olmamasına bakmaması gerekir. Diğerlerinden daha az atik, daha az çevik, daha az parlak diye hiçbir yavru köpeğin yaşama şansı elinden alınmamalıdır.

Yalnız yaşıyorsanız, size arkadaş olsun diye bir köpek edinebilirsiniz. Günde iki ya da üç kere dışarı çıkarıp rahatlatma şansınız varsa köpek gerçekten çok iyi bir arkadaşdır. Ancak uzun saatler ve günler boyu eve uğramayan biriyseniz durum değişir. Köpeğinizi ev hapsine mahkûm eder ya da ona bakmaları için insanlara yüklenirseniz bu ilişki pek de uzun sürmez.

Aynı evin içinde kalabalığın köpeği sevmesi, ancak bakım yükünün bir kişiye yüklenmesi düpedüz ayıptır. Aslında köpek bakımında işbölümüne ihtiyaç vardır.

Biz köpeğimize dört kişi bakıyoruz. Babam sabahları çıkarıyor, ben akşamüstü ve gece yatmadan önce. Annem her gezmeden sonra ayaklarını, poposunu ve ağzını silip temizliyor. Mamasını ben veriyorum. Aşırı enerjik, hareketli ve hayvanlara karşı saldırgan olduğu için, veterinerine götürürken mutlaka bir araba ve iki kişi gerekiyor. Banyosunu babam yapıyor. Gün içinde oyun oynamak, bitmek bilmeyen bir lokma daha mama koparma mücadelelerine ortak olmak, beraber yatmak ya da sadece şımartıp nazlandırmak gibi durumlarla dördümüz birden ilgileniyoruz. Kardeşim joker; kimin işi varsa ve görevini yapamayacak durumdaysa devreye giriyor, gezmeye çıkarıyor, mamasını veriyor, veterinerine giderken arabayı kullanıyor. Sürekli bir işbölümü ve dayanışma halinde olmadan bu işin yürütmesi çok zor. İşte bu yüzden eve köpek getirirken birlikte yaşadığınız diğer kişileri de hesaba katmalı, onlardan kesin onay almalı ve herkes eve bir

köpek girmesini kabul ediyorsa bu girişimde bulunmalısınız. Biz babamla Gaco'yu yoğun bir kafalama faaliyeti sonucunda ani bir karar aldık. Annemle kardeşimin fikrini sormadık da onlar hem ekstra iyi insanlar hem de birer hayvansever oldukları için bir sorun yaşamadık. Ancak herkes bu kadar iyi olmayabilir, hiç kimse bir köpeğin ağır sorumluluğunu emrivaki sonucu çekmek zorunda da değildir. Yine de bir köpeği sevmeyi başaran hiç kimsenin bu sorumluluklardan imtina edeceğini sanmıyorum.

Bu arada, bir köpek asla bir hediye nesnesi olamaz. Kız arkadaş, erkek arkadaş, evlada köpek hediye etmek son derece zor tutacak bir kumardır. Artık bir köpekle yaşayacak olan bir insan bu duruma kendi karar vermeli, köpeğini kendi seçmelidir. Tabii bir çocuğun “Köpek istiyorum” diye ağlaması durumu biraz değiştirir. Eğer çocuğunuzun sorumluluk alacağından eminseniz, gerçekten istediğine inandıysanız ona bir köpek alabilirsiniz. Ancak yine de en ideali, gelecek günlerin selameti bakımından köpeğini kendisinin seçmesidir.

Bir diğer konu da eve uygun köpek almak üzerine söylenip yazılanlar. Bir çoban köpeği ya da danua apartman katında yaşayabilir mi? Bence yaşar. Çok gürültü çıkarıp komşuları rahatsız etmiyorsa –ki büyük köpekler genelde sakindir– ve sahipleri onu uzun yürüyüşlere çıkarıyorsa neden olmasın?

Türkiye’de bahçeli evlerin sayısı çok azdır ve bu bahçeli evler maalesef müstakil bile değil bitişik nizamdır. Dip dibe, mendil kadar bahçelerin apartmandan ne farkı var? Elbette ki danua, çoban köpeği geniş yer ister, daha çok hareket etme imkânı olan küçük bir köpek dar bir ev için daha uy-

gundur, ama Türkiye’de ne şecereli zengin köpeklerin ne de kırma barınak köpeklerinin böyle bir lüksü olabilir. İkisi de köpektir ve her ikisi de bu ülkede köpekler gibi acı çekmektedir. Türkiye’de insanlar nasıl daracık evlerde, üst üste, kendine ait bir odası dahi olmadan yaşıyorsa o köpekler de bu şartlara ayak uydurmak durumundadır. Bir köpeğin ihtiyacı olan tek şey bir yuva ve kendisini seven bir sahiptir; tabii yine söylüyorum, uzun gezmelere çıkmaları, hatta parkta oyunlara katılmaları koşuluyla.

İki odalı bir evde yaşayan bir adam büyük köpek isteyip onu en azından asgari ölçülerde iyi yaşatma sorumluluğunu üzerine aldıysa, bir de köpeğiyle hava atmayı düşünmeyip, cins ya da değil, gerçekten içinin ısındığı bir köpeği aldıysa, bir büyük köpek bir apartman katında, neden olmasın?

Ancak kar köpeklerinin Adana gibi sıcak ve nemin çok yoğun olduğu yerlerde bulundurulmamasına dikkat etmek gerekebilir. Kar köpeklerinden kasıt, Sibiry kurtları, malamutlar ve Saint Bernard’dır. Yine de köpek düşüncesiz bir hayvan satıcısı tarafından bir sıcak beldeye getirildiyse ve çok sevdiyseniz onu o pet shop’tan kurtarmanızın bir mahsuru yok. Tüylelerini kestirip serin tutmaya çalışarak birlikte yaşarsınız. Yine de bu tür köpekleri sıcak yerlere dışarıdan getirtme yolunu tercih etmemenizi öneririm.

Yalnız! Köpeğe balkonda bakılmaz. Bunu benimseyenler inanılmaz yanlış bir zihniyetin sahibidir. Bunu yapacaksanız o köpeği almayın, çünkü üzüntü ve sıkıntıya boğulup kendini çok mutsuz, dışlanmış hisseder. Güneşten, soğuktan korunamaz. Bahçe bir nebze daha iyidir, ancak ince tüylü bir köpeğe de sadece bahçede bakılamaz. Evin her yeri köpek içindir. Sizin sevginize ve anlayışınıza göre mutfak, salon, yatak odası, gerekirse yatağınızın içi. Eğer balkonda bakacaksanız bir köpekle birlikte yaşamamanın ne anlamı kalır? Her an dizinizin dibinde, her an burun buruna, her zaman iletişim halinde olmak içindir köpek. (Bu benim iddiam, ama köpeklerle birlikte yaşadığınız ve birbirinizden mikrop alıp verdiğiniz için hastalıklara karşı bağışıklık kazanır ve kolay kolay hasta olmazsınız. Ben Gaco’yu aldığımda yaklaşık sekiz sene boyunca hiç grip olmadım. Sonunda “Nasıl olsa hastalanmıyorum” deyip o kadar kör kör parmağım gözüne davrandım, o kadar kendime bakmadım ki gribe kırmızı mumlu davetiye çıkarmış oldum . Bu duruma Gaco bile dur diyemedi.)

Gelelim yavru köpek mi, yoksa yetişkin köpek mi almak gerektiği konusuna. Yavru köpeğin çeşitli zorlukları vardır; tuvalet eğitimi gayet uzun sürebilir, işler yolunda gitmeyebilir. Ama sizin büyüttüğünüz bir köpek olur; ortaya çıkan sizden bir parçadır sonuçta. Yetişkin bir köpek de alınabilir; huyunu suyunu bilir, gözlemleyebilir ya da önceki sahiplerinden öğrenebilirsiniz. Tuvalet terbiyesi vardır zaten, bir eğitmene vermeniz gerekmez.

Yetişkin köpek edinmekten söz ederken, aklıma yazın gittiğimiz Ören’de çok yaşlı, cins köpeklerin sokaklarda dolaştığı geldi. Sonradan bunların turistler tarafından bırakıldığını öğrendim. “Ölümünü izlemeye dayanmam, bu yeşil yerde yaşasın son yıllarını” zihniyetiyle bırakılan köpekler her nasılsa sokak köpekleriyle arkadaş olur, yemeğini kendi bulmayı öğreniyordu; ama yine de üzüntüden büzülen gözlerinden acıları okunuyordu.

Elimde olsa –ki belki bir gün olabilir– “Terk etme, bana ver, son yılını benimle geçirsin” derdim köpeğini sokağa bırakan birine. İnsanlarda da hayvanlarda da son yıllar altın yıllardır; dertle, kederle, ıstırapla değil el üstünde tutularak, sevgi görerek, eğlenerek geçirilmeli bu yıllar.

Gaco yaşlandı diye hayıflandığımı gören bir aile dostumuz, bu turistlerin yaptığını bana önermiş, “Gaco’yu ver, yeni bir köpek al, böylece öldüğünü görmemiş olursun, acı çekmezsin” gibi talihsiz bir cümle sarf etmişti. Aniden ukalaca bir tavır takınıp “Benim evime giren köpek kefenle çıkar” demiş bulundum. Aşırı bir tepki vermiş olsam da söylediğim doğrudur. Eve alışan ve beni canından çok seven, kendini bu sürünün en küçük de olsa bir parçası olarak kabul eden köpeği terk edemeyeceğimi, ancak ölürse benim evimden çıkacağını söylemek istemiştim. Burada anlatılmak istenen, bir köpeğe böylesine ağır bir kötülük yapılamayacağıydı. Köpeği terk etmek, kardeşini terk etmek, çocuğunu evlatlık vermek, yaşlanan anne ve babayı kapının önüne koymakla eşdeğerdir bana kalırsa.

Eve bir bebek girmesi ya da evdeki insanlardan birinin hastalanması halinde dahi köpek evden uzaklaştırılmamalıdır. Köpeği benimki gibi saldırgan olan ve bebeklerden hoşlanmayan bir insanın onu terk etmeden nasıl bir çözüm üretebileceği tartışma konusudur. Benim köpeğim deği-

şikse ben de değişik biriyim, gerekirse başarırım. Ancak sonuçta çocuklarla, bebeklerle çok iyi geçinen köpekler çoğunluktadır. Eğitimci çeşitli şekillerde bir bebekle köpeği bir arada tutmanın yolunu öğretiyorlar. Bunlardan sadece biri: Yatırdığınız bebeğin göğsüne mama koyup köpeğin yemesini bekleyin. Köpek bu durumda bebeği kendi sahibi kabul ediyor. Bebeğin köpeğin tüyünden etkilenmemesini sağlayan kist aşılı da var. İnsanların bu kadar yüce gönüllü olmasını beklemek zordur, ama bir köpek ve bir bebeğin bir arada olması hayal değildir.

Hastalıklara gelince... Kendimden bir örnek vereyim. Gaco 4 yaşındayken bana alerjik astım teşhisi kondu. Doktorla aramızda geçen diyalog şöyleydi:

- Çalıştığın yerde klima var mı?
- Var.
- Hemen istifanı veriyorsun!
- Ne diyorsunuz, nasıl istifa ederim?
- Saçlarını keseceksin!
- Kesemem.
- Sen kesmesen ben keserim! Köpeğin var mı?
- Var.
- Köpek gidiyor. Yolcudur Abbas.

Sanırım kendine “dahi doktor” havası vermeye çalışan biriydi. Evde bir mayt savaşı başlattık. Halılar, yataklar mayttan arındırıldı. Toz tutmasın diye de kapaklı bir kütüphane aldım. Saçlarım kaldı. İşime devam ettim, Gaco’yla beraber yatmaya da. Hastalık “ben gidiyorum” bile demeden uzaklaştı, ne zaman gittiğini fark etmedim.

Daha ağır hastalanırsanız da ya da evden biri hastalanırsa da köpeğinizi sizden ayırmamak için sonuna kadar direnin. Hele “Ben ona iyi bakamıyorum, zavallı yavrum yeşil kırlarda koşsun. Ona iyi bakacak bahçeli bir eve vermek istiyorum” gibi bir düşünceye asla kapılmayın. Yeşil kır diye bir şey yok ki bu ülkede. Gecekonduda ya da tek odalı bir evde yaşayın. Köpeğiniz için önemli olan sizsiniz. Sizinle birlikte olduğu müddetçe iyi yemek yiyemese de, yeterince koşamasa da mutludur o.

Köpekten sıkıldığı ya da bakamadığı için, ailenin biri bulur sahiplenir diye Ataşehir sokaklarında çare aramak, Belgrad ormanlarına ya da sadece kendi semtine uzak bir caddeye bırakmak gibi durumlar da ne yazık ki ülkemizde var. Ancak bu fikri normal karşılayan bir zihniyet, yazar-okur ilişkisiyle dahi asla benim muhatabım olamaz; ona diyeceğim hiçbir şey yoktur.

Dişi veya erkek köpek almak konusuna gelince... Türkiye’de eğilim daha çok erkek köpek almak yönündedir. Dişi bir basset tazısını sahiplen-dirmeye çalıştığım günlerde bir köpeksevere basset tazıları hakkında bilgi verirken, birden “Bizim oğlan çapkın olacak demek” dedi; demek ki cinsi ve türü önceden belirlemiş.

Sanırım erkekler biraz “Aslanım, koçum, erkek köpeğim” diye böbürlenmeyi seviyorlar. Ama önemli olan köpeği sevmek ve benimsemek olduğu için bu durumun eleştirilecek bir tarafının bulunduğunu sanmıyorum.

Benim köpeğim dişi. Bundan sonra köpek alırsam yine dişi alacağımı düşünüyorum. Bunun naçizane sebebi ise çiftleşmek üzere evden kaçan köpeklerin büyük bir bölümünün erkek olmasıdır. Ölüme bile alışabilir insan; “İşte bu onun mezarı” der, “onu iyi yaşattım”. Ama kayıp köpek sanırım pek başa çıkılabilecek bir dert değildir. O şimdi ne halde, işkence mi görüyor, tekmeleniyor mu, aç mı susuz mu kaldı diye düşünmek insanı çok yıpratır.

Dişi köpeğin eve ve sahibine daha bağlı olduğunu söylerler, erkek köpeğin regl ve doğum sorunu olmaması ise bir avantajmış; halbuki regl başa çıkılamayacak bir dert değildir.

Yine de tekrar etmek gerekirse, en güzeli dişi-erkek demeden içinin ısındığı köpeği almaktır.

Ne yazık ki ülkemizde de dünyada da köpeklerle estetik ameliyat yapan veterinerler var. Pitbull’a, boxer’a, doberman’a yapılan estetik ameliyatlarda kulak ve kuyruk, Rottweiller’larda ise sadece kuyruk kesiliyor. Bu ameliyatlar bebek yaştaki köpeklerle uygulanıyor.

Ben uzun kulaklı ve kuyruklu bir köpek sahibi olarak hayvanlara kulak ve kuyruk kesme estetiği yapılmasına şiddetle karşıyım. Onlar köy köpeği değildir, kulaklarına kurtlar saldırmayacaktır, kesilmelerine gerek yoktur. Kuyruğunu kulağını kestirdiğiniz köpeğiniz kendini idare edemez, mutsuz olur.

Sülalemizde dokuz köpek var. Aralarında doberman’lar olsa da onlara da estetik ameliyat yapılmadı ve bununla gurur duyuyorum. Çiftlikte doberman sahibi bir adamın başka bir doberman kuyruğu görünce “Ya iyi ki kestirmişiz bizimkinin kuyruğunu. Gerçekten de çok iğrençmiş” demesi beni çok sinirlendirmişti. Uzun bir kılkuyruktu ama sana kendini ifade etmek için o kuyruğa ihtiyacı vardı be adam!

İngiltere’de köpeklerle estetik ameliyat yasaklanmıştır. Veterinerlerin “Kuyruğunu kesmezseniz sallarsa, sehpadaki çayı döker” bahanesini takmamaktadır İngilizler; kaldı ki her gün 5 çayı seremonileri vardır. Veteri-

nerlerin bu konuda bir gerekçesi de ileri yaşlarda kuyruk kırılırsa büyük ameliyatlar gerekebileceğidir. İleri yaşlarda kafa veya bacak kırılırsa da büyük ameliyatlar gerekebilir. Sırf hava atmak uğruna köpeklerinin kuyruğunu kestirenler, kulaklarını dikleştirenler hayvanlarına acı vermekten ve onun hayatını zorlaştırmaktan başka hiçbir şey kazanamazlar.

Köpeği pet shop'tan ya da annesinin altından parayla almak veya barınaktan, sokaktan almak. İşte bütün mesele bu...

Hayvan hakları savunucularının kayıtsız şartsız karşı çıktığı en önemli şey, hayvanat mağazalarından ya da artık iyice yaygınlaşmış deyimle pet shop'lardan para vererek bir evcil hayvan edinmektir. Gerçekten de satıcıların büyük çoğunluğu hayvan sevgisinden yoksun, hayvanın duygularından anlamayan, onlara sadece ticari meta gözüyle bakan insanlardır.

Kadıköy sahilindeki barakalarda yaşanan olayı hatırlatmak isterim. Belediye o baraka halindeki pet shop'lar için çok değil en fazla birkaç ay önce yıkım kararı verdiğinde bıyıklarından kötülük damlayan hayvan satıcıları ellerine kocaman kaya parçalarını alıp dükkânlarını kendileri yıkmaya, taşları içeri doğru atıp camları kırmaya başlamıştı. Sanırım Türkan Şoray ve Bulut Aras'ın başrollerini paylaştığı, Kartal Tibet'in yönetmenliğini yaptığı Sultan'dan etkilenmişlerdi. Filmde Türkan Şoray, yani Sultan belediye ekiplerince yıkılmaya çalışan gecekonduğunu kazmayı küreği eline alıp kendi yıkıyor, "Bu evi ben yaptım, ben yıkarım. Size yıktırmam evimil!" diye haykırıyordu.

Evet, bu satıcılar da böyle yapmıştı. Güya onurlu bir eylemdi ama unutulmuş bir şey vardı: Dükkânların içerisindeki hayvanların tamamı dışarıya çıkarılmamıştı. Gözlerden kaçmamıştır, kayalar camları parçalarken içeride küçük büyük hayvanlar oradan oraya kaçıyordu. O yıkıntıların arasında kalıp ölmüş büyük bir köpeğin fotoğrafı hiçbir zaman gözümün önünden gitmedi.

Bu tarz adamlardan köpek, kuş, kedi almak onları desteklemek demektir, bu işi yapmalarına, yaptıkları işlerine devam etmelerine olanak sağlamak demektir. Hayvanların veteriner kontrolünde iyi bakıldığı lüks pet shop'larda da aslında durum pek de farklı değildir. Oralardan alırsanız da

hayvan ticaretini desteklemiş olursunuz. Hayvan hakları savunucuları bu konuda çok haklıdır. Hayvan ticareti yasaklanmalı, binlerce dolar verilerek ya da kaçak yollarla dışarıdan kargoyla köpek, maymun, kuş getirilmemelidir.

Ancak unutulmaması gereken bir şey var. Kafesin arkasına koyulup üzerine bin dolar etiketi yapıştırılan hayvanlar da barınaklardaki arkadaşları gibi acı içinde. Hatta bazı vicdansız tüccarlar satılmayan, müşterisi olmayan, biraz da büyüüp semiren köpekleri Belgrad ormanına bırakıyor. Köpekler oralarda iyice çoğalıp karacalara saldırınca da devlet tarafından ölüm emri veriliyor haklarında.

Köpeğin k'sini bilmezken bir pet shop'tan aldım ölmek üzere olan köpeğimi, çok cüzi bir fiyata. Hiçbir zaman pişman olmadım. Ben onu almasaydım üzerindeki kuru ve yaş kaka parçalarının altında kalıp ölecekti. Gaco'nun üç kardeşinin muhtemelen yaşadığı son buydu. İşte bu yüzden ilke olarak "Pet shop'tan kesinlikle köpek alınmaz, para vererek kesinlikle köpek alınmaz" fikrini tam olarak benimseyebilmiş değilim. "Alınmamalıdır ya da alınması özendirilmemelidir. Hayvan ticareti desteklenmemelidir. Köpek almak isteyen insanlar barınaklara yönlendirilmelidir" denebilir, doğrusu da budur. Ancak ilerisi için yine de kendime söz veremiyorum bir türlü. Pet shop'tan bir hayvan kurtarmak da çok cezbedici geliyor bana.

Bir zamanlar şöyle bir şey duymuştum: "İnsanların köpeklerini para vererek almaları lazım. Aksi takdirde hayvanlarına saygı duymuyor, kötü davranıyorlar." Ülkemizde bu tür insanlardan çok var; köpeğe saygı duyan, düşük belli Alman kurduna yaptığı paşa muamelesini "veled-i zina", yani kırma bir köpeğe yapmayanlardan da. Öyle ya, insanlar söz konusu olduğunda melezlik son derece çekici bir durum, ama köpekler için tam tersi geçerli.

Halbuki kırma köpekler daha dayanıklı ve daha akıllıdır. Cinslere özgü kalıtsal sorunları yaşamazlar. Yurtdışına çıktığımda insanların cins köpekler yerine kırma köpekleri tercih ettiğini çok gördüm. Kafası Alman kurdu, vücudu terrier olan ve 27 odalı bir şatoda yaşayan köpeklere rastladım. Türkiye'deki cins köpek merakı hiçbir yerde yok.

Yine de hayvan hakları savunucusu bir kadına şöyle bir soru yöneltmiştim: "Peki, insanların cins köpek alma hakkı yok mu? Herhangi

bir ülkenin meşhur çoban köpeğine sahip olmayı isteyemez mi insan, karakterini beğenip cins bir köpeği tercih edemez mi?” “Edemez!” diye sert bir yanıt geldi. Benim asıl amacım onların gerçekte ne düşündüklerini anlamaktı. “Edemez, herkes barınaktan köpek alacak. Bu soruna ancak böyle çözüm bulunur.”

Şu aralar bir Golden Retriever çılgınlığı yaşanıyor ülkemizde. Neyse ki Golden Retriever uslu ve efendi bir köpek olduğu için Dalmaçyalıların kaderini paylaşmıyor. Hollywood’un çektiği 101 ve 102 Dalmaçyalı filmlerini seyredenler tarafından edinilen Dalmaçyalılar, kolay katlanılabilir bir köpek olmadıklarından, yaramaz ve obur olduklarından sokağa bırakıldılar Amerika’da. Bu tarz bir çılgınlığa saygı duymak mümkün değil. Türkiye’deki, birbirinden görüp peşi sıra Golden Retriever alma çılgınlığına da saygı duyduğumu söyleyemeyeceğim. Yine de bir insanın herhangi bir cins köpeği sevip edinmek istemesini anlayabilirim. Bununla beraber, elleri ceplerine sokup önce bir barınağa uğramakta fayda vardır.

Barınaklar edinilip sıkılıp atılmış yüzlerce cins köpeklerle doludur. Ev hayatına alışan köpekler sokak köpeklerinden daha fazla acı çekiyor. Kimisi yemek yemeyi reddedip intihar ediyor. Köpek dalıp gider mi? Birçoğunu kalabalık köpek grupları içinde dalıp gitmiş görüyorum. En güzeli onlardan birini alıp evinize getirmek. Barınakları ziyaret etmekten çekinmeyin. Çok değerli hayvanseverler çok güç koşullarda yüzlerce köpeğe bakıyorlar. Oralardan bir köpek alıp bu insanlara destek olmak her zaman en iyisi.

Birden fazla köpek almanın ya da kedili evde köpek bakmanın en ideal yolu ise, bu hayvanları aynı anda eve getirmektir. Köpekli bir eve köpek getirmek ya da verilemeyen yavrunun evde kalıp büyümesi köpeğinizi üzebilir. Bu durumda ilk köpeğinize “Evin kralı sensin, evin gerçek sahibisin, onun apoletlerindeki yıldızlar daha az, lider sensin” mesajını verirseniz yeni gelen köpeği biraz olsun kabullenebilir, oyunlarına davet etmeye başlayabilir. Yetişkin bir kedinin olduğu bir eve yavru köpek getirmek de bu durumun tam tersinden daha az risklidir.

İki muhabbet kuşum var üç yıldır, güya isimleri Şantinfantinfo ve Şabaniyesütlaç; ama kullanamıyoruz isimlerini tabii, onları da Gaco diye seviyoruz. Yoksa Gaco onurlu bir köpek, bir süre kuyruğunu yere vurup

dikkatimi çekmeye çalıştıktan sonra odadan çıkıp onları sevmemiz bitene kadar dışarıda bekliyor. Kuşları haftada bir gün iki saat saldığında Gaco'yu müzikli bir odada dinlenmeye bırakıyorum. Kuşlar kafese girdi mi aramıza dönüyor. Aslında birden fazla hayvana bakmak isteyenler için köpek ile muhabbet kuşu iyi bir ikilidir; dikkatli olmak kaydıyla tabii.

Eğer işitme engelli, otistik veya katatonik değilseniz, köpeğinizle konuşun. Ona her zaman bir şeyler anlatın; kafasını yan yatırıp sizi anlamaya çalışır. Siz ona “Ah Bobi, öyle dertlerim var ki, ev sahibi kapıya dayandı, Müjgan desen yüz vermiyor” dediğinizde, her ne kadar bazı hayvan sahipleri anladığını iddia etse de elbette ki dediğinizi anlamaz, ama sizin ona yönelen sesinizi algılar, sizi dinler, avutur. Müjgan'a gerek de yok, onunla mama, top oyunları veya köpek arkadaşları hakkında anlayacağı dilde konuşabilirsiniz. Bu iletişim onun çok hoşuna gidecektir.

Evde kavganın olması, insanların birbirine seslerini yükselterek konuşması köpeği çok üzer ve korkutur. Dört yıl önce Babalar Günü'nde babama hediye olarak Lig TV almamız üzerine Gaco için evde yeni bir dönem başladı. Zira babam maç seyredirken hakeme, futbolculara bağırıyor, sonra da bize dönüp sözlerini eliyle koluyla destekleyip bağırarak dertleniyordu. Gaco bu duruma hâlâ uyum sağlayabilmiş değil. Ne zaman maç olsa gelip bize sığınıyor, onu sevip avutuyoruz. “Baba, Gaco korkuyor n'olur” deyip ortalığı sakinleştirmeye çalışıyoruz.

Bu arada yatıp dinlenen köpeğiniz çağırdığınızda kuyruğunu pat pat pat yere vurup yanınıza gelmiyorsa, bu “Keyfim yerinde, bozma sakın” demektir. Bu durumda onu rahatsız etmemeniz daha iyidir.

Köpeğimizi seçtikten ve biraz tanıdıktan sonra sıra bakımına geldi. Önce mamalar ve mama düzeni hakkında, kendi köpeğim ve dışarıdaki köpeklerimden yola çıkarak bilgi vermek istiyorum.

MAMA DÜZENİ

Mama konusunu incelerken köpeklerin kuru mama yemesi gerektiğinden, en uygun besinin kuru mama olduğundan bahsedeceğim, ancak sokaktaki birçok köpeğin çöple, barınaktakilerin ise büyük ölçüde makarnayla beslendiğini ve buna rağmen yaşadıklarını da unutmamak gerekir. Söz konusu öneriler köpeğini ya da köpeklerini daha sağlıklı yaşatma imkânı olan insanlar içindir. Davutpaşa'da otuz köpeğe mama taşıdığımız günlerde yanımızda kuru mamanın yanı sıra battal boy çöp torbalarının içinde makarna, kasap kırığı ve havuç da vardı.

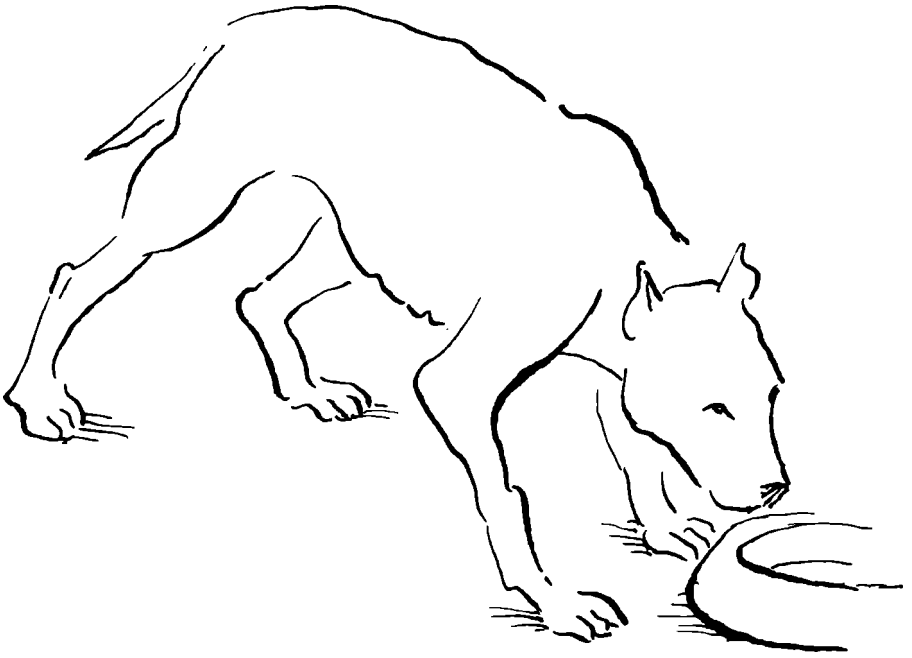
En sağlıklı ve mutlu yaşayacak köpek, anne altında en fazla kalmış, anne sütünü en fazla almış olanıdır.

Eve getirilecek yavru en az yedi-sekiz haftalık olmalıdır. Eğer daha önce gelmek durumunda kaldıysa, veteriner kontrolünde biberonla beslenmeli ya da en mükemmel besin olan hazır mamalardan veteriner hekimin önerdiği bir markanın bebekler için olanını tüketmelidir.

Yavrular yedi-sekiz haftalıksa günde üç ya da dört kere mama yer. Gaco'yu aldığımızda pet shop'taki üç satıcının onun hakkında hiçbir bilgileri yoktu. Üst üste yığılmış hayvanlardan sadece biriydi. O yüzden yaşını söyleyemediler. İlk veterineri dişlerine bakıp tam 7 haftalık olduğunu söyledi. Ancak yolunda gitmeyen bir şeyler vardı. Kakası çok sıvıydı ve zayıf düşmüştü. Her ne kadar satıcılar "Bunun damarlarında hâlâ anne sütü dolaşıyor" dediyse de buna inanmak pek mümkün değildi. Gerçi Gaco'nun diğer kardeşleri son derece atak, son derece sağlıklı ve gürbüz görünüyordu. Belki de meme emerken bizim Gaco hep dirsek yedi diye düşündüm.

Veteriner "Pet shop'tan alınan hayvanlar sağlıklı ortamlarda kaldıkları ve iyi bakılmadıkları için genelde alındıktan bir süre sonra kanlı ishal, gençlik gibi hastalıklardan ölürler. Sizin köpeğinizin yaşayacağı da hiç garanti değil. Sağlıksız görünüyor. Ancak çok iyi beslenirse kurtulabilir. Bunun için bir süre verdiğim markadan yaş mama yemesi lazım" dedi. Ona inandık,

hem bir hekime gerçekten güvenmek istediğimizden, hem de artık İstanbul'a gittiğimizi, yaş mamaları kendisinden almayacağımızı bildiğinden.

İki konserve alıp eve getirdik. Veterinerin tarif ettiği gibi, gerekli miktarı bir cezvede ısıtıp veriyorduk. Onun kadar iştahlı bir hayvan görmedim. Tatlı kaşığını içindeki yaş mamaların dökülmesi için mama kabının kenarına vurduğumuzda çıkan sese deli oluyordu. İstanbul'da aşıları da başladı. Gaco hemen topladı. Gürbüz, hareketli ve şakacı bir köpek oldu. Mutluluktan uçan sağlıklı bir yavru haline gelmişti artık.

Birkaç hafta sonra kuru mamaya geçtik ve bundan sonra mamanın kalmaması gibi özel durumlar ve onu şımartmak için yaptığımız jestlerle sürprizler haricinde her zaman kuru mama yedi, hâlâ da böyle besleniyor. Ama öyle zamanlar da oldu ki tavaya yumurta kırdım, taze yarım ekmeği bulayıp verdim, o günkü yemeği bundan ibaret oldu. Bazen de bulguru, pirinci, kabağı, havucu ve biraz kıymayı karıştırarak yaptığım yemeği yedirdim. Böyle özel durumlar her zaman olabilir.

Köpeklerin iç organlarının işleyişi bizimkinden çok farklıdır. Köylerde verilen yal onları güçlü kılrsa da yeterli değildir. Vücutlarının ihtiyaçları olan kimyasal, bitkisel ve hayvansal karışım ancak kuru mama ya da daha doğrusu hazır mama verilerek sağlanabilir. Sağlığı, tüylerinin parlaklığı, dayanıklılığı sizin köpeğinize iyi cins bir kuru mama vermenizle doğru orantılıdır.

Veteriner bir arkadaşımın çinçila'sı vardı ve evde bütün kuru mama oranlarını doğru katarak hazırladığı bir mamanın köpeğine derman olmadığını, tüylerini döktüğünü söylemişti. Yemeği hazırlarken hayvanı için gerekli olan birçok maddeye ve yiyeceğe ulaşamamıştı.

Çeşitli fiyatlarda kuru mama vardır. Hayvanseverler ve hayvan hakları savunucuları dönem dönem bazı markaları protesto etmemiz için çağrı yaparlar. Ben de bir markayı kendimce protesto etmiştim. Kuzenimin ihbarı üzerine, çok mama yemekten egzama olmuş, kulak arkası ve gövdesindeki bütün tüyleri kabuk kabuk olup dökülmüş bir Alman kurdunu görmek için Kozyatağı'nda bir veteriner kliniğine gittim. Bir mama markasının maskot köpeğiymiş. Geceleri fabrikanın kapıları kapandığında bu köpek içeride kalıp sürekli mama yiyormuş. Sonunda hastalanıp veterinerlere gönderilmiş. O marka artık bu köpekle ilgilenmiyormuş.

Duyduğum gerekçe doğru olmayabilirdi, ama gördüğüm şey doğruydü. Köpek her tarafı yapış yapış ve rahatsızdı, kötü durumdaydı. (Ardan bir yıl geçti, o hasta Alman kurdu iyileşmiş halde TV dizisi Cennet Mahallesi'nin oyuncularları arasında yer aldı. Televizyonu bazen sesi tamamen kısık seyrettiğimiz için sesleri duyamıyordum, ama başrol oyuncusu Melek Baykal, yani Pembe, köpeğin egzamal ve tüyleri dökülmüş halinin resimlerine bakıyordu. Belki de o markayı araştırmadan yargılamıştık, belki de köpeklerini en güzel şekilde tedavi ettirip sahip çıktılar ve bu sefer daha dikkatli davrandılar diye düşündüm.)

Hayvanlara mama hazırlamak için yine hayvanlar üzerinde deney yapan, sağlıksız ortamlarda hazırlandığı kanıtlanan veya hayvanlara kötü muamele eden bir markayı duyup protesto etmediğiniz sürece rastladığınız kuru mamalardan herhangi birini seçebilirsiniz. En doğrusu ise, güvendiğiniz bir veterinerin önerdiği markayı almaktır.

Barınağa toplu mama alırken veteriner “O sasıdır, köpeğe hiçbir şey vermez” ya da “O marka ucuzdur ama gerçekten iyi bir mama yapar” diye rekten bizi uyarırdı. Sorduğunuz takdirde size de hem bütçenize uygun hem de sağlıklı olanı önerilecektir.

Bu arada ev köpeğinize günde 1-2 taneden fazla olmamak koşuluyla iyi bir markanın ödül bisküvilerini de verebilirsiniz; elma parçaları da bunun yerini alabilir. (Gaco elmayı nice hayvansal gıdaya tercih eder. Salyasız bir köpek olmasına rağmen elma söz konusu olunca salyaları akmaya başlar.)

Dana derisinden yapılan çığneme kemikleri de hem köpeğin oyuncu kişiliğine uyar hem de diş taşlarının yok edilmesine yardımcı olur. Ancak yine de bu kemikler iyi seçilmeli, kuyruk yağı karıştırılmış olanları tercih edilmemelidir.

Son dönemde köpekler için kuzu kulağı, işkembe, gırtlak, yemek borusu, kelle paça, dana penisi gibi malzemelerden yapılmış, kurutulmuş ödül mamaları çıktı. Bunlar zararlıdır. Ben bu tür mamaları yılda iki kereyi geçmeyecek şekilde ve Gaco veterinerde sıkıntılı bir tedavi geçirdikten sonra ödül olarak alıyorum.

KÖPEKLERE EV YEMEĞİ VERİLİR Mİ?

Açıkkası köpekler ev yemeğine deli olur. Bunun en önemli nedeni, siz ne yerseniz ondan yemek istemesidir. Siz domates-salatalık yiyorken o da büyük bir keyifle yer, ama mama kabına koysanız dönüp bakmaz. Bir de ev yemeği kuru mamadan tabii ki daha lezzetlidir.

Köpeğe ev yemeği verilebilir, ama bir yandan da düzenli olarak kuru mama yemesi şartıyla. Çünkü ev yemeği ne olursa olsun onu doyurmaz. Kuru mama, taneleri midede şiştiği için hem sağlıklıdır hem de tok tutar.

Gaco 1 yaşın altındaydı ve o zamanlar henüz vahşileşmediği için Dost diye erkek bir Saint Bernard arkadaşı vardı. Yaptıkları en derin arkadaşlık, yan yana ayakta durmaktı. Bir gün Dost’un sahibiyle sohbet etme imkânı buldum. “Köpeğinize ne veriyorsunuz?” diye sordu. “Kuru mama, bazen de yaş mama” dedim. “Yok”, dedi, “biz vermiyoruz, kuru mama şişmanlatıyor.” “Peki, siz ne veriyorsunuz?” “Kabakları doğruyorum, haşlıyorum, veriyorum” dedi.

İnsanların işlerine karıştığım günler çok eskilerde kalmıştı, bir şey demedim. Koskoca Saint Bernard'a haşlanmış kabak verilir mi yahu? Dertlenir, kederlenir, üzüntüden dağlara çıkar hayvan, besinsizlikten ne hale gelir! Ama elbette el yordamıyla, deneye yanıla doğruyu bulacaklardı.

Köpek büyükse sadece ev yemeği ya da sadece sebze vermek hem bütçede hem de köpekte yıkıma yol açabilir. Büyük köpeğin ev yemeği yemesi kuru mama yemesinden daha pahalıya mal olur. Ev yemeği ihtiyaçlarını gidermeyeceği için de sağlıklı kalır. Küçük köpeklerde ise miktar da küçük olduğu için ev yemeği sağlıklı olmasa da kuru mamadan daha ekonomiktir.

Bazen değişik durumlar da söz konusu olabiliyor. Çok yakın bir arkadaşım köpeğine sadece pilav ve üzerine didiklenmiş tavuk eti veriyor. Tabii bu tavuk eti yerine kırmızı et de olabiliyor. Buna rağmen 10 yıldır ne köpeğin neşesinde bir eksilme gördüm ne de bir hastalık lafı duydum. Hatta kâğıt üzerindeki normal ömrünü de geçti, hâlâ gayet sağlıklı yaşıyor. Ancak aldığım bir duyuma göre kaçırıp kaçırıp peçete yiyormuş. Bbir doktormuşum gibi ahkâm kestim: "Bünyede selüloz ihtiyacı doğmuş olabilir, kuru mama verin!"

Ev yemeğine alıştırılmış bir köpeğin kuru mamaya dönüş yapması da çok zordur; ya küçükten alıştırılmalı ya da kuru mama ile ev yemeği birbirine karıştırılmalı ve alıştıra alıştıra kuru mamayı sevmesi sağlanmalıdır.

Köpeğe kemik vermek konusunda bir gün veterinerim şöyle bir şey söyledi: Köpeğin midesi koca dana kemiklerini, kuzu kemiklerini eritebilir mi? Tabii ki eritemez. Köpeğin kemik yediği yönündeki yanlış inanış, etleri kendi yiyip kemiği köpeklerine veren insanlar yüzünden doğdu. Bu bilgiyi, küçükken kuzu kemiği yiyip kustuğunda Gaco'yu doktoruna götürdüğümüz zaman öğrendik. Tavuk ve pırzola kemikleri ise lifli olduğu için kesinlikle önerilmiyor. Sivri parçaları köpeğin boğazına ya da bağırsağına saplandığı takdirde ölümlere bile yol açabiliyor. En iyisi köpeğinize hiç kemik vermemek.

Bu arada evde yatağınızın, yastığınızın altında mama parçaları ya da kemikler bulabilirsiniz. Bu, köpekler için içgüdüsel bir davranıştır. Bahçede toprağın altına sonradan yemek için yemeğini gömer gibi evde de yastı-

ğın, kanepenin altına saklamıştır. Sanırım böyle bir durumda yastık kılıfını ve yerleri mütemadiyen temizleyip köpeğe de pek bir şey çıkartmamak, havasını bozmamak en doğrusu.

Su içme konusuna gelince... Köpeğin su kabını 24 saat dolu ve taze tutmakla yükümlüyüz. Ona çeşme suyu değil, kendi içtiğimiz suyu vermek en doğrusu. Tek içecekleri su olduğu için, özellikle kuru mama tüketen köpeklerde mama kabının yanında mutlaka taze suyla dolu su kabının da olmasına dikkat etmeliyiz.

Gaco'nun tuvalet terbiyesi uzun sürdü. Bir bilene danıştığımızda "Gece 11'den sonra suyu kaldırın" demişti. Çok üzüldüm, çok sinirlendim ve asla Gaco'yu susuz bırakmadım; çiş yapmasıyla, onu çok dışarı çıkarak baş ettik. Gaco'nun suyunun serin olmasına da dikkat ediyorum, çünkü suyunu zevkle içmesini istiyorum. Biri benim odamda, biri de salonun ortasında olmak üzere iki su kabı kullanıyorum.

Köpeğin tek içeceği sudur, ama bazı köpekler bira ya da kolaya da düşkün olabilir. Bu biraz da sahibinin ne içmeyi sevdiğiyle ilgilidir. Ben çok kola tükettiğim için bir süre sonra Gaco ona da kola vereyim diye yalvarmaya başladı. Sehpanın üzerinde duran kola bardaklarını koltuğun üzerine çıkıp direkt içiyordu. Üç dört ayda bir kereye denk gelecek şekilde suyla karışık yarım bardak kolayı mama kabına döküyorum ve madem köpeğim çok istiyor, bu kadar az bir miktarda bir sakınca görmüyorum.

Mama ve su kaplarının çelik olması çok yararlıdır. Biz en başta plastik kaplar almıştık. Sanırım biraz uzun süre kullandırık ki, Gaco'nun burnu siyah olmasına rağmen nokta kadar bir bölümü pembeye döndü. Sonradan araştırdığımda, dibi çizilen plastik mama kaplarının buna sebep olduğunu öğrendim. Bir hata yapmıştık, ama ne mutlu ki hatamızı o ciddi bir mikrop kapmadan anladık.

Edindiğiniz çelik mama ve su kaplarını sürekli temiz tutmanız ve içinde kurumuş yemek artığının kalmamasına dikkat etmeniz köpeğinizin sağlığı açısından çok önemlidir.

Gaco sağlıklı besleniyor, kuru mama ve yaş mama tüketiyor, düzenli kakaya çıkması için tam saatinde yemek yiyor; ama açıklamam gereken bir şey var: Gaco şişman bir köpek ve bunun tek nedeni benim köpek ye-

tiştirme anlayışım. O her dakika yanımda, ensemdede, sırtımda, kucağımda olmadan rahat edemiyorum. Ona olabildiğince şımarma ve tepeme çıkma, istediğı şeyi savaşarak alma hakkını veriyorum. Gaco bu yüzden şişman bir köpek oldu, çünkü ben de şişman biriyim. Köpeğimle birlikte yemek yemeyi ve bu konuda bana şımarıp istediğini almasını çok seviyorum.

Bu kitabı yazmaya hazırlandığım sıralarda, kardeşim ve bir arkadaşım sürekli benimle dalga geçiyorlardı: “Flaş Flaş Flaş: Köpek kitabı yazarı Ece Demirağ’ın köpeğı Gaco’nun obez olduğı ortaya çıktı. İşte fotoğraflar!” “Halka verir talkını, kendi yutar salkımı!”

Belki de bu durumu en iyi, onu yeni götürdüğüm veterinerle aramda geçen bir diyalog açıklıyor:

- Bu şişman. Zayıflaması gerek.
- Bu köpek şişman.
- Niye bu kadar şişman?
- Ne yapayım doktor bey, benim köpeğim, bana benziyor.

Gaco’nun kalbi sürekli kontrol altında; romatizması, artridi var mı diye bakılıyor. Kanı alınıyor ve kolesterolü ölçülüyor. Diyet mama çok pahalı olsa da para biriktirip alıyorum. Hatta fazla yemesine ben göz yumduğum için o mama parasının evdeki başka birinden çıkmamasına gayret ediyorum. Bir yandan da sıklıkla top oynatıp hareket etmesini sağlıyorum. Böyle yaparak Gaco’nun sağlığını düzene soktum ve kilosunu biraz olsun indirmeyi başardım.

Sağlığı söz konusu olmasa bir tabak mantıyı önüme koyup Gaco’yu da sandalyeye oturtup bir kaşık bana bir kaşık ona vermeye devam ederdim. Hayatta bundan daha büyük bir keyif çok az vardır.

GEZME DÜZENİ VE TUVALET TERBİYESİ

Köpekle gezmek aynı zamanda çişini ve kakasını yaptırmak demektir, ama bu gezme sadece çiş ve kaka yaptırmaktan ibaret değildir. Köpeğin yürümesi, egzersiz yapması, diğer köpek arkadaşlarıyla tanışıp sosyalleşmesi, oyun oynaması da çok gereklidir.

Bizim çiş ve kakayı eve değil de dışarıya yaptırmaya geçişimiz sancılı ve uzun bir süreç oldu. Ama bu sürecin sonunda çok önemli bir şey öğrendik ve bu sayede yeni köpek alan arkadaşlarımız bu dönemi çok kolay atlattı.

Bilumum köpek kitaplarında tavsiye edilen yöntem, “gazeteyle” alıştırmak. Hangi kitabı açsan bir gazete muhabbetidir gidiyor. Önerdikleri, köpeği tuvaletini gazeteye yapmaya alıştırmak, zamanla gazete sayısını azaltmak ve sonunda, üzerinde çiş kokusu kalan tek bir gazeteyi tuvalete götürüp oraya alıştırmak ya da bu gazeteyi dışarı çıkarıp köpeğin kakasını ve çişini artık dışarı yapmasını sağlamak.

Biz bunu denedik. Önce evin büyük bir bölümünü, sonra sadece benim odamı gazeteyle kapladık. Gaco gazetenin üzerini tutturduğunda onu sevip okşadık, ödül maması verdik. Küçük köpeklerin hemen dışarıya çıkarılması tavsiye edilmediğinden, önce ilk aşılmasının bitmesi gerektiğinden gazeteye de yapsa haliye da yapsa sineye çektik.

Sonunda benim odamda sadece duvar kenarlarına bitişik gazeteler serdik. Bu arada dışarı da çıkmaya başladı. Günde iki kere dışarı çıkıyor, yine de evde hem gazeteye hem her yere kaka-çiş yapmaya devam ediyordu. Yapmaması gereken bir yere yapınca Gaco'ya “Bu ne, hı? Bu ne?” diyor, sonra da onu gazetenin üzerine koyuyorduk.

Zaman geçip duruyordu ve bir düzen sağlayamıyorduk. Bilmediğimizden, amonyaklı temizlik maddeleriyle işediği yerleri siliyorduk, o yenden aynı yere yapıyordu çişini. Üzerinde çiş kokusu olan tek bir gazeteyi tuvalete veya dışarıya çıkarma fikri fiyaskoyla sonuçlandı. Bir dışarıya, üç gazeteye yapsa, dördüncüyü halının üzerine yapıyordu. Çiş kokusu perdeleri me, çarşaflarıma, yastığıma sinmişti; her zaman temiz tutsam da kalıyordu.

Bazen sürpriz olarak masanın iyice altına saklanmış, bir patenin üzerinde kurumuş, *Leman* karikatürlerindeki benzer kakalar buluyordum ve bu gerçekten de sinirimi çok bozuyordu. Sonunda hayatta hiç köpeği olmamış veterinerler yerine iyi bilen birine danışmaya karar verdik.

Aktüel dergisinde Kurtadam denilen birini gördüm; bir süre kurtlarla yaşamış, kurt postu giyerek ve kurtların beden dilini uygulayarak bir sürünün içine bile girebilmiş. Bu ilginç adamın Çamlıca Köpek Çiftliği'nde çalışmakta olduğunu öğrendim.

Gaco'yu arabaya bindirip hemen oraya yollandık. Güler yüzlü ve yardımsever biriyle karşılaştığımız için çok sevinçliydim. Aramızda şu diyalog geçti:

– Ne yani bu daha temizlenmedi mi? (Temizlenmek, yani tuvalet terbiyesini tamamlamış olmak.)

– Hayır.

– Peki ne yapıyorsunuz?

– Eee gazete seriyoruz, bir de...

– Hemen bütün gazeteleri kaldırın. Köpeğinizin temizlenmesi için sıklıkla dışarı çıkması lazım. Gerekirse günde otuz kere, aklınıza her geldiğinde çıkartın. Çişini ve kakasını dışarı her yaptığında sevin, kutlayın, ödüllendirin. Çok kısa bir zaman içinde, dışarı çıkma sayısını günde yirmiye, ona, beşe, üçe indirin. Evde de gözünüz üstünde olsun. Kaka ya da çiş yapmaya hazırlanırken veya şüphelendiğiniz anda yeniden çıkarın. Köpekler temizdir. Yaşadıkları yere tuvaletlerini yapmazlar; yeter ki eğitilsinler.

Bu mükemmel fikre Gaco hemen cevap verdi, hatta bir tür oyun gibi algıladı. O neşeli ve mutlu bir köpekti ve dışarıda her çiş yaptığında sevgiyle ödüllendirildikçe keyfine keyif katıldı. İnanılmaz ama dört beş günde “temizlendi.” Tabii bunun için babamın Beşiktaş'taki yazıhanesini boş bırakıp Fulya'ya, Gaco'yu gezdirmeye gelmesi bile gerekti, ama başardık.

Bir köpeğin günlük gezmeleri için en ideal sayı üçtür. Evde sürekli biri varsa çıkışlar mama yeme saatine göre düzenlenebilir. Ama çalışanlar için en güzeli, sabah işe gitmeden önce bir kere çıkarmak, işten döner döner, 5-6 arası bir daha çıkarmak ve gece yatmadan önce, iyi bir gece geçirmesi için son kez dışarı çıkarmak.

Bu gezmelerin süresini köpeğinizle birlikte belirlersiniz, ama köpek gezdirmek sadece tuvaletini yaptırmaktan ibaret olmadığı için onu uzun uzun yürütmek, bacaklarının açılmasını, egzersiz yapmasını sağlamak ve etrafı koklamasına, azıcık çişler bırakarak hemcinsleriyle sinyal alıp vermesine, böylelikle sosyalleşmesine izin vermek gerekir. Bu onun için son derece ciddi bir ihtiyaçtır. Köpekler gezerken ufak ufak çiş yaparak kendi alanlarını işaretlerler. Başka köpekler başka zamanlarda bu sinyalleri koklayarak algılar ve onlar da bir sinyal bırakır.

Bazı küçük köpekler dışarı hiç çıkartılmıyor, tuvaletleri gazeteye ve balkona yaptırılıyor ve sosyalleşmeleri engelleniyor. Bu iyi bir yöntem değildir, tercih edilmemelidir.

Kurtadam'ın önerisini uyguladıktan sonra, Gaco ağır derecede ishal olduğu dönem dışında bir daha asla tuvaletini eve yapmadı. Hatta ishal olduğunda bile gece yarısı saat 4'te bile beni kibarca uyandırıp onu dışarıya çıkarmamı sağladı. Aynı odada uyuduğumuz için yüzümü yalayarak beni uyandırır, ben kalkmamak için "Gaco hayıır" deyip şımarıp uyumaya devam edersem, uyandırıcaya kadar beş dakikada bir kibar kibar yüzümü yalar. Gözlerimden uyku aka aka önce içeriden gazete getirir, "Gel, buraya yap" derim. Nafile, "Artık o günler geçmişte kaldı" dermiş gibi bakar. Geceliğimin üzerine palto giyip ayağımda terliklerle sabahın üçünde, dördünde sokaklarda Gaco'yla gezdiğim çok olmuştur. Böyle akıllı bir köpeğim olduğu için gurur duyarak tabii...

Gaco artık yaşlandı. İlişkimiz öyle bir hal aldı ki, ara sıra sevdiği misafirler geldiğinde heyecandan altına kaçırınca üzülmesin, mahcup olmasın diye onu avutuyoruz; çişini yapar yapmaz "Tamam canım, üzülme, böyle şeyler olabilir" diyoruz. Sadece annem neredeyse bir ressama sorulabilecek "Bu resimde neden bu renkleri kullandınız?" sorusuyla aynı tonda ve ahenkte "Neden koltuğa çiş yaptın?" diyor ve bu onun yeniden üzülmesine yetiyor.

Bu arada köpeğiniz yaptığı kakayı yerse sakın şoka girmeyin. Gaco yavruyken annem onu kakasını yerken görmüştü. Hemen aradığımız veteriner hekimi "kaka yaptığı için utancından yediğini, üzerinde durmamamız gerektiğini" söylemişti.

Parklarda Gaco'nun çok ender de olsa bazı kakaları yaladığını görünce bunun o köpeklerin yediği şeyle ilgili olduğunu düşündüm. Yani köpek lezzetli bir yemek ya da et, çikolata gibi bir şey yedikten sonra yaptığı kakanın nefaseti Gaco'yu delirtmiş olabilirdi. Bir gün Gaco, Maçka Parkı'nda bir Dalmaçyalıyla oynadığı çok estetik bir kovalamaca oyununu bırakıp yeni yapılmış bir Saint Bernard kakasını yalamaya başlamıştı. Baba-

mın, zevkle seyrettiği köpek oyunundan sonra karşılaştığı bu manzaraya verdiği tepkiyi anlatamam; üzüntüden ve şaşkınlıktan mahvolmuştu. Dalmaçyalı da “Seni mi bekliycem” deyip sahibiyile uzaklaştı. Çok gülmüştüm, ama yine de bütün bunların hepsi bebeklikte kaldığı için mutluyum.

Ne yazık ki Türkiye’de köpekleri seven, en azından onlara sempatiyle bakan çok az insan var. Bundan 10 yıl önce Fenerbahçe Parkı’nda şöyle bir tabela asılıydı: “Lütfen köpeklerinizi çimenlerde gezdirmeyin. Köpekler 20-30 kişinin keyfi, çiçeklerse bütün insanların zevkidir.” Oysa yurtdışında tüm çimenler insanlar ve hayvanlar içindir.

Gaco’nun görünümü korkutucu değil, ama neticede siyah ve büyük bir köpek o. Küçük bir köpeğim olsaydı şimdikinden çok daha fazla laf yiyeceğimi ve kavgacı insanlarla muhatap olacağımı düşünüyorum. Biz Anadolu yakasında, çok sayıda köpekseverin bulunduğu bir yerde oturuyor olsak bile en azından yakın çevremizde durum böyle. Mesela bir apartmanın bahçe bile olmayan bir köşesinde yaban otları var ve Gaco bu otları yemeyi, hele de midesi kötüyse, çok seviyor. Apartmanın demir kapısından kafasını çıkarmış bir adam, gitmemiz için hakarete başvurmayı seçiyor. Beni “Çık ulan demir kapının arkasından, erkeksen gel salın da bir endamını görelim” diye kafa tutmak zorunda bırakacak insanlarla muhatap olmamak için Gaco’nun kakalarını toplamak üzere aldığımız torbaları iki elime alıp göstere göstere gezdiriyorum, kaka toplama işini adeta bir şova dönüştürüyorum.

Çiş için yapacak bir şey yok; en doğrusu kaldırıma, taşla değil de önceden belirlediğiniz bir toprak parçasına yapması; ancak bir hayvansever kakayı mutlaka toplamalıdır. Özel olarak alınmış bir küreğe ya da mama markalarının ürettiği özel eldiven şeklindeki torbalara gerek yok. En küçük poşetlerden çokça alsanız, her çıktığınızda da birkaç tane yanınızda bulundursanız yeter. Torbayı ters çevirip elinize geçiriyorsunuz, kakayı tutup çevirip düğümleyip çöpe atıyorsunuz, o kadar. (Ancak köpek ishalse ve kakası alınamayacak kadar suluysa, “Umarım kimse görmemiştir” deyip hızlı adımlarla yürüyüp gitmekten başka yapacak hiçbir şey yok.)

Taksim Sıraselviler’de 20 metrekarelik bir eve taşınmıştım. Sahibi “Köpek möpek istemem”den “E tabii hırsızlar için de iyi olur”a hızlı bir ge-

çiş yapmıştı (bunu duymak için evin mutfağını yaptırmam gerekmişti). Merdivenler dik bir yamaç gibi tehlikeliydi. Gaco normal bir köpek de değildi, gezmeye çıkışı fırtına gibiydi. Kayışını bırakmam söz konusu olamazdı; kötü bir olaya sebebiyet verebilirdi, biri korkabilirdi, kapıdan dışarı so-kağa fırlayabilirdi. Kayışını tutmam da söz konusu değildi; merdivenlerden paldır küldür yuvarlanırdım. Aşağı inip dış kapıyı kapatır, yukarı çıkıp Gaco'yu bırakır, yeniden aşağı inip bir elimde Gaco bir elimde oralardan bulduğum bir kova, kovayı dış kapının arasına sıkıştırıp sabitler, gezmeye öyle çıkarırdım. (Anahtarım yoktu.)

Aşağımızda sokakta masaları olan bir lokanta vardı. Gaco bir gün, çıkar çıkmaz dürüm yiyen lokanta müşterilerinin yarım metre ötesine şarrrrrr diye çişini bıraktı. Arkamdan sövgüleri, “cık cık cık”ları duyuyordum ama kaçıyordum. Oradan uzaklaşır uzaklaşmaz bir kenara kakasını yaptı, hemen aldım. Karşı kaldırımında çocuklar oynuyordu. Pencereden halı silken başörtülü bir kadın avazı çıktığı kadar bağırmaya başladı: “Musta-faaaaaaaaaaaa, Hamdiiiiiii, orda oynamayınnnnnn, oraya köpek kaka yaptınnnnnn!” Bütün sokak bana nefret dolu gözlerle bakıyordu. Apar topar apartmana geldim, kovayı kaldırdım, eve girdim. Gaco'yu bir daha bu insanların arasına getirmeyecektim. Ben de fazla kalamadım, kapattım evi.

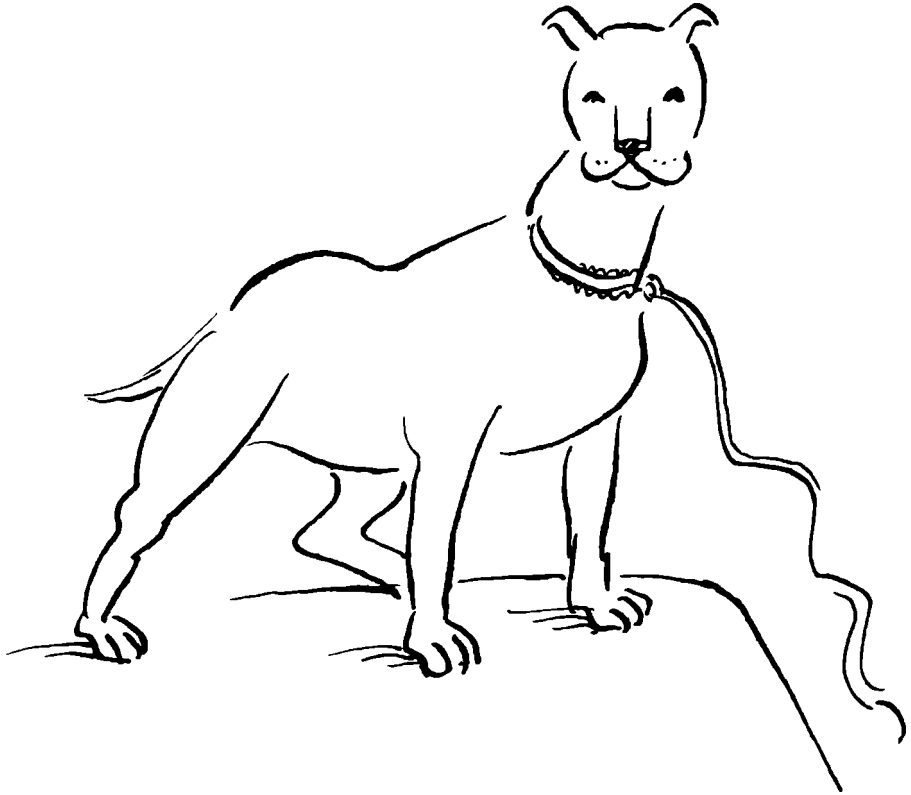
O ev ilginçti zaten, girişteki pencerelerden birinden siyah beyaz bir kedi çıkıyor, oturma yeri olarak benim paspasımın üzerini seçiyordu. Bu durum her seferinde bana zorluk çıkardığı gibi Gaco'yu da deli ediyordu.

Gaco'nun tasmaını benden, annemden, babamdan ve kardeşimden başka hiç kimse tutmadı. Dördümüzden başka birinin onu attaya götürmesine izin vermedim. Göztepe'ye yeni taşındığımızda kapıcı ağzının suyu akarak “Ağbi, köpeğinizi artık ben gezdiririm” demişti; ama ne yazık ki bahşişini alamayacaktı, çünkü bu benim için kabul edilemez bir şeydi.

Gaco'yu biz biliyorduk, biz tanıyorduk, reflekslerimiz ona göre oluşmuştu, başka birine güvenmiyorduk. Uzun boylu, güçlü kuvvetli dayırma bile güvenmiyorduk. Kaldı ki Gaco'ya bizim hatamızdan dolayı bir şey olsa acısını biz çekecektik, bu bizim acımızdı. Ama başka birinin elinde bir şey olması halinde kimseye ömür boyu sürecek bir vicdan azabı yüklemek istemiyordum.

Köpeğinizin tuvalet terbiyesi aldıktan sonra bir daha tuvaletini eve yapmayacağını yeniden hatırlatırım. Bu yüzden ona saygı duyup dışarı düzenli olarak çıkarmanız lazım. Yedi yıl önce babamın sabah 6'da geçirdiği ağır spazmı sabah çalan telefonla öğrenmiştik; annem hastaneden arıyordu: "Gelin. Gelmeden önce Gaco'nun tuvaletini yaptırın." Bu zor durumda bile onun acı çekmemesini düşünüyordu, ona saygı duyuyordu; annem muhteşem bir kadındı. 10 saat de gelmesek Gaco'nun son raddeye kadar tuvaletini eve yapmayacağını o da biliyordu.

Benim şikâyetçi olduğum konulardan biri de köpek gezdirilirken tasma takılmaması. Hem köpeğin başına bir şey gelmemesi için, hem de köpekten korkan insanlara saygı göstermek adına, sahipli köpeklerin mut-

laka tasmayla gezdirilmeleri gerekiyor. Parkta, deniz kenarında önemli değil, ancak ana caddelerde ve ara sokaklarda ev düzenine alışmış köpeklerin serbest bırakılmasından korkuyorum. Köpeğini biraz serbest bırakmak isteyenler için 6-8 metreye kadar uzayan çok güzel tasmlar var. Bu arada köpeğinize illa boğaz tasmalı almak zorunda değilsiniz; küçük ya da büyük ama sakın köpeklerde sırt tasmalı kullanılabılır.

Bu arada, gezinti sırasında köpeğiniz kendini yerlere atmaya, sırtını yerlere sürmeye, yuvarlanmaya başlayabilir. Eğilip baktığınızda çimenlerde bir sıçan ölüsü ya da çöp görebilirsiniz. Bu durum sizi şaşırtmasın, o sadece parfüm sürünüyor. O kokudan etkilendiği için kendisi de öyle kokmak istiyor. Annem ne kadar kızsas, “Bunu bana nasıl yaparsın” dese de ben onun parfümünü sürmesine izin veriyorum. Gerekirse yine banyo yaptırınız, ama bu duyguyu yaşamalı bence.

Gaco’yu gezdirirken büyük sorunlarımızdan biri de kediler. Gaco gördüğü her kediye havlamaz, direkt işini bitirmek üzere hamle yapardı (ve müdahalemizle yerinde kalakalırdı). Ancak yaşadığı bir olaydan sonra artık kedilerin yanından ıslık çalaras geçiyor ve onları görmezden geliyor. Bunu veterinerimizin, muayenehanede sürekli olarak taburenin üstünde oturan güngörmüş kedisi Şeker sağladı. Veterinerin müdavimi olan hayvanlar Şeker’i oranın sahibi ve efendisi olarak tanıyorlardı. Bizim Gaco’nun, cahil cesaretiyle Şeker’e hırrravv diye bir hamle yapmasıyla Osmanlı tokatlarını yemesi bir oldu. Taburesine yeniden yerleşen Şeker sakın sakın yalanmaya başladı. “Oh, canıma değsin Gaco” dedim şaşkınlık içindeki köpeğime. Oradan çıkarken Gaco’nun hayatında bir perde kapanmış, kedilere daha temkinli davranılacak yeni bir dünyaya adım atılmıştı.

İlginç bir şekilde Gaco 10 yıldır sektirmeden bütün sahipli köpeklerle havlıyor ve saldırma eğilimi gösteriyor, ama sokak köpeklerine hiç havlamıyor; yanına gelmelerine, onu koklamalarına izin veriyor. Ben de onların bir araya gelmelerine izin veriyorum, ama kayışın bir ucunda benim olmam koşuluyla. Yalnız, Gaco hiç doğurmadı, bir köpeklerle cinsel birleşme yaşamadı. Köpeğim aseksüel çıktı.

ÇİFTLEŞTİRME VE YAVRULAMA

Gaco bizden hiç aşk talep etmedi, bir erkek köpek de. Sokak köpekleriyle oynamasına izin vermeme rağmen içlerinden herhangi birine meyletmedi. Bu yüzden yazdıklarım, “gördüğüm, bildiğim, uyguladığım”dan çok, “duyduğum, okuduğum, gözlemlediğim” şeklinde algılanırsa ve her konuda olduğu gibi bu konuda da veterinerine danışılırsa iyi olur.

Erkek köpekler belli bir ayı geçtikten sonra daima çiftleşmeye hazırır. Bu yüzden hastanelerde gördüğünüz sahiplendirme panoları ya da pet dergileri çoğunlukla erkek köpeğine eş arayan notlarla doludur. Bu notları verenler hem köpeklerine eş bulacak, hem de yavru elde edecektir. Ancak böyle bir dönemde cins köpekten yavru elde etmek istemenin ne kadar doğru olduğunu bilemiyorum. Dışarıda müthiş bir kısırlaştırma çalışması sürüyor. Doğup mutsuzluğa mahkûm olan köpekler var. Nasıl bazı insanlar “Böyle bir dünyaya çocuk doğurmayı uygun görmüyorum” diyorsa, bilinçli bir köpek sahibi sahibinin de köpeğinin üremesine izin vermemesi gerektiğini düşünüyorum.

Erkek köpekler ne yazık ki sahipleri tarafından sokak köpeklerinin üzerine salınıyor ve dişi köpek 60 küsur gün sonra doğduğunda bir kısmı anneye, bir kısmı babaya, bir kısmı ikisine birden benzeyen bir sürü sahipsiz yavru ortada kalıyor.

Erkek köpeklerde bazı cinslerin libidosu o kadar yüksektir ki çiftleşecek bir eş bulabilmek için evden kaçarlardı. Bazen bir kokunun peşine takılıp gider, kendilerini evden çok uzakta bulurlar. Bu koku ne kokusudur? Bu koku dişi köpekten gelmektedir. Dişi köpekler 6 ayda bir regl olurlar ve bu ortalama 15 gün sürer. Bu döneme giren dişi köpeklere hem sahipli köpekler, hem sokak köpekleri âşık olur. Dişinin kendilerini kabul etmesi için onu uzun süre hiç vazgeçmeden takip ederler, türlü atraksiyonlar yaparlar ya da günlerce kapısında beklerler. Mahallenin sahiplendiği bir dişi köpek varsa ve yavru sahibi olması istenmiyorsa bu köpeğe bir yer bulunup regl dönemi bitinceye kadar orada saklanır. Sahipli köpeklerse bu dönemde kısa sürelerle dışarı çıkar; aksi takdirde peşlerinde azmış âşık erkek kö-

peklerle dolaşmak zorunda kalacaklardır. Kaldı ki olacakları engelleyemeyebilirsiniz de.

Erkek köpek dişi köpeğin üzerine çıkarsa ve ilişkiden sonra bir süre popo popoya bitişik, kilitlenmiş bir şekilde kalmışlarsa çiftleşme gerçekleşmiştir. Türkiye’de bazen sokaklarda böyle kilitlenmiş köpeklerle rastlıyoruz. Ardından bir adam gelip “Ayrılın lan” deyip taş atabiliyor ya da hayvanların üstüne soğuk su dökabiliyor. Ne yazık ki ayrılamaz onlar; oyunun kuralı bu.

Bu durumdan sonra bir rahatsızlık yoksa dişi büyük bir ihtimalle gebe kalmış demektir. Yavru olmasını istemiyorsanız dişi köpeğinizi veterinere götürüp kısırlaştırabilir ya da iğne gibi bir tedavi yöntemine başvurabilirsiniz. Ama kısırlaştırılmış ve müdahale edilmiş olsa bile köpeğiniz yine de doğuracağını zannedecek, bir süre acı çekecektir.

Her ne kadar hayvanseverler kısırlaştırmaya hız veriyorsa da ben içime tam sinmediği için 7 yıl beklettim Gaco’yu. Aşıkları da oldu. Arka sokağın köpeği Wayt ve mahallemizin karı koca köpek çiftinin erkeği, dişisini deli edip üzerine saldırtmak pahasına kapımızda bekledi. Gaco baktı durdu, onlarla oynadı ama hiçbir zaman tam bir birleşmeyi kabul etmedi. Hatta bir keresinde hâlâ mahallemizin köpeği olan Çaki’nin bizi aşırı sıkıştırması sonucu hiç tanımadığım bir arazi aracı sağa park etti ve arabadan inip Çaki’yi sakinleştirerek bizden uzaklaştırdı.

Sonradan izini kaybettiğim bir veterinere bu durumu danıştığım da “Böyle şeyler olabilir. Köpeğinizi kısırlaştırmanız da çiftleştirmeniz de gerekmiyor. Hem yavru almayacaksanız neden çiftleştireceksiniz ki? Onlar bunu biyolojik olarak yaparlar ‘hisli duygular’ içinde değillerdir” dedi.

Gaco’nun regli uzayıp 2,5 ay sınırına dayanınca onu kısırlaştırmak zorunda kaldım. Hayvanseverlerin kısırlaştır-aşılata-yaşat projesini desteklemeye çalışsam da bir yanımla ameliyatı bu kadar uzatmıştı. Hayvanseverler hali hazırda bir sürü yavru köpek varken cins köpeklerin bilinçsizce üretilmesine taraftar değildir ve büyük ölçüde de haklıdır.

“Her şeye rağmen köpeğimi doğurtmak istiyorum, yavru almak istiyorum, o yavruları sahiplendirecek yerlerim var ve tarafımdan o kadar doğru seçilmiş insanlar ki gözüm arkada hiç kalmayacak” diyorsanız, kim-

se sizi köpeğinizi doğurtmamak ya da üretmemek için zorlayamaz. Doktorun söylemesi üzerine köpeğinizin hamile olduğunu anladıysanız, onu hamileler için özel olarak üretilen kuru mamalarla önerilen miktarlarda beslemeniz en doğrusu olacaktır. Mahallenizin hamile köpeği için ise yine bir doktora danışarak sebzelerden, kıymalardan, bulgurlardan, pirinçlerden, kemik sularından bir yemek yapabilir, hatta para biriktirip ona da özel kuru mamalardan alabilirsiniz.

Hamile köpeğe doğurması için yer hazırlamak çok zevkli; piyasadaki kitaplarda en basitiyle ve fotoğraflarla anlatılıyor bu. Ancak çoğu zaman köpek yerini kendi seçer. Sizin ona tedarik edeceğiniz büyüklü küçüklü bez parçalarıyla gözlerden uzak bir yer belirleyip yuvasını kendi yapabilir. Doğururken yanına gitmemenizi de isteyebilir; belki de elinizi sırtında hissetmeye ihtiyacı vardır. Her durumda mutlaka veteriner hekimle iletişim halinde bulunulmalıdır.

Yavrular yavaş yavaş doğuyor. Köpeğiniz çıkan plasentayı yiyor. Veteriner ya köpeğin başında ya telefonun ucunda. Bebekler annenin altında. Her şey tam istediğiniz gibi oldu. Yalnız, ilk zamanlar bebeklere fazla ellemeyin. Kokunuz onlara geçerse anne yabancılik çekebilir, yavrusunu dışlayabilir. Yavrulardan biri ya da birkaçı ölebilir. Bu durumda öldüğüne emin olunan yavruyu hemen uzaklaştırmak ve ortamı temiz tutmak çok önemlidir.

Meme emdiren anne köpeğe sınırsız yemek verilir. Mama ve su kabı her daim lezzetli ve sağlıklı yiyeceklerle, taze suyla dolu olmalıdır ki köpek belli bir periyodu olmadan sınırsız yiyebsin, daha kaliteli ve çok süt verebilsin. Gacı hiç doğurmadı ama herhalde doğursaydı olayın en sevdiği yanı bu olurdu: Sınırsız mama keyfi.

Yavrular 8-9 haftalık olunca yavaş yavaş yeni evlerine gitmeye hazırlanmaya başlayabilirler. Köpek 3-4 ayı tamamladıktan sonra artık annesinin gözünde bir yavru değil, hükümranlığına ortak bir düşmandır. Tiz kellesi vurula diye düşünen, düzeni bozulan köpeğinizi üzmezin. Bu yüzden köpeğinizin kaç yavru doğuracağını daha çiftleşmeden önce aşağı yukarı öğrenip, yavru vereceğiniz evleri her ihtimale karşı bir fazladan hesaplayıp o yavruyu evden uzaklaştırmamız ve köpeğinizle eski mutlu günlerinize dönmeniz en iyisidir. Ancak köpeğiniz büyümüş yavrularla birlik-

te yaşamayı kabul ettiyse, yavruların biri ya da birkaçı sizde de kalabilir. Ben birkaç köpek ile aynı evde yaşamayı çok isterdim, herhalde çok güzel bir şölen olurdu.

Doğumun veteriner tarafından gerçekleştirilmesi gerektiği, doğuran hayvanın sınırsız mama gereksinimi olduğu, Gaco'nun tam teşekküllü hastanede kısırlaştırıldığı gibi ideal şeyleri söyleyip duruyorum, ama en büyük acıyı sokak köpeklerinin çektiğini de eklemeliyim. Kısırlaştırılan birçok hayvan yürüyerek ameliyathaneden çıkıyor, daha dikişleri kaynamadan sokağa geri salınıyor ve tabii kendi yiyeceğini bulmakla yükümlü oluyor. Bu köpeklerden bazılarını tanıdım; o kadar güçlü ve dirençliler ki, hayran olmamak elde değil.

KÖPEKTEN KORKMAK

Gaco'yla yine her zamanki gibi dışlanmışız ve kapının önünde, veterinerin dışarı çıkıp bize iğne yapmasını bekliyoruz. Gaco huzursuz, zira camekândan bir iki haftalık bir yavru kediye minik bir biberonla süt veren bir müşteriye görüyor. “Nasıl olabilir böyle bir şey? O sevgi, o süt bana verilmeli” diye huzursuzlanırken, yoldan geçen uzun boylu, şık giyimli, 35 yaşlarında kentsoylu biri, aktör aksanıyla bana “Affedersiniz hanımefendi, köpeği çeker misiniz... Ben korkuyorum da” diyor. Tamam, buna saygı duyuyorum; ama şunu da söyleyeyim ki köpektен korkmaya hiç gerek yoktur.

Kapalı alışveriş merkezlerinin kitabevlerinde bile “Oraya gitme, orada köpek var” diyen annelerden birine sahip olmamama rağmen ben de köpeklerden korkuyordum.

“Ben çocukken” diye başlarlar, “Köpek kovalamıştı da ya da ısırılmıştı da...”

Çocukken köpek görüp kaçtığım için ben de kovalanmıştım, çılgık çılgığa bağırarak eve koşmuştum. İki küçük Pekinez tarafından bile kovalandığımı hatırlıyorum. Sonra zamanla bu hale geldim.

12 yaşındayken yazlıktaki sitemizin bahçesinde oynuyorduk, Muammer Ağabey yavru bir av köpeği kırmayı getirip “Bunun adı Boncuk” dedi, “Siz büyüteceksiniz.” Adı hazır gelen Boncuk’a ilk can suyunu bizden 9 yaş büyük ODTÜ’lü Meltem Abla, Ercü ve ben verdik. Geceleri başında bekledik, onu rahatsız etmeye kalkan büyük köpeklere hortumla su tuttuk. Her ev ona yedirmemiz için bir şeyler hazırlıyordu.

Boncuk çok hayırlı bir köpek çıktı. Sitenin bütün çocuklarına sahiplendi, onları korudu; daha küçük yaştakiler Ören’e, çarşı içine çıkarken onlarla beraber gidip beraber döndü. Balkonlardan içeri hiç girmede, kenarda başı dik, yediklerimizden kendisine de vermemizi bekledi. Kumsalda yanıımıza geldiğinde, şemsiyenin gölgesinde uyusun diye tatilcilerle kavgaya tutuk. 1.5 yaşındaki kuzenimin yarım saattir Boncuk’un gözüne kum döküyor olduğunu fark ettik, ama o kılını bile kıpırdatmıyordu. Tek kötü huyunun,

bir sabah bahçede kedi kafaları bulduğumuzda farkına vardık. Boncuk, ya-
kaladığı kedilerin kafasını kopartıyordu. Öldüğünde henüz 4 yaşındaydı;
Arkadaşım Eşek şarkısını dinleyip dinleyip ağladım.

Ben köpeği Boncuk’la sevdim. Sonra kendimi bir arazi arabasının
içinde üzerime salyalar akarken buldum. Ören’deki sokak köpeklerini aşı-
ya götürüyorduk. Belime, sırtıma yaslanmaları, salyalarının omzumdan
aşağı akması beni hiç tiksindirmiyor, korkutmuyordu.

Köpek sevgisi öğrenilebilir ve öğrenilse çok da iyi olur, çünkü kö-
pekle paylaşım özenilecek, eşsiz bir şeydir. Köpek insanın en iyi dostudur.
Bir köpek hasta olmadığı sürece, kendisine zarar verme amacı gütmeyen
birine hiçbir şey yapmaz. Hoş, zarar verseniz de bir şey yapmaz ya neyse,
bu da onun yüce gönüllülüğüdür.

Çiftlikte bulunduğum sıralarda yemekleri sopayla ittirilerek verilen
ve çok vahşi oldukları söylenen iki kangalın kafesine girmiştim. Buna ge-
rek yoktu ama bu saçma cesaret gösterisini sanırım zincirlerinin çözülüp
biraz dolaşmalarını eğitmenlere kabul ettirebilmek için yaptım.

Dişi ile biraz yan yana oturduk, hiçbir şey yapmadı, erkek de, ta ki
canıım deyip elimi kafasının üzerine koyana kadar; o anda tek hamlede
karnıma dişlerini geçirdi ve durdu. Bu hamle sırasında zincirini koparmış-
tı ama saldırmaya devam etmedi ve biraz yanımda durup baktıktan sonra
tel örgülere tırmanıp dışarı atladı, çimenlerin üzerinde gezip koku arama-
ya başladı. (Bu sayede birkaç dakika özgür kaldı.)

Yapılmaması gereken şeylerden birini yapmıştım. Yabancı bir kö-
peğin kafasına, sırtına aniden ellenmez. Bu sizin ondan üstün olduğunu-
zu ifade etmeniz demektir ve hiçbir yabancı köpek bunu kaldıramaz.

Önce onun sizi koklamasına izin vermeniz gerekir. Kokunuzdan
hoşlandıysa bunu belli eder. O zaman, yine kafaya ve sırta ellememek su-
retiyle gıdadan, karından ve kulak arkasından sevebilirsiniz.

Yemek yiyen bir köpeğe kesinlikle dokunulmaz. Yatıp uyuyan bir
köpeğe kesinlikle aniden yaklaşılmaz. O da ani bir hareketle elinizi ya da
bir yerinizi ısırabilir. Uyuyan bir köpek, böyle yaptığım için sağ elimi ısır-
mıştı. Köpek denen şeyi sevdikten sonra artık ısırılmanın da bir önemi kal-
mıyor. Eski korkularınıza dönmüyorsunuz.

Bu arada, köpeğiniz uyurken rüya görebilir, rüyasında elini kolunu hareket ettirerek inleyip ağlayabilir; bu durumda da onu uyandırmamak gerekir, çünkü rüyanın etkisiyle hiç istemeden size zarar verebilir. (Bu durumda ben sesimi yükselterek “Gacocuum, Gacocuuuum” diyorum, hem uyanmıyor hem de gördüğü kötü rüyanın etkisinden kurtuluyor.)

Günümüzde bir sorun da kendi sokağının köpeğinden korkan insanlardır. “Sokak köpeklerinden korkuyorum, eve dönemiyorum” diyenlere yapılan, “Ellerini yukarı kaldır, seni büyük görsün korksun” ya da “Çömel, sana saldırmassın” veya “Gözlerini kaçır, yürü” gibi tavsiyeler riskli olabilir. En güzeli başı dik, rahat bir şekilde yolunuzda yürümenizdir. Yanınıza gelseler bile sadece koklarlar.

Bütün bunları bildikten sonra korkacak bir şey yoktur. Yine istemiyorsanız samimiyet kurmazsınız, olur biter. Bu arada “İnsanlar korkunca bir koku salgılıyormuş. Köpek bunu algılayıp hemen saldırıyormuş” hikâyesinin doğru olduğunu hiç sanmıyorum. Günümüzde geyik tabir edilen bir durumdur bu.

Bu konuyla ilgili komik bir anımı anlatıp korku meselesini kapatıyorum.

Gaco 1 yaşında, bir akşamüstü Ören’in hem en hem boy bakımından dünyanın sayılı sahillerinden sayılan sahilinde yürüyoruz. O zamanlar henüz Gaco’nun sokak köpeklerini çok sevdiğini bilmiyorum; köpekler hakkındaki bilgim zaten henüz çok az.

Gaco’yla dolaşırken çok çok uzaktan, 9 -10 adet sokak köpeğinin yan yana dizilmiş, korkunç bir hızla bize yaklaşmakta olduğunu görüyorum. Sokak köpekleriyle yüz yüzeyiz ve ara gittikçe kapanıyor. “Bunlar bize koşuyorlar”, diyorum, “Gaco’yu gördüler bize zarar verecekler. Gaco da birkaçına zarar verebilir. Ne yapabilirim? Kaçarsak yetişirler. Ancak korkutup üzerlerine yürürsem kaçarlardı. Başka çarem yok.”

Birdenbire Gaco’nun kayışını elime alıp avazım çıktığı kadar “HAYIIIIIIIAAAAAAAAAARRR. HAYIIIIIIIIIIIIIRRRRRRR” diye hiç durmadan bağırarak onların üzerine koşmaya başladım. Gaco koşuyor, ben koşuyorum, karşıdan köpekler koşuyor, ara gitgide kapanıyordu. Arada bana doğru konuşa konuşa gelen üç adam donup kaldılar. Köpeklerin en çok

yaklaştığı anda, bu kadar hızlı koşmaya alışık olmadığım için ayağım takıldı, havalandım ve Gaco'yla birlikte yüzükoyun yere kapaklandık. 10 köpek yanımdan yöremizden sırtımızdan geçip belirledikleri asıl hedefe doğru ilerlemeye devam etti, uzaklaşıp gözden kayboldular. Yani olay şudur: “Bana zarar verecek, bana kötü kötü bakıyor üstüme geliyor” diye düşündüğünüz köpeğin aslında hiç de umurunda olmayabilirsiniz.

KÜÇÜK NOT

Sokak köpeklerinden çok bahsetmişken hemen bir haber vermek istiyorum: İstanbul'un da bir cins köpeği var artık. Adı: “İstanbul sokak köpeği.” Bunu nerede okuduğumu hatırlamıyorum, ama yazının hangi köpekten bahsettiğini çok iyi anladım. Renk siyah ya da krem rengi, kulaklar büyük, dik ve sivri, vücut ise ne çok iri ne çok küçük oluyor. Bir gün eve girerken bir delikanlının böyle bir köpeği gezdirdiğini gördüm. “Pardon, cinsi İstanbul sokak köpeği mi?” dedim. “Evet, bildiniz, tamamen öyle” dedi. Garip bir tepki mi bilmiyorum, ama bu cinsin artık adamakıllı oluşup belirlenmesi bana gurur verdi.

Köpeği 15 günde bir yıkamanız yeterlidir; üç haftada bir bile olabilir. Daha sık yıkadığınız takdirde onu koruyan tüylerinin altındaki yağ tabakasına zarar verebilirsiniz. Yıkarken kulağına pamuktan tıkaç koymanız, kulağına su kaçmasıyla çıkabilecek sorunları önlemek için iyi bir yöntemdir.

Köpekler için çeşitli fiyatlarda köpek şampuanı vardır. Köpek şampuanı yerine bebek şampuanını da rahatlıkla kullanabilirsiniz; ancak yetişkinler için üretilen şampuan ve sabunlar ağır ve deterjanlı olduğundan köpeklerde kullanılması tavsiye edilmiyor.

Köpeğiniz banyodan çıkar çıkmaz hızlıca koşup vücudunu deli gibi oraya buraya sürtebilir; merak etmeyin, sadece kurulanmaya çalışıyor.

Gaco banyoda çok mutsuz, süt dökmüş kedi gibidir, ama çıktığında o kadar muhteşem olur ki her banyodan sonra annem bile onu öper. Banyo yaparken mutsuz olan köpeğe ekstra şefkat göstermek gerekebilir.

Tüyler birçok köpekli evde sorundur. İnsan gerçek bir hayvanseverse buna katlanabiliyor ve temizlik düzenini buna göre ayarlayabiliyor. Bizim için tüy bir sorun olamazdı, çünkü Gaco'nun tüyleri yok denecek kadar az ve incecikdir.

Uzun tüylü köpeklerin tüyelerine sonbahar ve kış mevsimlerinde dokunmamalı, yazın en başında ise rahatlamaları için tüylerini traş ettirmelidir.

Arkadaşım İpek'le Bodrum'a gitmiştik. İstanbul'a ondan bir gece önce döndüm, ama daha iner inmez haberi geldi; Bodrum meydanında bir lokantada bir köpek sahibiyle saç saça baş başa kavga etmiş. (Nasıl olur, İpek çok hanımefendi bir insandır!) Olay şöyle gelişmiş: Masalardan birinde oturan bir kadının köpeği dikkatini çekmiş. Köpek yaz günü çok uzun tüylüymüş ve bu yüzden de acı çekiyormuş. Yanlarına gitmiş ve şu konuşma geçmiş aralarında:

- Affedersiniz, siz köpeğinizin tüyelerini kestirdiniz mi acaba?
- Sana ne? Senin üstüne vazife mi?

- Yaz olduğu için köpek çok sıkıntı çekiyor, acaba kestirecek misiniz?
- Seni ne ilgilendirir? Git başımdan! Hadi işine!
- Kendin cırlıçılak geziyorsun da, sırf güzelliğıyle hava atmak uğruna köpeğinin neden tüylerini kestirmiyorsun be kadın!
- Sen gel bakiyim buraya! Ahhhgh! Aaaahgh!

Maalesef köpeklerin tüylerini kestiğinde sıçana döndüğünü düşünen bazı hayvan sahipleri bu işi ihmal ediyorlar.

Teyzemin köpeğini tıraşa götürmüştüm. Gittiğimiz pet shop'ta çalışan köpek kuaförü çocuklar bana Saint Bernard'ın, collie'nin (Lassie) ve Dalmaçyalı'nın bile tüylerini kestiklerini söylemişti. Buna çok sevinmiştim; gerçekten de köpeğinizi tıraş ettirmeniz için illa kaniş terrier kırması klasik Türk köpeğı olması gerekmiyor. Her cins köpeğe yaz başında böyle bir jest yapılabilir.

Kışın köpeğe kıyafet giydirmek şart mıdır? Köpeğiniz küçük ve zayıfsa ya da Gaco gibi incecik tüylere sahipse, kendiniz örerek, biçip dikerek ya da pet shop'tan hazır bir kıyafet alarak gezmelerde ona giydirmeniz gerekebilir. Eğer uzun tüyleri varsa, sağlıklıysa, köpekler çok dayanıklı hayvanlardır, kıyafete gerek olmaz.

Uzun tüylülerin tüylerinin taranması, keçeleştirilmemesi, kırıktırılması gerekir. Haftada bir kere iyi bir tarama da bunun için yeterlidir.

Tırnak, köpeklerde ciddi bir sorundur. Tırnağın içinde canlı bölümler olduğu için rahat rahat kesemezsiniz, veteriner bile bunu rahat rahat yapamaz. Bir de Gaco'nun tırnaklarının içi şeffaf olmadığı ve görünmediğı için, veteriner hekimlerin, başhekim bile olsalar, dört tırnağını birden kattıkları çok oldu. Bir gün "Artık Gaco'nun tırnakları kesilmeyecek. Daha fazla kan görmeye dayanamıyorum" dedim. Birkaç yıl kesmeden idare ettik. Sonra Gaco'nun tırnağı cadı kraliçe tırnağı gibi olmaya başlayıp yürümelerini engelleyince gidip bir köpek tırnak makası aldık. Veterinerinden de az ve sık kesmenin en doğrusu olacağını öğrendik. Şimdilerde korka korka da olsa kesmeyi başarabiliyoruz.

Sokak köpekleri sürekli sokakta oldukları için tırnakları aşınıyor, dolayısıyla böyle bir sorunları olmuyor.

Köpeği alıştırırsanız, dişlerini fırçalamak da çok zevkli bir şölendir ve ağız ve diş sağlığıyla ilgili birçok sorunun daha başlamadan giderilmesine yardımcı olur. Ben Gaco'nun dişlerini hiç fırçalayamadığım için tavsiye de bulunamayacağım; yolunu yordamını veterinerinizden öğrenebilirsiniz.

TEMEL İTAAT VE OYUN

Köpek çiftliklerinde ya da köpek eğitmenleri tarafından özel olarak evde verilen temel itaat eğitimini köpeğe uygulamak zorunda kalmak sık rastlanabilen bir durumdur. Bazı köpeklerin mülayim doğaları ihtiyaç duyurmasa da, bu eğitim köpeğinizle ilişkinizin selameti için, adeta evliliği kurtaran bir evlilik terapisi kadar yararlıdır.

Köpeğinizin bu eğitime ihtiyaç duymaması için, yavru halinden başlayıp yedinci aya kadar geçen süreçte sosyalleştirme çalışmaları yapmanız çok önemlidir. Özellikle dördüncü ve yedinci aylar arasında bu işin üzerinde ciddiyetle durmak gerekir. Bu dönemde evinize bol bol misafir gelip gitmeli, misafirler köpeğinizle oynamalıdır; köpeğinizi alıp parka gitmeniz, diğer köpeklerle oynamasını sağlamanız, tanıdık evlere götürmeniz, küçük büyük çocuklarla bir araya getirmeniz gerekmektedir. Aksi takdirde düzeltilmesi çok zor davranışlar edinebilir.

Tabii her şey bundan ibaret değildir. Siz bir sahipsiniz ve köpeğinizin sizin bazı sözlerinizi dinlemesi gerekmektedir. Komut alan bir köpeğin huzuru daha fazladır. Bunlar arasında en önemlileri: Otur, yat, takip, yeri ne, kal, kal bekle, hayır ve gel komutlarıdır. Köpek yetiştirme anlayışı ne olursa olsun, bu komutlara uymayan bir köpek ve sahibi için hayat çok zor, meşakkatli geçer.

Yaradılış itibarıyla akıllı, sakın bir köpeğe sahipseniz, komutları piyasadaki köpek eğitim kitaplarının yardımıyla evde kendiniz de öğretebilirsiniz. Başarılı olursanız ne mutlu size.

Benim köpeğim çok akıllı olsa da, pitbull olduğu için profesyonel yardım almak zorunda kaldık. Ancak “Elini ver, öbür elini ver, kibar al, dinlen” gibi bazı özgün komutları kendimiz öğrettik. Elini vermesini, bir elmayı otuz lokmaya bölüp ağzına her lokmayı verdiğimde tek elimle elini kaldırıp “Elini ver” diyerek öğrettim. Onuncu lokmada kendim elini kaldır-

madan aynı cümleyi söyledim. Yapmayınca yine ben kaldırdım. Yirminci lokmada zorlanarak elini kaldırdı. Otuzuncu lokmada artık öğrenmişti. Diğer elini ise diğer elimi uzatarak başardım. On yıldır bize iletmek istediği bir maruzatı, bir ihtiyacı olduğunda elini uzatıyor.

“Kibar al” komutu ise, ona lezzetli bir şey verdiğimizde sevinç ve heyecandan parmaklarımızı da yememesi içindir. Bunu babam başardı. “Kibar al” dediğimizde ağzını yavaşça aralayıp kibar bir hanımefendi gibi lokmayı yavaş yavaş alıyor.

Bazen kendini istemi dışında çok fazla yoruyor, “Yat” denildiğinde hemen kalkabiliyor. Bu yüzden artık “Yat dinlen” diyoruz, dinleniyor

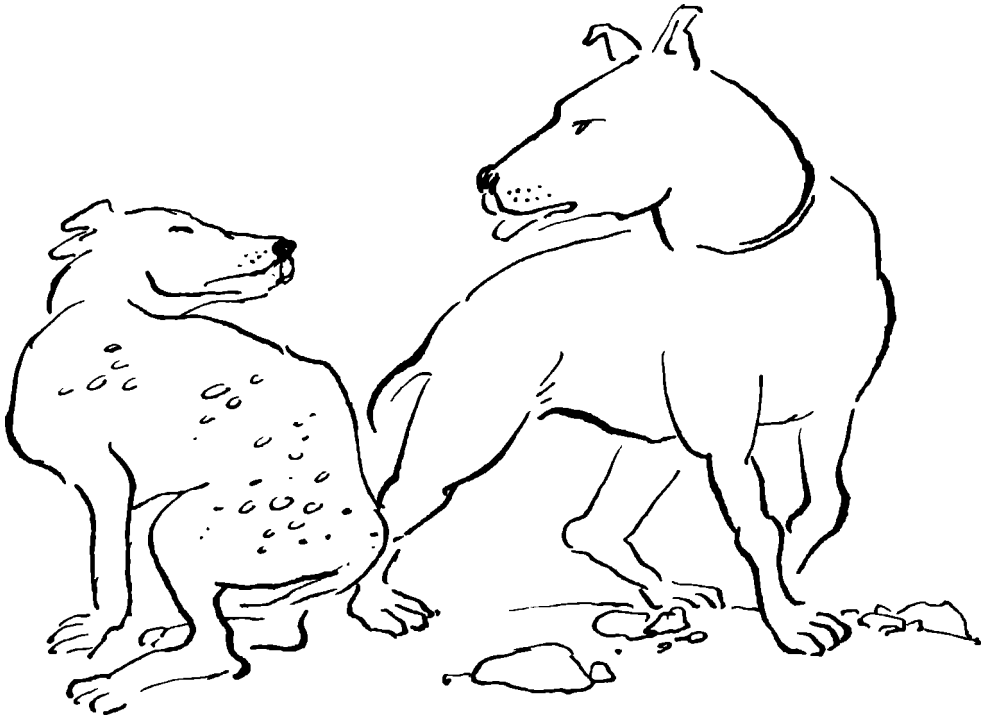
Gaco’nun ilk aylarında her şey çok güzeldi. Çiş sorununu da halletmiştik, değmeyindi keyfimize. Maçka parkına gidip geziyorduk, köpek sahipleriyle tanışıp ahablık kuruyorduk, Gaco bazen köpeklerle oynuyordu. Köpekli hayatımız hep böyle geçecek sanıyorduk.

Aslında o dönem, çok yumuşak bir mutluluğun rehabetine kapılmıştık. Siyah, pofuduk ve mutlu bir yavru aramıza katılmış, hayatımıza anlam katmış, daha çok dışarı çıkmamızı ve iyi insanlarla tanışmamızı sağlamış, evimize gelen sürekli görüştüğümüz insanlar onu çok sevmiş, daha da güzeli Gaco da onları sevmişti. Günlerimiz oyun tadında geçiyordu; işi başından sıkı tutmayı, eğitmeyi, bizim patron olduğumuzu, onun ise ekibin omzu en az yıldızlı elemanı olduğunu anlatmanın gereğini düşünmek şöyle dursun, aklımızdan bile geçirmiyorduk.

12 Haziran 1996 doğumlu Gaco 9 Ocak 1997 günü hayatında ilk defa kapı çalınıp da eve birileri geldiğinde kuyruğunu sallamak yerine havladı. Ayyy nasıl sevindik, Gaco’yla ilgili notlar aldığımız duvara not düştük: “9 Ocak 1997. Gaco bizi korudu.”

Ama bilmiyorduk ki bu, bir sonun başlangıcıydı.

Gaco’nun iki arkadaşı vardı. Biri Fulya’daki sitenin çocuklarının köpeği Tobi, diğeri erkek bir Saint Bernard olan Dost. Daha küçücükken Tobi ona kucak açmış, onunla ilk tanıştığında yere yatıp karnının içini açarak beden diliyle ona eyvallah demiş, arkadaş olmak istediğini söylemişti. Oyunlar oynadılar. Dost ise sahibiyile geziyor, Gaco ona havlamıyordu, ama sanki büyümlü bir seremoninin içindeymişler gibi, hiçbir şey yapmadan yan

yana ayakta durmayı çok seviyorlardı. Tobi, Dost ve Gaco iyi arkadaşlar olmuşlardı.

Gaco 9 Ocak'tan sonra bir ay içinde Tobi ve Dost'a düşman oldu. Artık yanına gelmeleri şöyle dursun uzaktan yaklaştıklarını bile görse önce havlamayıp sırtındaki bütün tüyleri kabartarak "hacamat etmek üzere" üzerlerine atılıyor, biz engel olduğumuzda ise canhıraş bir şekilde havlayarak eylemini sürdürmek için ısrar ediyordu. Tobi ve Dost onu anlayamıyor, kâh kaçıyor kâh bir şeylerin yolunda gitmediğinin farkındaymış gibi bakıyorlardı. Arkadaşlarına saldırması ve artık hiç arkadaşının olmamasını kabullenmek benim için çok zor oldu.

Olaylar hızla geliyordu. Mamaya çok düşküdü. Günün birinde "Hayır, mama bitti, bu kadar yeter" diye soframıza onu buyur etmeyince masa örtüsünü ağzıyla çekip üstündekilerle yere attı. Şaşkınlığımız geçmi-

yordu; başka bir gün yine aynı şeyi yaptı, başka bir gün bir kere daha. İşin garip tarafı, biz hayvansal gıdalar tüketip ona vermezken deliren Gaco, domates ya da portakal gibi bitkisel bir yiyeceği tüketirken de almak için üzerimize saldırıyor, yüzümüzü yırtıyordu.

Artık çalan her kapıda ya da dış kapının önünden birileri geçtiğinde ortalığı yıkıyordu. Buna karşın misafiri kabul ettiğimizi anladıktan sonra yetişkin insanlara hâlâ sevgi dolu, oyuna davet dolu, neşe dolu davrandığı için de asıl sorunun farkına hâlâ varmamıştık, pitbull olduğunu bilsek bile.

Gaco her ne kadar evimize gelen ve bizim kabul ettiğimiz arkadaşlarımızı çok sevse de abartılı tepkileri bazı insanları şaşırtıyor ve hazzırlıklı olmayanlara istemeden zarar veriyordu. Bir gün anneannemin gelişine çok sevinen Gaco birden fırlayıp bütün ağırlığıyla ön ayaklarını kadına dayadı. Anneannem adeta bir kaleci gibi yan uçup düşerken kafasını koltuğun tahta kenarına kütt diye çarptı; bir köpeğin sevincinin nasıl karşılanması gerektiğini bilmiyordu, köpeklere hep kapısında, ellemeden bakmıştı.

Bir gün evime gelen köpek sahibi bir arkadaşım ben uzandığımda Gaco'nun benim yüzüme, kafama, mideme basıp ezip geçerek yürüdüğünü fark etti. "Neden böyle yapıyor?" diye sordu. Ben farkında değildim, bunun normal olduğunu sanıyordum.

Ani ve fevri tepkileri, sakın olmayan hareketleri yüzünden bacaklarım, kollarım tırnaklarıyla yarık yarıktı ve bir yara kapanmadan yeni yaralar açılıyordu. Sürekli eczaneden Baticon, Betadin gibi ilaçlar alıyordum.

Bu arada kardeşim Tuğçe ve kuzenim Elmira yaşadığımız derdi elektro gitar ve bas gitarla tam Erkin Koray-Nazan Öncel tarzında şarkılara döküyorlardı. "Küçücsün bebensin, halıya işer yemek istersin, napayım Gaco seni? Hı? Döviyim mi? Yeter senden çektiğim, gitti bütün hevesim, kalmadı köpek zevkim, Hı? Döviyim mi?" Tam "Hı? Döviyim mi?" kısmında müziği kesip gitarlara vurmaları şarkıya ayrı bir hava katıyor, bu ve daha sonra bestelenen buna benzer diğer şarkılar derdimizi biraz olsun eğlenerek yaşamamıza yardım ediyordu. O dönem kuzenimin bir kedi sahibi olmasına vesile olmuşum. Gaco'nun delirmeye başladığı dönemlerde o kedinin de "yaban kedisi" olduğu ortaya çıkmıştı. Teyzem Payan ve kuze-

nim de bizim çektiklerimizin kedi versiyonunu çekiyorlar, “Neye elini atsan vahşi çıkıyor” diye dalga geçiriyorlardı.

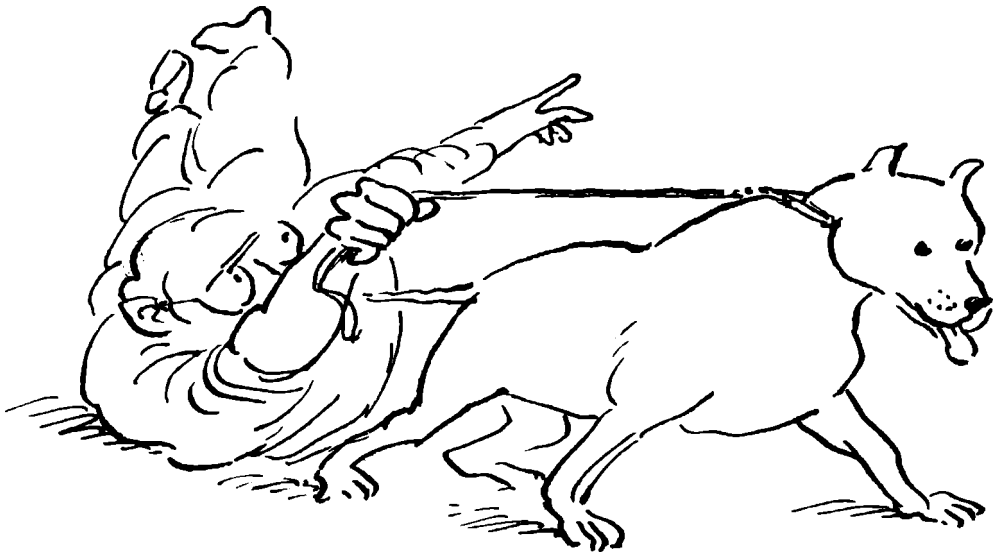
Bir gün arabada gidiyorduk. Ben sağ ön koltuktaydım, Gaco ise arka koltukta. Kırmızı ışıktı durduk. Benim açık camıma dışarıdan bir kafa eğildi: “Abaaa, Allah seni sevdiğine baaşlasın bi ekmek parası” derken Gaco birden ısırarak üzere açık camı hedefleyerek öne atıldı. Yapamayınca iki patisini kafamın üzerine geçirip canhıraş bir şekilde havlayıp çığlıklar atarak hırsla kafa derimi yüzmeye başladı, çünkü kız hâlâ gitmiyordu. Gaco bağıırıyordu ama ben de acıyla bağıırıyordum. Kıza “Git, çabuk git” diyebilirdim. Uzun zaman saçlarımın arasından kabuk topladık.

Unuttuğumuz bazı hatıralar yeni yeni aklımıza gelmeye başlıyordu: Gaco iri bir yavruyken, arkadaşım İpek çok şık bir kaniş terrier kırması olan köpeği Betüş’ü ben de Gaco’yu Maçka parkına götürdük. Orada buluştuğumuzda Gaco doğal olarak Betüş’ü kovalamaya başladı. Ama kovalarken çevremizde döndükleri için Betüş’ün 8 metrelik tasmaıyla İpek’le birbirimize dolandık. İyice bağlandığımızdan müdahale de edemiyor, sırtımızdan bacağımızdan ipler geçmiş bir halde yüz yüze durup parmağımızı bile kıpırdatamıyorduk. Sonunda avazım çıktığı kadar bağıırarak Gaco’yu durdurdum. Çözülmemiz uzun sürdü. Bütün gün, Maçka parkının bir ucunda ben diğer ucunda İpek köpeklerimizi oynattık. Güya o günü beraber geçirecektik.

Aslında bütün bunlara rağmen, üzülerek söylüyorum, hâlâ olayın ciddiyetinin farkında değildik. Daha önce Boncuk vardı ama bir ev köpeğimiz olmamıştı. Olaylar arka arkaya yaşanmadığı için köpek bakmanın bunlara katlanmayı gerektirdiğini sanıyorduk. Gaco’nun yardıma ihtiyacı vardı, ama hâlâ farkında değildik. Taa ki Gaco üç küçük çocuğu kısa bir zaman içinde ayrı ayrı ele alana kadar.

Bir gün Fulya’dan onu aldım, hızlı hızlı Nişantaşı’na giderken kırmızı ışıktı durduk. Akabinde önümden bir anne baba geçti. Annenin kucağında yedi sekiz aylık bir bebek vardı, ayağı da koltuk altından sarkıyordu. Gaco bacağa atıldı, saniyenin onda biri gibi bir zamanda uyanıp onu yere savurdum. Annenin bana bakışını unutamam. Hiç konuşmadık.

İki gün sonra Fenerbahçe’deyiz ve ben olanlardan dolayı çok mutsuzum. Gaco’yu ağaca sıkıca bağladım, çay içiyorum. Dört yaşlarında bir

çocuk aniden Gaco'nun yanına geldi, Gaco çocuğun kolunun hap diye ağzına aldı, bağırmamla hemen bıraktı. Çocuğun kolu hafifçe çizilmişti. Ağlamaya başladı. Anne ve baba çok anlayışlı davrandı. (Sonradan aşı karnesini faksılamamı istediler. Veteriner hekimime telefon açıp konuştular, rahatladılar.) Oradan Gaco'yu alıp iki çay bahçesi öteye, anne babam, teyzem, eniştem ve kuzenimle buluşmaya gittim. Gaco'yu babama verdim, "Ben tutamıyorum, sen tut, böyle böyle yaptı, yalvarırım iyi tut" diye. Konuşmamıza fırsat kalmadan babam arka üstü düşüp yerlerde sürünmeye başladı. Bi-leğine sıkıca sarılı olan Gaco deli gibi hedefe doğru ilerliyor, 85 kiloluk babam yerde sürünüyor, oturduğu beyaz sandalye kırılıyor ve Gaco inatla havlamaya devam ediyordu. Babam yerde de olsa onu zaptetmeyi başardı. Hedefte ise üç dört metre ileride, yürümeyi yeni öğrenmiş, tombul, siyah kıvrıkcık saçlı bir kız çocuğu vardı.

Eve dönüyoruz. Gaco bütün sevimliliğiyle kuyruğunun ucunu sallayarak yanıma geliyor. Dizimi yalayıp top istiyor. Onu alıp acı içinde kalbime bastırıyorum.

– Biz bu köpeği size kazandırırız.

– Nasıl olur? Temel itaat eğitimi bütün bu anlattıklarımızı, saldırganlıklarını bir daha yaşamamıza vesile olabilir mi? Enerjisine derman olacak mı?

– Olur. 15 gün bizimle kalacak. 15 günün son gününde köpekle birlikte SİZ de eğitileceksiniz. Ve ona artık bu eğitimlerin ışığında davranacaksınız.

– Peki nasıl olacak? Ne yapacaksınız?

– Bu bizim işimiz olduğu için bize güvenin. İstedığınız zaman gelip köpeğinize görünmeden eğitimi izleyebilirsiniz.

Paraları toparlayıp Gaco’yu eğitime verdik. Evden ilk defa ayrılmıştı.

Köpek eğitimini meslek edinmiş insanlar ya da bu yönde eğitim veren merkezler işlerini çok güzel yapıyorlar. İstanbul dışında, Ankara’da, hatta Burhaniye karayolunda bile bu tarz çiftlikler var.

Eğitimde neyin nasıl yapıldığını anlatmayı, bu konuda uzman olmadığım için ve belki de yanlış uygulamalara sebep olabileceğimden olmazsa olmaz görmüyorum. 1-2 yıl sonra ben de aynı çiftlikte toplam 6 köpeğin eğitiminde çalıştım, ama işin en doğrusu bir bileni bulmak ve yüz yüze konuşmak.

Eğitimde kilit nokta, özel tasmalar; ancak eğitim için kullanılan tasmayı da tarif etmeyi uygun bulmuyorum, çünkü yanlış kullanım sonucu köpeğin boğulmasına sebep olabilir.

Bizim Gaco eğitim sırasında şiddet gördü mü? Dayak yedi mi? Yemediğini ümit ettim. Ancak eğitmeni Gaco’nun onu başta çok zorladığını söylemişti. Çok derinine inmedim, çok kurcalamadım, “Peki, o sizi zorlayınca siz ne yaptınız?” demedim. Biz köpeğimizi kaybetmemek için o insanlara muhtaç olduğumuzun bilincindeydik. “Eti senin kemiği benim”e yakın bir durumdaydık.

Gaco’yu çiftliğe bıraktıktan 1 hafta sonra merkez ofis binasına girdik. İkinci katın penceresinden aşağıdaki meydana eğitimin yedinci günkü ayağının başlamasını bekliyoruz. Eğitmeniyle birlikte yaklaşan Gaco bana her zamankinden daha siyah ve bakımlı geldi. Eğitmen bir nokta belirleyip “Otur” dedi. Gaco oturdu. “Kal bekle” dedi, Gaco kaldı ve bekledi. Eğitmen biraz dolaştıktan sonra gidip kendisini bekleyen Gaco’nun göğsü-

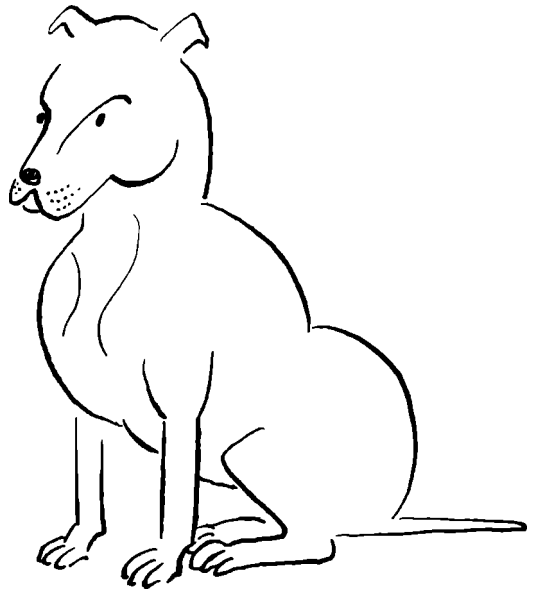
nü, yanaklarını sevip okşayınca o da dilini çıkarıp eğitmeni yalamaya başladı. “Ulan amma yalak çıktın Gaco” dedim kendi kendime. Bozuldum, kıskandım.

Eğitim yiyeceklerle, Gaco’nun bu bisküvileri almamasıyla, izin verildiğinde almasıyla, eğitmeni takip etmesiyle, dur deyince durmasıyla, koş deyince koşmasıyla, kısacası eğitmenle Gaco arasındaki aşk, sadakat ve bağlılık gösterisiyle, efendilikle, uslulukla devam etti. Kelimenin tam anlamıyla donup kalmıştık. Cem Yılmaz’ın dediği gibi “eğitim şart” tı. İlerleyen günlerde biz de eğitildik, ama ne yazık ki yola gelen bir aile değildik. “Köpek sizin bir adım arkanızda yürüyecek” ya da “Köpeği sağ elinizde tutup sol tarafınıza alacaksınız. Durursa sol bacağınızla tasmanın ipini gererek onu çekeceksiniz” veya “Aşırı severseniz çok şımarır. Çok şımartmayın” gibi direktifleri uygulamak istemiyorduk.

“Peki, etrafı koklayıp nasıl sinyal alıp verecek o zaman?” dediğimizde, gezmede ilk on dakika buna izin verip ardından demin izah ettiğim askeri düzene geçmemizin gerektiği söyleniyordu. “Peki, çok sevmeyeceksek neden aldık bu köpeği? Şımartmak için almadık mı?” deyip duruyorduk.

Eğitmene minnet borçluyduk, ama oradan ayrılmamız çok komik oldu. Son olarak almaya gittiğimizde bizi görünce deliren Gaco annemi dudaklarından öpmek için atladıktan sonra tasmanın ucunda bizden 2 metre önceden arabaya koşmaya başladı. Eğitmen bir kız: “Nasıl olur? Köpek sizin bir adım arkanızdan gelmelidir!” deyince babamla dönüp “Bu bizim köpeğimiz. Bizim köpeğimiz bizden önce yürüyebilir. Biz izin veriyoruz” dedik.

Şimdi bile Gaco her zaman benim bir metre önümden yürür. Ben projektör gibi yerlerde zehirli kıyma var mı, kemik var mı diye kontrol

eder, 15 metrelik çapımızda sahipli köpek var mı, bebek var mı diye bakardım. Komut vererek, saklanarak veya hızlı yürüterek gerekeni yaptırırm. İsteddiği rotayı takip etmesine izin veriyoruz. Çünkü eğitimden beri hiçbir zaman komutlarımıza uymadığı olmadı. Ancak on yıldır hayatımız köpeklerle birlikteyken hülyalara dalma, şöyle rahaaaaaatçana kırlara uzanma lüksümüz olmadan geçiyor. Bebeklere ve sahipli köpeklerle yönelik eski saldırganlığından eser kalmasa da, eğitimden sonra bize kulak vermeye, sözümüzü dinlemeye başlamış olsa da her an tetikte, her an dikkatli, her an gözümüz üstünde yaşıyoruz.

Bir pitbull, sahibine diğer köpeklerden çok daha fazla bağlıdır; sahibinin en az 9 yaşındaki arkadaşlarına da sevgi, hürmet ve saygıda kusur etmez.

Ören'de bana köpeği sevdiren Boncuk'u tanıyan çocuklar yavaş yavaş büyüdüler; liseye, üniversiteye gitmeye başladılar. Boncuk efsanesi ise kulaktan kulağa devam etti. Şimdi Boncuk'un yerini Gaco aldı. O çocukların kendileri, kardeşleri, kuzenleri ve yeni arkadaşları yıllarca bütün evlerin açıldığı orta bahçede Gaco'yla top oynadılar, birlikte yüzmeye gittiler, boğuştu ve hiçbir şey olmadı.

Gözlemcilik görevini babamla nöbetleşe sürdürüyorduk. Kalabalık durumlarda ikimiz birden gözlem yapıyorduk. Bir kız ve bir adam düşünün, saatlerce orta bahçede oynayan 9-20 yaş arası çocuklara ve bir köpeğe bakıyorlar. Bu bakış, sara hastalarına kriz anından 10 saniye önce haber vermekle görevli bir köpeğin 24 saat boyunca saralı sahibinden gözlerini ayırmamakla yükümlü olduğu bakışlar gibi ya da bir cumhurbaşkanının koruması gibi sabit, her duruma hazır. Bizim tatilimiz de böyle geçiyordu. Çocuklar Gaco'yu seviyor, bu sayede büyüdükçe yavaş yavaş kendi köpeklerine sahip olmaya başlıyorlardı.

Gece ya da gündüz, bazen yukarı evlerden arkadaşlarım da geliyor, hep beraber çimlerde oturuluyor, Gaco da aramızda kâh uyuyor kâh bizi dinliyordu. Bazen oyunu en şaşıla yerinde kesiyor, Gaco'yu dinlenmeye alıyordum. Çimlerde her zaman çim ve toprakla karışık bir su kabı olsa da, bazen Gaco'yu aralarından almadan yanına bir büyük bardak serin ve temiz su götürüyor, içirebildiğimi içiriyor, geri kalanını kafasından, sırtın-

dan aşığı boşaltıp oyuna devam etmesine izin veriyordum. Bir boksörün koçu gibi hissediyordum kendimi. Gaco da pek popülerdi canım!

Sonra o çocuklar iyice büyüüp Bodrum'a, Ölüdeniz'e gitmeye başladılar. Biz sabittik, çünkü Gaco'yu aldığımızdan beri ailece Ören'den başka hiçbir yere gidemiyorduk. Kiralanan evlere yeni gelen çocuklar Gaco'yu merak ediyor, onunla oynamak istiyorlardı. Babam da bu duruma hazırdı.

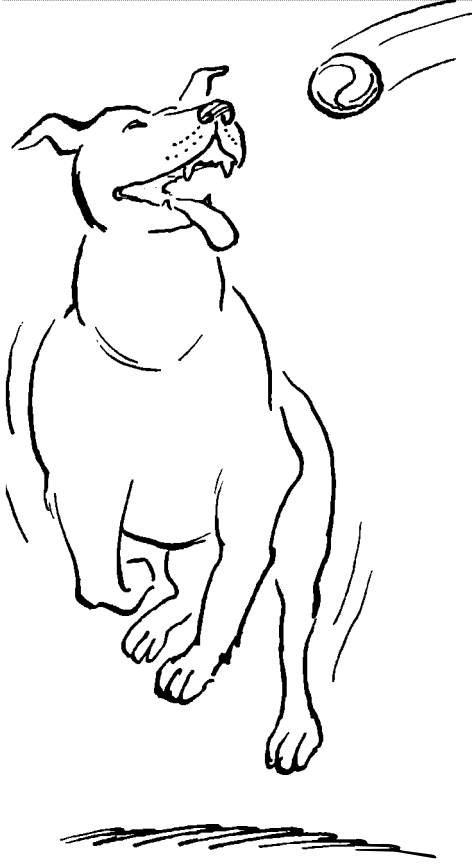
Bu yaz, oraya vardığımız ilk gün topları hazırlayan babamı dururdum ve "Baba yapamayacağım. Artık dikkat ve stres içinde yaşamak istemiyorum. Bu çocuklar Gaco'yla oynamayacak" dedim. "Peki, hani, hani biz çocuklara hayvan sevgisi aşılamayı kendimize görev edinmiştik?" dedi, gözleri azıcık dolmuştu. "Ben böyle bir şey düşünmedim. Açıkçası çocuklar umurumda değil baba. Benim için Gaco önemli. Yıllarca Gaco mutluluktan uçuyor diye o oyunlara izin verdim. Benim de tatil anlayışım Gaco'yla yaşamaktan ibaret ama onunla artık sadece ben oynayacağım. Benim artık dayanacak gücüm kalmadı. Ben de yaşlandım. Artık 30 yaşındayım" dedim. "Peki, sen bilirsin" dedi, çok üzüldü.

O yaz Alp'le tanıştım. Alp 11 yaşında, zeki, Gaco'yu gerçekten çok özel bir duyguyla seven, o zaman küçük olduğu için ablalarının ağabeylerinin oynadığı büyük bahçe oyunlarında Gaco'nun yanına yaklaştırılmayan bir çocuktur. Ama artık büyümüşü, yıllarca bekleyip Gaco'yu hak etmişti. Onunla dost olduk ve sadece Alp'in Gaco'ya yaklaşmasına izin verdim.

Büyük orta bahçede Alp ve ben Gaco'ya topu attık durduk. Gaco koşa koşa getirdi durdu. Yeni çocuklar yirmi metre ötede yan yana oturup hiç konuşmadan baktı durdu. Biz oynadık, onlar baktı. Biz oynadık, onlar baktı. Akşam saatlerinde herkes gidince topları alıp Alp ve babamla Gaco'yu alıp sahile indik. Güneş denize batarken denize top attık, Gaco yüzdü getirdi; derine top attık, Gaco yüzdü getirdi; arkama baktım, çocuklar da gelmiş, uzakta duruyorlar. Yumuşayamadım. Biz oynadık, onlar baktı. Biz yüzdük, onlar baktı.

TOP VE DENİZ

Top konusuna ayrı bir başlık açtım. Gaco top oynamayı, daha bekken götürdüğüm bir bekâr evinde, arkadaşımın ona hediye ettiği topla

öğrendi. Topa o kadar âşıktı ki evde konuşurken “toprak, toplantı, vay top vay, toparlak” gibi kelimeleri dahi kullanamıyorduk, çünkü bunları duyduğu anda top için ağlamaya başlıyordu.

Günün birinde onun top davetini reddettim. Yaz günü pencere-ler açık, birinci katta oturuyoruz. Yarı-ım saat sonra, pencereden içeriye bir tenis topu girdi ve akabinde kapı-cının oğlu aşağıdan bağırmaya başla-dı “Ablaaaa, ablaaaa, bu aşağı top atı-yor, geri sizin eve atıyorum yine atı-yor, napiy-iim?”

Ören’e gidişimizde ilk saatler taşınma telaşından Gaco’yla top oy-nayamazdım. O ise her sene eliyle koymuş gibi eski topların yerini bu-lur, bahçeye çıkar, karşı evdeki bal-konda oturan 75 yaşındaki Müyesser Teyze’yle 80 yaşındaki Ziya Amca’yı topa davet ederdi.

Gaco’yu zaptetmemizin, onlarca çocukla yıllarca oynatmamızın ki-lit noktasıydı top. Topa olan aşırı tutkusu olmasa bunu becerebilir miydik bilmiyorum. Top söz konusu olunca mamanın, sahipli köpeğin, kedinin, 9 yaş altı çocuğun artık hiçbir önemi kalmıyordu. Elimde top varken ve o bu-na odaklanmışken birden yanına gelip ona sırnaşan bir yavru köpeği de sa-dece korkutmakla bırakmış, “Beni meşgul etme!” demekle yetinmişti. Ga-co’nun bu zaafını çokça kullandık.

Kuzenlerimizin üçü de tenis oynadığı için onların işine yaramayan top-lar bize çok gelirdi. Asıl şölenin odanın içine 50-60 topu birden dökün-ce yaşanacağını sandım. Yanılmışım. Gaco’nun istediği sadece bir adet top-

tu. O topla çekişmek, o topla tut oynamak, o topla getir oynamak, o topu parçalamak... Top Gaco için vazgeçilmezdi.

Köpeğinizle top oynamak için geniş alanlara, parka bahçeye ihtiyacınız yok. Hafif, içi boş, etraftaki eşyalara zarar vermeyecek bir topla evin içinde de oynayabilirsiniz. Ben Gaco'yla 1 metre karede bile top oynarım. İleri atacağıma havaya atarım. Ayaklarıyla herhangi bir yere koşmasına gerek kalmadan, sırf ağzıyla ve ön patilerini azıcık kaldırarak topu yakalar.

Ancak her köpekten top oynamasını, topu sevmesini beklememek gerekir. Çiftlikte bulunduğum sıralarda bir topla her köpeği denemiş, bunun bazı köpeklerin pek umurunda olmamasına çok şaşırmıştım.

Gaco banyodan nefret etmesine rağmen denizi çok sever, her akşam saat 6 oldu mu bahçe kapısının önünde durup "Haydi denize gidelim" diye ağlaya ağlaya bir hal olurdu. Güneş batmadan gitmiyorduk denize. Hayatında bir kere evden kaçtı. Onu bulduğumda denizin içinde oturuyordu. Etraftakilere sordum, kimseyle ilgilenmemiş. Sadece yüzmüş.

Denize gidişimiz de çok komik olur. En önde Gaco koşuyor, arkasında elinde kayış babam, onun arkasında ben elimde içi top, kaka torbası, sigara ve havlu olan bir sepet, en arkadan da koşa koşa refakatçilerimiz geliyor. Hepimiz bağıırıyoruz "Gacooo, yavaaaş, kal beklee!" Deniz söz konusu olunca gözü hiçbir şeyi görmediği için bu durumda komutlarımızı dinlememesine izin veriyoruz, ama yine de bağıırarak komut vermeye devam ediyoruz...

Denizden dönüşümüz de çok komik olur. En önde refakatçiler güzel bir oyun seyretmenin keyfiyle güle oynaya yürüyor, arkada babam, elinde bir top, hipnoz yoluyla Gaco'yu deniz kıyısından vazgeçirip eve götürmeye çalışıyor, Gaco gözünü toptan ayırmadan sırlıslıkla yürüyor, ben en arkada deniz sonrası bağırsakları çalışan Gaco'nun kakalarını etrafındaki kumları da alarak topluyorum.

Denize top atma oyunu oynarken köpeğin oyunun zevkine kapılıp kendini haddinden fazla yormamasına dikkat etmek gerekir. Ağzında topla döneceği için bir miktar su yutacaktır, bu nedenle oyunu fazla uzatmak gerekir. Tabii ki deniz yüzeyindeki herhangi bir karaltıyı top sanıp onun peşinden gitmemesi de önemlidir. Bir gün topu fazla derine attığımızda, topu bırakıp taa ufukta nokta kadar görünen bir yüzücüyü hedef al-

dı. Gaco uzaklaştıkça sahilde 10-12 kişi “Gacoooo döön, hayıır, gel burayaaa!” diye bağırmaaya başladı. Ben her şeyin bittiğini düşünüyör, sinirden kahkahalar atıyordum. Yüzücü soğukkanlı çıkıp Gaco’nun suratına su atınca o da çareyi gerisin geri aramıza dönmekte buldu. Ama köpekten korkan biri de olabilirdi o yüzücünün yerinde. Bu kadar ihtimama rağmen hep direktten dönüyorduk. Doğa üstü güçlere pek inanmazdık ama sanki bizi koruyan birileri vardı.

Bir gün denizde top oynarken, av kırmaması bir sokak köpeğinin hızlı adımlarla gelip Gaco’nun ıslak tenis toplarından birini çalması, sonra da hiçbir şey olmamış gibi uzaklaşması unutmadığım sahneler arasındadır.

Köpeğinizle topsuz yüzmek isterseniz dikkat edin. Köpekleme yüzdüğü için yanınıza geldiğinde ön tırnaklarıyla istemeden göğsünüzü çizip parçalayabilir.

Artık yavaş yavaş plajlara köpek ya da herhangi başka bir hayvan sokmak yasaklanıyor. Bencillik ama, bu yasak Gaco 1-2 yaşlarındayken çıkmadığı için çok seviniyorum. Önümüzdeki yıllarda da mecburen kaçak sokacağız onu denize. Nasıl böyle faşizan bir karar verilir diye düşünsem de bir cevap bulamıyorum. Sanırım bu kararı alanlar köpeklerin sahilde yayılan birçok insandan daha temiz olduğunu bilmiyorlar.

EĞİTİMDE ÖNEMLİ ÜÇ KONU

En fazla şikâyet edilen konulardan biri, eve yeni getirdiğiniz bir yavrunun halıları, kapıları ve diğer eşyaları kemirmesidir. Ben bu durumun geçici olduğunu öğrendiğim için, üzerinde fazla durulmaması gerektiğine inanıyorum. Gerçekten de bir süre sonra köpek bu huyunu bırakıyor. Bu dönemi rahat atlatmak üzere pet shop’lardan dişlerini kaşması için birtakım oyuncaklar ya da deri çiğneme kemiği alabilirsiniz, ama en önemlisi sabretmek ve bu dönemin geçmesini beklemektir.

Yine de eğitimcilerin bir önerisi var. Köpeğinize öyle bir ceza veriyorsunuz ki, köpek halıyı kemirmekten vazgeçebiliyor. O halıyı kemirirken sizi görmeyeceği şekilde arkasında saklanıp birkaç anahtarın olduğu bir anahtar demetini hafifçe poposuna atıyorsunuz. Canı yanmıyor ama anahtar şıkırtısından korkuyor. Siz de gözüne görünmediğiniz için “kötü” oluyorsunuz.

Bununla beraber bu kemirme huyunu bir davranış bozukluğu olarak yetişkinlikte de sürdüren köpekler var. Bunun için bir köpek psikoloğundan yardım almalısınız.

İkinci olarak, köpeğiniz evden kaçır ve ona yeniden kavuşursanız ya da eve kendisi geri dönerse onu kesinlikle ve kesinlikle azarlamamalı, tam tersine, çok abartılı sevgi gösterileriyle karşılamalısınız. Köpek anı düşünür, anı yaşar; eğer bağırıp cezalandırırsanız eve dönmekle hatalı bir iş yaptığını zannedebilir ve yine kaçır.

Aslında köpeğe verilecek tüm cezalar anlık olmalıdır. Yarım saat önce yaptığı bir kaka için ona bağırmanıza ya da odaya kapatmanıza bir anlam veremez.

Ceza dövmek olabilir mi? İnsanların dövülmemesi gerektiği gibi hayvanların da dövülmemesi gerekmektedir.

Burada zayıf karakterli bir insanın köpeğine yaptığı dayak eziyetinden bahsetmiyorum; sokakta, işyerinde, yatakta aşağılanıp aşağılanıp hırslını köpeğinden çıkaran bazılarından da. Burada konumuz bir ceza olarak dayakın nerede yer aldığıdır. Bana göre hiçbir yerde durmamalıdır. Dayak yerine, yaşlı teyzelerin yaptığı "Hımmmm, det!" kalıbını koyarsanız en güzeli olur, köpek o kelimeleri duyunca hata yaptığını anlar. Zaten köpeğe hiçbir şekilde elinizle vurmamalısınız. Ellerinizle onu seversiniz, attaya götürürsünüz, ona yemek yedirirsiniz. Ancak ellerinizden korkarsa sürekli tedirgin olduğu bir hayatı yaşar, çünkü onunla iletişiminiz hep elleriniz sayesinde.

Köpeği döverek cezalandırmanın sakıncası olmadığını düşünüp aynı zamanda hayvansever olanlar gazeteyi büküp onun poposuna poposuna vuruyor. Annem ve babam da birkaç kere bunu yaptılar. Canı hiç acıymıyormuş ama gazeteden ses çıktığı için caydırıcı oluyormuş.

Yine de, dediğim gibi, köpeğinizle iletişiminize göre uygun bir ceza bulup kabahati işlediği anda, dakika sektirmeden cezasını vererseniz belki cezanın bir faydası olur. Aksi takdirde verim almak çok güçtür.

Üçüncüsü, köpeğinizi asla kandırmayın. Mamasını veya oyuncağını vereceğinizi söyleyip vermemezlik etmeyin. Hatta oyun oynarken topun hep sizin ve diğer oyuncunun elinde kalmasından kaçının, mahsusuktan

düşürüp onun yakalamasını sağlayın. Aksi takdirde büyük hayal kırıklıkları yaşar, mutsuz olur, size güveni kalmaz.

Son olarak, yaz sıcaklarında camı aralasanız bile köpeğinizi arabada bırakıp gitmeniz, uzun süre geri gelmemeniz, döndüğünüzde onu ölü bulmanızla sonuçlanabilir. Bunun için saatler değil, birkaç dakika bile yeterli olabilir. Malta çok sıcak bir ülke olduğu için orada girdiğim marketlerde bu tarz afişlere rastlıyordum: “Kesinlikle yaz günü köpeğinizi arabada bırakmayın. Sıcak çapmasından ölebilir.”

Dikkat edilmesi gereken bir diğer konu da köpeği kargoya vermek. Uyku ilacı verilmesine rağmen, uçağın havalanmasında bir sorun yaşandığı takdirde köpeğiniz soğuktan donabilir. Birkaç sene önce bir genç kız Amerika yolculuğunda yanında götürdüğü Saint Bernard cinsi köpeğinin yolculuk sonrasında ölüsünü teslim aldı. Babamla “Bu kadar kocaman bir köpeğin acısı nasıl çekilir” diye hüngür hüngür ağlamıştık.

Biz Gaco’yu kendi kullandığımız aracın dışında bir şeye bindirmiyoruz. Bu durum yüzünden ailece Ören harici hiçbir yere gidemesek de, Bandırma vapuruna binip yolu kısaltamasak da üzölmüyoruz. Yolculuk sırasında sürekli kafasından, sırtından döktüğümüz suyu vücuduna sıvazlamak, bolca su içirmek, bazı benzincilerde durup yürütüp rahatlatmak, yemek yediğimizde de içimizden birinin tostunu alıp arabada kalması, o tostu Gaco’yla beraber yemesi neşesini de yerine getiriyor ve böylece her şeyin kontrol altında olması sağlanıyor.

GACO'DAN HAREKETLE KÖPEK BAKIMINDA ÖNEMLİ ÜÇ NOKTA

1- Köpeğinizin oyun ya da gezme sırasında kendisini çok yormasına, Azerilerin deyimıyla “özünü yitirmesine” izin vermeyin. O bunun sınırını bilemeyebilir. Özellikle yediğı tek öğünden ya da ikiye böldüğünüz öğünlerden sonra en az bir buçuk saat top ya da oyun oynamayın onunla. Bir kitapta okuduğuma göre, yedikten hemen sonra hareket eden köpekler “mide bükölmesi” rahatsızlığından dolayı birkaç dakika içinde hayatlarını kaybedebiliyorlarmış. Bu bilgilere sahip olmak güzel, ama göz göre göre yanlış yapmak pek affedilebilir bir durum değil.

Bir köpeğiniz olunca bazen kıramayacağınız insanların ricaları gündeme gelebiliyor. Bir kere kardeşimin bir arkadaşı köpeğimi kısa filmde oynatmak istedi. Gaco Beyoğlu'nda dik bir yokuşu koşarak çıkacak, bir Çingene de onu görüp, korkup elindeki çiçek arabasını yokuş aşağı bırakacaktı. Planlar ayrı ayrı çekileceği için de sorun çıkmayacaktı.

Gaco çekimde hiç hata yapmadı; yokuşun başında sarı tenis topları gösteriyorduk, "Gaco gel! Top!" diyorduk, o da koşu koşu çıkıyordu. Ancak bir aksilik oldu ve filmde oynayan Çingene kızın demir arabası yokuştan paldır küldür kayıp Gaco'yu teğet geçip babamın dizinde patladı. Şoka girdiysek de akıl edip hemen çekimi durdurduk. Başları önünde mırıl mırıl özür dileyen film ekibini orada bırakıp Sıraselviler'deki evime gittik.

Babamın dizi iyiydi, Gaco ölümden dönmüştü, yere yığılmış yatıyordu. Onu göz göre göre yormuş, durdurmamıştık. Kendimi çok basiretsiz gördüm, çok sinirliydim. Hava alayım diye dışarıya çıktım, kendime, kardeşime, babama ve arkadaşşıma birer tost, Gaco'ya da bir hamburger alıp geri döndüm. Gaco hamburgerini yemeyip bizim tostlara sarkınca o kadar yokuş çıkmasına rağmen sağlıklı olduğunu anlayıp rahatladım. Bizi çok üzen, pahalı bir tecrübe oldu.

Aradan yıllar geçti, filmci kızı ve ekibini hâlâ hayalimizde dövüp, hayalimizde hepsinin ağzını burnunu kırıp duruyoruz. Bir film platosunda olası her durum düşünölmeli ve önceden önlem alınmalıdır. Ama en çok da kendime kızıyorum, bu teklifi nasıl kabul ettim, yokuşu nefes nefese iki üç kere çıkan Gaco'ya nasıl kıydım, babamı neden oraya götürdüm diye. Kardeşim bir kere söz vermişti, o sözü yemek zorunda kalmasın diye sesimi çıkarmamıştım.

2- Köpeğinizin gezinti sırasında yerde bulduğu bir yiyeceği yemesine çok dikkat edin; çünkü bu zehirli kıyma, et ya da kemik olabilir. Dakikalarla hastaneye yetişilip köpeğe serum verilmezse bu zehirler hemen de öldürebiliyor, ölüm süreci iki gün de devam edebiliyor. Yerde zehirli madde olmasa da bir köpek kesinlikle dışarıda yerden bir şey yemeye alıştırılmalıdır. Bunun eğitimini almış köpekler var, hatta bu köpekler yabancı birinin elinden de bir şey almamaya alıştırılıyorlar. Köylerde yabancılardan yemek alan bazı köpekler vuruluyor. Gaco'ya belki her ko-

nuda bir şekilde söz geçirdik ama bu konuda onunla hep mücadele etmek zorunda kaldık.

Gaco ekstra ekstra obur bir köpek oldu her zaman. Sabah gezdirmelerini yapan babam bazen eve kıpkırmızı gelir, “Köpoğlu köpek, ne bulsa yiyor, beni rezil ediyor, sanki biz ona evde hiçbir şey vermiyoruz” derdi. Ben de, babam da attalarda, gezmelerde bağırıp boğazını sıkamak pahasına ağzına aldığı şeyi tükürmesine vesile olurduk.

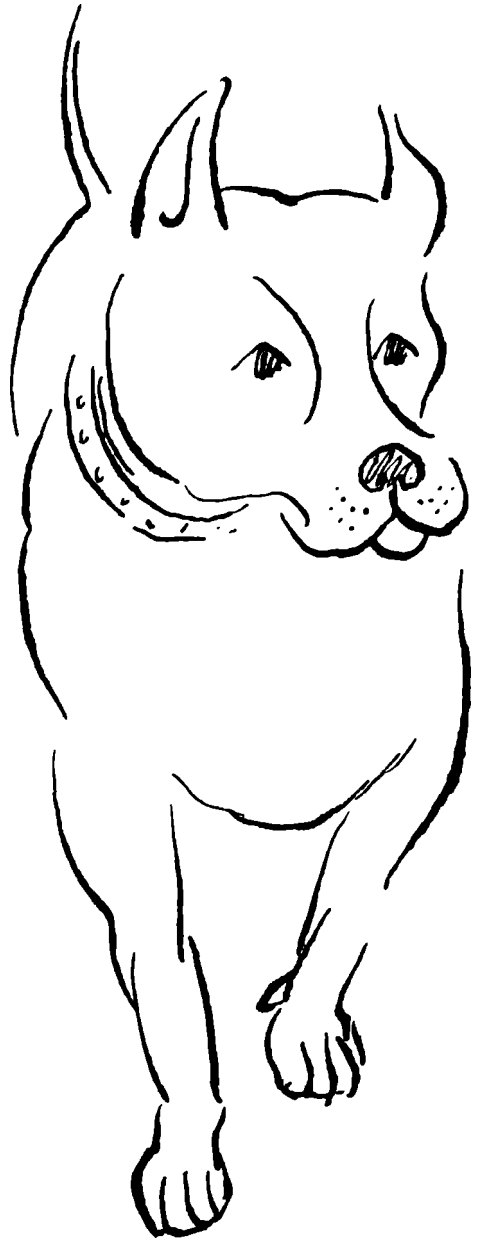
Bir gün Gaco’yla babam gezerken dokuz ya da onuncu katın penceresinden ölü bir papağan atılmış. Papağan yeni ölmüş, tüyler rengârenk, tırnaklar ve gaga yerinde, gözler yeni yumulmuş. Gaco bir saniye içinde 15 santimlik papağanı tüyleri, tırnakları ve gagasıyla birlikte bir iki lokmada yutmuş. Gözlerine inanamayan babam Gaco’yu eve getirdi. Çok şaşırdık ama veterinere telefon açmadık. O akşam Gaco’yu gören, yanına giden, içrideki odalara kaçmaya başladı. Şimdiye kadar hiç duymadığım ve tarif edemeyeceğim bir koku yayılıyordu köpeğimden ve bu koku yavaş yavaş bütün evi sardı. Hemen banyoya soktuk. İki kere üst üste yıkadık. Evi havalandırdık. Koku dışında keyfi yerinde olduğu için biraz da veteriner hekime telefon açıp nedenini niçinini sormaya utandık, çünkü zamanında aramamıştık. Papağanın hikmeti diye düşünüp konuyu kapattık. Tabii köpek sahipleri her zaman bizim kadar şanslı olmayabilirler.

3- Köpeğiniz hastalandıysa veya bir şüphemiz varsa hemen veteriner hekimine götürün. Küçük bir ihmal ya da adamsendecilik onu kaybetmenize neden olabilir. Şüpheli bir şey yediği ya da hiçbir şey yemediğinde, keyifsiz olduğunda mutlaka bunun öğrenmeniz gereken bir sebebi vardır. Bazı idealist veteriner hekimler her zaman para talep etmez, “Bugün bir şey ödemeniz gerekmiyor” derler, “Son iğne benden” derler. Bazıları parayı çok sevse de bazıları sadece ilaç parası alır. Ama köpeğinizin sıkıntı çekmesi söz konusuysa sonuçta her veteriner ilk müdahaleyi yapar, para da sonra anlaşsınız.

Gaco’nun, yeteneklerine göre, eve uzaklık ve yakınlıklarına göre, kalabalıklıklarına göre birkaç veterineri var. Bir de 24 saat açık hastaneleri var tabii. Bazı veterinerler büyük çalışıyor, onları daimi aşıları takip etmekle uğraştırmak istemiyoruz. Bazıları istediğimiz mamayı getirmeyi sürekli unutuyor, ama kimisi mamayı alabileceğimiz günü ve saati bile söylüyor ve dakika

sektirmiyor. Bazen tam teşekküllü bir bakım gerekiyor, daha donanımlı bir yere götürüyorsunuz.

Bir gün yine normal bir gecemizi yaşarken Gaco'nun biraz keyifsiz olduğunu fark ettik. Midesinde mi bir şey var diye, burnuma gazını çıkarsın diye uğraştım, bir türlü denk getiremedik. Sabaha kadar belki düzelir diye düşündük, yoksa veterinere götürecektik. Gaco sıkıntılıydı, ama gece gezmesine çıkmak istediğini de belli etti. Dışarı çıkardım, bir kenara acele acele çişini kakasını yaptı. Sonra hiç gitmediği, gitmek istemediği bir rotaya beni sürüklemeye başladı. Bir çıkmaz sokağa girdik, aradan geçtik, yan sokağa saptık, sağa döndük; bize en yakın olan veterinerinin önündeydik. Hemen bahçe kapısından içeri girdi, o zaman o klinik 24 saat açıktı. Ben de ne yapayım, zili çaldım. Veteriner içeriden gelip kapıyı açtı. "Valla ben getirmedim, Gaco kendini getirdi buraya" dedim. "Bütün gece keyifsizdi, sonunda buraya geldik." Muayeneden sonra midesinde bir şey olduğunu varsayarak Ranitab'a başladık. 1-2 gün içinde sağlığı yerine geldi. Kime anlatsam inanmaz diye düşündüğümden pek kimseye de anlatmadım bu durumu.

VETERİNER KLİNİKLERİNDE

Gaco çoklu veteriner sistemine ilk yedi yıldan sonra geçti. Aşılarının ayrı yerde yapılması, mamalarının ayrı yerden getirilmesi, vajinaya birinin, kemiklere birinin bakması ilk yedi yıldan sonra oldu. Bu durum bir sürecin sonucuydu, ama can suyunu bize yapılmaya çalışılan bir büyük aldatmaca verdi. Gaco ilk ve tek kazığını, yedi yılını geçirdiği veterinerinden yedi.

Kısırlaştırmaya karşı değildim, ama bilinçsiz kısırlaştırmaya, daha doğrusu bilinçsizce kasaplığa karşıydım. Kendi köpeğimi kısırlaştırmıyordum. Karşıydım, çünkü 50 yıl sonra köpek neslinin köküne kibrit suyu dökülmesini istemiyordum. Sokak hayvanları için belki de önemli olan bu kısırlaştırarak yaşatma yöntemini kendi köpeğime uygulamayı gerekli görmüyordum. Cinsel birleşmeye girmiyordu, zaten kimse de onu zorlamıyordu, regliyle de özel külotlar giydirerek baş ediyor veya külot giymek istemeyince özel bir odada bakarak, onu orada oyalayarak bu dönemin geçmesini bekliyorduk.

Regl normalde 15 gün sürer köpeklerde, 6 ayda bir olur. Gaco'nun yedinci yaşındaki regli iki buçuk ay sürünce rahmini aldırmaya karar verdim. Bu işlemi tam teşekküllü bir hastanede yaptırmak istedim, bunun için doktorundan izin aldım, o da anlayışla karşıladı.

Ameliyat başarılı geçti. İki gün hastanede kaldık. Ameliyattan çıkar çıkmaz narkozun da etkisiyle gözü boşluğa bakarak debeleniyor, elimi burnuna yapıştırıp dokunma ve koku alma duygusunu zorla sağladığımda sakinleşiyordu Gaco. Sonraki iki gün kendisini ziyaret ettiğimde yüzüme bile bakmayarak, kafasını çevirip bir öpücüğü esirgeyerek, üstelik kuyruk bile sallamayarak beni hastanenin bütün veteriner hekimleri ve hastabakıcılarına rezil kepaze etti. Bulunduğu yerde, karşı köşede bir de ameliyatlı boxer yatıyordu.

İkinci günün sonunda eve geldim. Sabah çok erken hastaneyle ilişkisi kesilecekti. Telefon çaldı. Benim Gaco'ya ne kadar düşkün olduğumu bilen veterinerimdi arayan: "Ece hanım, hastaneyi aradım, senin köpek

orada bir boxer'la yatmış, dış gebelik olabilir, hemen getir; ameliyat etmem lazım yoksa çok kötü sonuçlar verebilir.”

Annem yanımdaydı. İkimiz de şok geçiriyorduk. Yedi yıldır onun her dediğine inanmıştık, yine inanıyorduk. Benim hastaneyi hışım la aramamla başhekim dahil ortalık birbirine girdi. Böyle bir olay olmamıştı. Ni-ce özel hastanede insanlara yapılan, bana da özel klinik sahibi yedi yıllık veterinerim tarafından yapılmıştı ama ne güzel ki bu kez direkt sözüne güvenmeyip önce bir araştırmıştım. Doktorumuz hiç bu kadar abartmamıştı. Bir daha ona gitmedik. Bizi kaybetti. Kendi iddiasına göre o telefonda bana “Ece hanım, hastaneyi aradım, Gaco’nun durumunu sordum, bir boxer’la yatıyormuş, ne kadar güzel değil mi?” demiş. Kendisi de utanıyordu. Aslında onun bir suçu yoktu belki de; köpek sevgisinde bu boyuta ve bu denli güvene hiç rastlamamıştı.

Veterinerinize güvenmek için elinizden ne geliyorsa yapın. Güveninizi kaybettiğiniz anda ise onu bırakın. Biz de veterinerimize güvenimizi birkaç ay önce kaybetmiştik. Gaco’nun kistlerini aldığı nda açılan yarasını uyuşturmadan dikmeye kalkıyor, uyardığımızda “Aaaa tamam, bi dakika” diyor, atan dikişleri ise foşur foşur kan akmasına rağmen dikmiyor, biz uyardığımızda yine “Aaaaa doğru, tamam, yeniden masaya alın” diyordu. Çok güzel anılarımız varsa da, Gaco’nun cinsini birlikte bulmuş olsak da, o telefonda sesini son kez duymuş oldum. Sonradan öğrendik ki Gaco’nun vücudunda çıkan o kistleri aldirmaya hiç gerek yokmuş. (Şimdiki veterinerine al diyorum almıyor.)

Gaco’nun geçirdiği önemli bir hastalık da çiftlik öksürüğü hastalığıydı. Eğitim haricinde hayatımızda hiçbir yere bırakmadığımız Gaco’yu, Fulya’dan Göztepe’ye taşınırken bir zarar görmesin diye korumak adına dört günlüğüne eğitim gördüğü çiftliğe bıraktık. Orada köpeklerle sinirlenip sürekli havlamaktan ve sonradan hastanenin kap tığını iddia ettiği çiftlik öksürüğü hastalığından dolayı öksürmekten boğazını yaralamış. Geri aldığı mızda ilk gün çok neşeliydi, ama hafif hafif öksürüyordu. İkinci günün gecesi yere kan tükürdü. Hemen alıp Anadolu yakasındaki hastaneye götürdük. O sırada kan tükürmediğinden olsa gerek, ayak damarlarından 4 adet kan kesici iğne yapıp gönderdiler. Evde çarşafa yeniden kan tükür-

düğü anda hayvan hastanesine götürdük. Artık çok halsizdi, bardak bardak koyu kan kusuyordu. Ağlayıp bilinçsizce “Gaco’ya kan verin. Bari verdiği-niz kan, tükürdüğünü ikame etsin” diye nöbetçi doktorlara saldırıyordum. Başhekim İlhan Bey orada Gaco’yu muayene eden doktorun verdiği bilgiyle uykusundan uyanıp Silivri’deki yazlığından yola çıktı. Gaco sabah ezanıyla ameliyata girdi. Babamla bekleme salonunda çok gariptik. Sürekli “Biliyorum öldü. Beni kandırmayın” diye mırıldanıyordum. Birkaç saat sonra Gaco’ya dosya açılması için çağırıldım. Odada bizle bekleyen müstahdem “Gözün aydın, köpeğin yaşıyor! Ölmüş köpeğe dosya açılmaz” deyince yaşadığına inandım.

Bizi aldıkları odada dili dışarıda uyuyordu. Öksürmemesi için uyanıkça doktoru çağırıp yeniden uyuttuk. Eve geldiği gece ben sırtüstü yatar-ken karnımın, bacaklarımın üzerinde, kafası göğsümde yatarak uyumayı tercih etti. O andan iki gün sonra hiçbir şeyi kalmadı.

Başhekim İlhan Gökgöl’e bir teşekkür bile etme fırsatı bile bulama-dık. Hiç konuşamadık. Şimdi onu görsem koşar elini sıkarım. Yüzüme karşı bağırır, “Köpeğini niye son dakkada getirdin be kadın!” dese, sövse bile yine bir şey demem, susarım. O olmasaydı köpeğim iki buçuk yaşında ölecekti. Hastanenin duvarları köpek ve kedi sahiplerinin Başhekim İlhan Gökgöl’e yazdıkları teşekkür mektuplarıyla doludur.

Ören hariç hiçbir yere gidememe ve daha iyi bir eve taşınamama pahasına köpeğimizi bir daha hiçbir yere bırakmadık.

Ameliyathaneler ya da uzman doktorlar bazen yanlış ya da acele teşhis koyabiliyorlar. Para almak için gereksiz ameliyatlara yapabiliyorlar demek isterdim ama demeyeceğim, bu ülkede hâlâ işini layıkıyla yapan veteriner hekimler çoğunlukta. Onları bulmak zor değil. Ancak Gaco’yla sert boğuşma oyunu oynadığımız için sırtında kopan küçük bir liftten dolayı ak-sayan sol ayağı, sağduyumuz olmasa yine bir hastane doktorunun öngörü-süyle hastanede kesilip biçilip ameliyat edilecekti. Son götürdüğümüz as-keri doktor Feridun Bey: “Ne demek! Ameliyat sonrası bakım çok zordur. Ben onu ilaç ve iğneyle tedavi ederim” dedi. Köpeğim için en iyisi olma-sını istiyordum. “Bakın Feridun Bey, ben kargadan başka kuş tanımam, ke-sip biçin benim hayvanımı, ben bakarım” dedim.

Bir ay içinde sık sık ziyaret ettik ve iğneyle ilaçla Gaco'nun ayağı iyileşti. Hiç ama hiçbir sorun kalmadı. Feridun Bey şu anda Gaco'nun en önemli doktoru, ona çok güveniyorum ve bu güvenimin hiçbir zaman yara alacağını sanmıyorum. Geçen yıl Gaco'nun memesi birden şişince kanserden şüphelendi. "Nasıl olur?" dedik, "Biz sürekli Gaco'yla oynuyoruz, bu birdenbire çıktı, kanser zamanla olur..." Üç kişinin çabasıyla, karga tulumba, Gaco'dan biyopsi alındı. Meğer süt bezesiymiş. Etik davranmayan bir doktor bunu riskli ve pahalı bir ameliyat yoluyla da anlayabilirdi.

Diğer veteriner hekimi Nuri Bey de Gaco'da katarakt başlangıcı olduğunu, ancak kendisinin ameliyat etme meraklısı bir hekim olmadığını, bunun yaşlılıktan kaynaklandığını ve hayvana acı çektirmeye gerek duymadığını söylemişti. Aklıma gelen birçok doktorun bu durumda başka türlü konuşacağını çok iyi biliyordum. Türkiye'de iyi hekimler de var ve azımsanmayacak sayıdalar.

Veteriner ziyaretlerinde en büyük gücüm babamdı. Hangi saat ve durumda olursa olsun hiçbir zaman of demedi. Gaco muayene masasında tepindi, kafa attı, boynuna asılı gözlüğünü kırdı, aman demedi. Eve dönmek üzere olduğum bir gün, yanağı portakal gibi şişmiş ı yaşındaki Gaco'yla birlikte babamın koşturduğunu, bir yerlere gittiğini gördüm. O beni görmüyordu ama ben onun yüzündeki üzüntüyü sıkıntıyı ve telaşı görebiliyordum. Koşuyordu. Önünü kestim. "Ne oldu?" dedim. "Gaco'nun yanağı şişti, veterineri götürüyorum" dedi. O anda içimde Gaco'nun yanağına duyduğum üzüntüden çok, babama duyduğum sevgi ve saygı coşmuştu. Bir şey de yokmuş, boyna yapılan aşından dolayı bazen şişermiş böyle köpek yanakları.

Babamı nasıl anlatayım... Babamın başta Gaco olmak üzere her köpeğe, her kediye, her canlıya saygısı vardır, hatta ölü bir köpeğe bile. Bir gece eve dönerken arabanın çarptığı bir ölü köpeği vbüyük sopalarla ittiren adamlar gördüm. Minibüsten inip yanlarına gittim, ağzımı açmamla "De get burnumuzdan soluyoz, nidcez bu köpeği!" deyip beni kovmaları bir oldu. Biraz yanlarında dikildim. Sigara dağıtınca yumuşadılar. Belediyeyi aradık, onlar da bir "De get!" çekti hepimize. Babamı aradım. Arabasıyla geldi. Ölü köpeği bagaja koyduk. Adamların şaşkın bakışları altında yola

çıktık. “Kadıköy Belediyesi’ne, Evlendirme Dairesi’nin oraya gidiyoruz,” dedim, “kapısına bırakacağız.” Ne yazık ki ölü köpeklerle oraya girdiğimizde belediyenin bahçesine çadır kurmuş yaşayan depremzedelerle karşılaştık. Onların moralini bozmaya hakkımız yoktu. Çimenli, sakın bir belediye birimi bulup onun önüne bıraktık köpeği.

Babam böyledir. İyiliğinin yanı sıra her zaman destektir ve kafa dengidir. Böyle bir babanız varsa hayvanlar için çalışmak daha çok mutluluk verir.

HAGİ, KARTOPU, ARTHUR

Üçü de aynı anda oldu. İki bir aradaydı zaten, biri ayrıydı. Hayvan-sever camia aynı anda bu iki olayla sarsıldı.

Anadoluhisarı’nın 15 yaşındaki cevval köpeği Hagi’yi sırtına yarım metreden kaynar su döküp haşladılar. Hagi’nin tek suçu, sahipli bir Golden Retriever’e âşık olmaktı. Golden’in evinin önünde sürekli bekleyen Hagi, sevdiği köpeğin sahibinin babasının gazabına uğramış, üzerine kaynar su dökülerek haşlanmıştı.

Aynı gün, fakir bir evde yangın çıkmış, bir kaniş terrier kırması poposundan kömürleşinceye kadar, aynı evin ferdi bir İngiliz Seter de baş dahil vücudunun çeşitli yerlerinden yanmıştı. Yanan Seter pencereden atlayarak hayatta kalmış, ancak sahibini ve Kartopu’nu terk etmemişti. Hayvanların sahibi de ağır derecede yanınca hastaneye kaldırılmış, açıkta kalan yaralı iki köpeği de bir veteriner kliniği sahiplenmişti.

Hagi evime arabayla 5 dakika uzaklıktaki bir hastanede tedavi altına alındı. Kartopu ve Arthur ise diğer taraftan evime 5 dakika uzaklıktaki bir klinikte yatıyordu.

O dönem çalışıyordum ve tek izin günüm perşembeydi. Bir ay boyunca her perşembeyi annemin de dahil olduğu bir programla Hagi, Kartopu ve Arthur’la geçirdim. Yanlarına oturup onları sözlerim ve ellerimle acıtmadan seviyor, doktorları rahatsız etmemek için de ziyareti uzatmıyordum.

Hastane Hagi için Anadoluhisarlılardan para aldı mı bilmiyorum, büyük ihtimalle almadı. Kartopu ve Arthur’un yattığı klinikteki veteriner hanım da onlara art arda ameliyat yapmasına rağmen para kabul etmiyor,

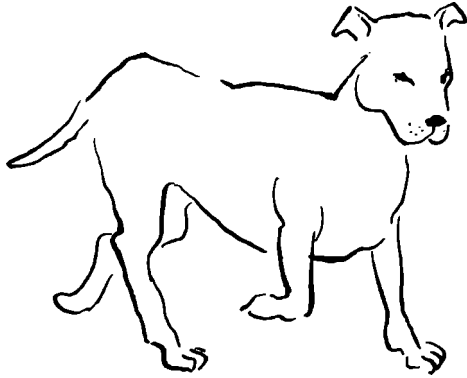
sadece ilaç istiyordu. Bir ilaç firmasında muhasebe bölümünün başında olan teyzem Esra, zor bulunan bantlı ve kremli bir ilaç istenince hemen o ilaçtan birkaç kutu buldu. (Organize olmak her zaman güzeldir.)

Hagi için ise ne para ne ilaç, hiçbir şey istemiyordu hastane. Biz de Kartopu ve Arthur'a yaptığımız gibi yaş mama götürelim dedik. "İshal oldu. Bir daha getirmeyin" dediler, götürmedik.

Bir perşembe arabada Gaco olduğu için Hagi'nin yanına çıkamadım, annemi gönderdim. Fizik tedaviymiş. Annemi görünce çok sevinmiş. Annem alışıktı olmadığı garip bir duyguyla Hagi'nin bütün vücudunu saran bantların üzerinden onu sevmiş. Yanıma çok mutlu indi. Hagi sonradan Anadoluhisarı'na geri döndü. Anadoluhisarlılar geçen süre içinde köpekleri Hagi'ye çok sahip çıktılar, olayı ilanlarla herkese duyurdular.

Annem bunları arkadaşlarına anlattığında Bahar hanım önderliğindeki arkadaşları da bu köpekleri ziyaret etmeye başladı, hatta yardımda bile bulundular. (Takım çalışması her zaman güzeldir.)

Hagi, Kartopu ve Arthur ayrı ayrı aynı gün yanmış, ancak hayvanseverlerin ve doktorların sayesinde büyük bir dayanışmayla kurtulmuşlardı.

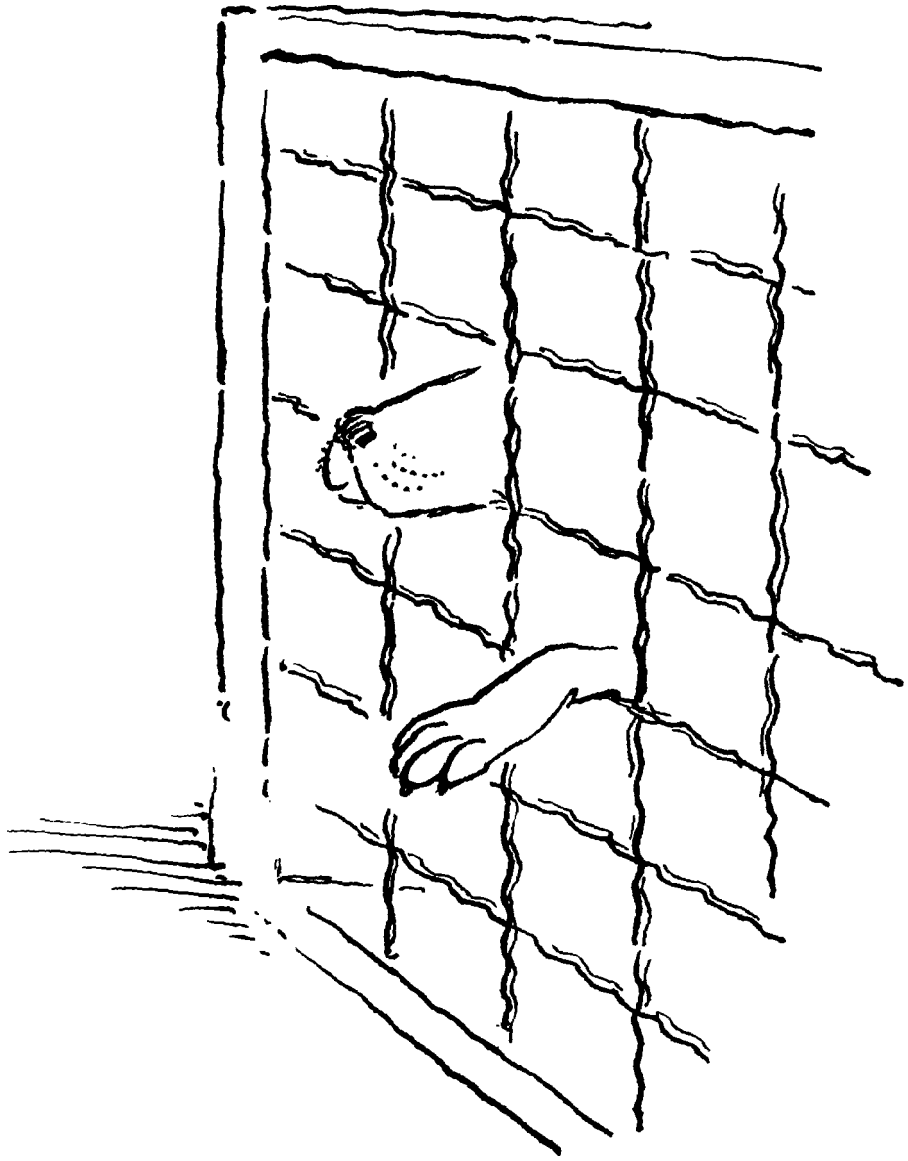
BAZI CİNSLER

SOKAK KÖPEĞİ

Sokaktan yavru alıp ev hayatına alıştıırırsanız çok munis, çok tatlı, kırma olduğu için cinslere özgü hastalıkları olmayan, normalliğıyle, efendiliğıyle hayatınıza huzur veren bir köpeğiniz olmuş olur. Onu şımarık yetiştirmek ya da disipline uydurmak her cinste olduğu gibi yine sizin elinizdedir. Ancak artık yetişkin olmuş ve sokaktaki köpek gruplarında bir yer edinmiş, yemeğini kendi bulan, kendini korumasını bilen, sosyetesinde yeri olan bir hayvanı pek dışarı hayatı olmadan sadece eve kapattırsanız özgür günlerini çok özler. Yetişkin sokak köpekleriyle dostluk kurmak ise iki tarafı keskin kılıçtır. Bunu, köpeğin size vereceğı ya da aslında ona kötü niyetle yaklaşmanız gibi özel bir durum olmadıkça hiç-

bir zaman vermeyeceğı zararı kastedererek değil, sizin köpeğı istemeden de olsa vereceğiniz zarar bakımından ele almak istiyorum. Tabii ki o cevval sokak köpeklerinin de sevmeye, okşanmaya ihtiyacı var. Ama ne yazık ki ortalık hayvan sevmeyen ya da hayvanlara bilerek kötülük yapan, onları itip kakıp döven insanlardan geçilmiyor. Siz bir sokak köpeğini severek onu insana alıştırmış ve yabaniliğini atmış olursunuz. İnsana alışan köpek, kötü niyetli insanları ayırt edemeyebilir ve yiyeceğı tekme, yiyeceğı taşı düşünemeyebilir. Bu yüzden bence en iyisi mutlaka sokaktaki köpeklere yardım etmek, bazen yiyeceklerini sağlamak, sağlıksız bir durumlarında yapılabilecek bir şey varsa müdahale etmektir; ama o çete mensubunu fazla şımartmamak, insanlara çok güvenmesini sağlamamak gerekir. Yılların sokak köpeğini eve almaya gelince... Bir gün veteriner kliniğinde Gaco'yla sıra beklerken tasmalı kayışlı dev bir sokak köpeğı olan bir kadını izliyordum. Kadın çaresizdi, çünkü o kliniğıe sığamayan köpek, kayışın ucunda kadın olduğu halde sürekli huysuzlanıp bir duvardan bir duvara yürüyordu. Bir havlama sesiyle pencereye koştu. Köpek pencereden bakarken kadın benim de duyabileceğim bir sesle "Artık diğer köpeklere böyle pencereden bakacaksın yavrum" dedi. Evet, kadın harika bir şey yapmıştı. Bir sokak kö-

peğini sahiplenmişti. Hayalinde onunla evinde oturmak vardı ama köpek çok sıkıntıdaydı. Böyle durumlarda köpeğe canı istediğinde evden çıkıp giden, sonra geri gelen kediler gibi davranılabilir. Bu çok büyük bir dikkat ve özveri ister, ama köpek seviliyorsa ve vazgeçilemiyorsa başarılıdır. Gerçi bu durumda bir köpeğin artık çevresini, grubunu kaybetmesi ihtimali de vardır. Ancak bunun en doğru yöntemini o sokak köpeğini seven siz anlayıp belirlemelisiniz. Bu arada önceden de söylediğim gibi kulakları sivri, rengi ya siyah ya krem ya kahverengi, orta boylu bir köpek, İstanbul'un artık adı "İstanbul sokak köpeği" olarak belirlenen bir cinsi olmuştur. Bu köpeğe evlerde bakan aileler vardır.

BARINAK KÖPEĞİ

Barınaklardaki köpeklerin azımsanmayacak bir bölümü bir zamanlar bir evde ihtimamla ya da sıradan bir bakımla yaşayan, sonradan terk edilen köpeklerden oluşur. Kırmalar çoğunlukta olsa da cins köpekler vardır, hatta şecereli olanlar bile. Barınağa ziyarete gittiğinizde hepsi kendi tarzında kendini göstermeye çalışır. Bazıları gerinip üzerinize atlar, bazıları bacaklarınıza sarılır, açıkta değil de tel örgünün arkasında olanlar birbirini çiğneyerek elini ya da burnunu uzatmaya çalışır, hepsi havlar. Bu köpeklerin büyük bir kısmı sevgiye alışık olduğu için yine sevilmek ister ve kendilerini sevdirecekleri bir sahip ararlar. Köpeklerin hepsi, doğaları ve yetiştirilişleri itibarıyla farklı karakterdedir, ama barınak köpekleri genellikle yeni evlerine uyum sağlar. Bazı hayvanseverler sahiplenmek için sadece tek gözü ya da iki gözü kör, bir bacağı olmayan ya da masaj yapılmadan kaskasını yapamayan köpekleri tercih ederler. Bazıları da bir önceki evini unutamayan ve depresyonda olan köpekleri sahiplenmek ister. Ben barınakta kilit açılıp köpeklerin arasına girdiğimde beni ilk karşılayan golden terrier kırması beyaz Goldie'yi sahiplenmek istedim. Goldie beni karşıladıktan ve üzerime atladıktan sonra gitmişti. Sonraki günlerde ne kadar uğraşıtsam bir daha beni görmek istemedi. Barınağa gittiğimde arka taraftaki yuvasından çıkıp kendini göstermedi. Bir yaşındayken çok sevdiği ailesi tarafından terk edilmiş. Barınağı öylesine sahiplenmiş ki içinde yüzlerce köpeğin olduğu büyük kafesin lideri olmuş ve bir daha hiçbir zaman kafesini terk et-

memiş. Barınak görevlisi “Burayı da kaybetmek istemiyor. Bir terk edişi daha kaldıracak durumda değil. Ondan vazgeçmekten başka çareniz yok. O böyle mutlu artık” dedi. Bir grup lideri olarak görevini yapmıştı. Beni ilk olarak karşılamış, selamlamış ve gitmişti. Bununla yetinmem lazımdı. Yine de kafamda hâlâ Goldie’ye yönelik planlar dolaşıp duruyor. Belki bir gün birini gerçekleştirebilirim. Barınaktan köpek almak, yüzlerce köpeğin içinde kendi köpeğinizi seçmek Türkiye’de çok az insanın, dünyada ise pek çok insanın tercih ettiği bir yöntem. Köpeğinizle oynayarak, severek, karakterini bilerek aldığınız için ilişkinizin başarıyla devam etmesi ihtimali çok yüksek.

SIVAS KANGAL, ANADOLU ÇOBAN KÖPEĞİ, AKBAŞ, KARABAŞ

Bu konuda bir yıl önce Ziraat Yüksek Mühendisi Orhan Yılmaz tarafından yazılıp Türk Ziraat Mühendisleri Birliği Vakfı tarafından yayınlanan *Kangal Köpeği*, Türkiye’de kangallar hakkında yazılmış belki de en kapsamlı kitap. Tarsus-Mersin yöresinde yurtdışında Turkish pointer olarak bilinen çatalburun köpeklerimiz de varsa da kangal, dünya literatürüne Türkiye’den geçmiş ilk köpektir. Asıl görevi koyun sürüsüne bütün gün bekçilik etmek olan kangal köpeğine günümüzde şehir hayatında da rastlıyoruz. Kangal, yani karabaş bej renklidir ve yüzü siyah ağırlıklıdır. Akbaş ise beyaz renklidir. Şehir hayatında sadece sevmek ve gezdirilmek için almaya uygun bir köpek değildir, çünkü doğası gereği hep bir göreve ihtiyaç duyar, aksi takdirde sıkılır. Koruma duygusu çok güçlüdür. Türkiye’de ilk defa Sivas’ın Kangal ilçesinde yetiştirildikleri için Sivas kangal adını almışlardır. Her ne kadar yurtdışına çıkarılmaları yasaklanmış olsa da dışarıda da çok meraklısı ve alıcısı vardır. Bir dönem ülkeden çıkarılan kangal köpekleri yurtdışında Anatolian shepherd (Anadolu çoban köpeği) adıyla satılmaktadır. Maçka parkında Sivas kangal doğumlu ve bir kafe işleten dostumuz, şehirdeki kangalların buğday unuyla su karışımından oluşan yalla beslenmediği için soydaşları gibi güçlü olmadığını, bütün özelliklerini kaybettiğini söylemişti. Yine de en güzeli, bir görev verdiğiniz kangal köpeğinizi yeterli miktarda kuru mamayla beslemektir. Türkiye’de yaşayan birinin kangallar hakkında duyduğu efsaneler saymakla bitmez. Mustafa

Akay'ın *Köpek Bakımı* adlı kitabında okuduğuma göre, erkek ve dişi kangal kurda karşı beraber savaşıır, dişi kangal türlü atraksiyonlarla kurdu oylar-ken erkek kangal kurda arkadan yaklaşıp havalanıp belini kırarmış. Kangal- lar büyüleyici köpeklerdir. Çok zekidirler, insanlara ve çocuklara karşı seve- cendirler, sakın ve güçlüdürler, ancak koruma amacıyla yabancılara onları kabulleninceye kadar sert yaklaşabilirler. 300 kelimeye kadar bildikleri söylenir; ama bu rakam beni şaşırttı, çünkü bizim Gaco Türkçe'yi olduğu gibi söktü!

BOXER

Boxer, benim bakmaktan gözlerimi alamadığım, nerede görsem bi- raz daha izlemek için ardından gidecek kadar çok sevdiğim bir köpektir. Benim bir pitbull'um var, bir daha pitbull edinemeyeceğim aşikâr; ancak hayatım boyunca bir boxer sahibi olamayacağımı bilmenin de acısını çeki- yorum. Çünkü yanlış ve seri üretim yüzünden çok azının saldırganlığa eği- limi olsa da çok sakın bir boxer'ın bile en az Gaco kadar dikkate ve ihtima- ma ihtiyacı vardır. Gaco'nun artık bizimle olmayacağı zaman için annem- le birbirimize söz verdik: Evet, artık köpeksiz yaşayamayız, ama öyle bir kö- pek olmalı ki mikroskobun altına soktuğumuzda ancak görebilmeliyiz, ko- lumuzun altında kaybolmalı. Kendimizi biliyoruz, Gaco her şeye değer ama bir daha yapamayız. Gaco yeniden doğacak olsa yapardık, ama sadece bir kere yaşayacak. Bu yüzden, değil pitbull, bir boxer'ım bile olamayacak benim, ne kadar munis, ne kadar tatlı ve mutluluk veren bir eşlikçi köpek olsa da. Çene yapısı itibariyle bazı boxer'ların salyası hiç yokken bazı bo- xer'lar alt çene önde olduğu için salyalı olabilir. Bazı köpek kitaplarında "Aman dikkat, salyalıları almayın" yazar. Ben buna hiç katılmıyorum. Ne yapıda olursa olsun sevdiğiniz boxer'ı alın. Köpek konusunda o kadar so- rumluluğu göze almışken, görünür ve görünmez birçok dertle uğraşırken, salya sorunu çok küçük kalır, baş edilemez bir dert değildir. Boxer'lar çok çevik ve enerjiktir. Bir boxer sahibi "Köpeğimin enerjisiyle nasıl başa çıka- bilirim?" sorusunun cevabını yaşamakla yükümlüdür. Çiftlikte bir boxer'a özel tasma takmam gerekiyordu. Hiç zarar verme eğilimi olmadan, tasma- yı takmamam için benimle o kadar çok mücadele etti ki sonunda kaçma-

ması için onu bir buçuk metre karelik bir kulübenin içine soktum, ben de içine girdim ve yarım saatin sonunda boğuşa boğuşa tasmayı takmayı başardım. Boxer hem büyük, hem estetik, hem rahat, hem zor, hem de eşsiz bir köpektir.

SAINT BERNARD

Gaco'nun en yakın iki arkadaşından biri, bir Saint Bernard olan Dost'tu. Dost, sahibiyile gezmeye çıktığında yürümeyi, hareket etmeyi pek tercih etmez, ama kolay kolay içeri girmek de istemezdi. Fulya'nın bakım-sız bayırında serin serin rüzgâr eser, Dost da kendini bir rehavete kaptırır, bir apartmanda yaşadığını unuttur, içeriye girmemek için inat ederdi. Biz Gaco'yla eve döndükten sonra Gaco Dost'u pencereden seyrederdi. Saint Bernard'lar kurtarma köpekleriymiş eskiden. Adlarını Alpler'deki bir geçiş noktasından almışlar. Boğazına sahiplerini ısıtsın diye küçük kanyak fiçisi bağlanıp yola öyle çıkarılan Saint Bernard'lara filmlerde ya da fotoğraflarda rastlamışsınızdır. Benim çocukken izlediğim, gerçek hayattan alınan bir filmde bir Saint Bernard kar fırtınası sırasında donmaya yüz tutmuş sahibini bir çukura yatırıyor, üzerine kendisi yatıyor ve sabaha kadar öyle kalıyordu. Sabah kendine gelen sahibi, kendisini koruyan köpeğinin ölmüş olduğunu fark ediyordu. Saint Bernard'ların cüsselerinden dolayı çok miktarda yemek yemeye ihtiyacı vardır. Çok yiyen Saint Bernard da çok kaka yapar. Ama o kadar sakın ve uyumlu köpeklerdir ki onlara sahip olmak zevk verir, bu bir sorun olmaktan çıkar. Sokakta gördüğüm bir Saint Bernard'ın yazın tüylerinin tıraş edilmiş olması beni çok sevindirmişti. Yaz başlarında daha rahat etsin diye tüyleri kestirilebilir. Göz kapakları sarkık olduğu için sürekli göz bakımının da yapılması gerekmektedir. 100 kiloya kadar çıkabilirler. Bu köpeği maddi durumu daha iyi olanların tercih etmesi belki de daha faydalıdır.

CHOW CHOW

Bu köpeği incelemeye almamın iki sebebi var. Birincisi, son derece başına buyruk ve inatçı olması, aşırı sevgiye ilgiye pek itibar göstermemesi ve tek bir kişiye bağlanması; ikincisi ise köpeklere yaptıkları eziyetlerle dünyayı

meşgul eden Çinlilerin bu köpeği yemek için özel olarak yetiştirmeleri. Bazı chow chow'ların dilleri mavidir ve bu özellikleriyle köpek ırkları içinde tektirler. Bencil ve kavgacı olduğu, çocuklarla geçinemediği olmadığı söylenir, ama tanıdığım iki chow chow'da asla bu tip hareketleri gözlemlemedim. Çok tüy dökse de chow chow'ları gerçekten seven biri için bu bir sorun olmaktan çıkar. Apartmanda da, açık havada da bakılabilir ona. Bu cins köpeklerle "ayı-aslan kırması" da denilebiliyor. Siyah, kızıl ya da krem rengi olabilirler, kürkleriyle bir ayı yavrusunu andırırlar, ama hepsinin dilleri mavi değildir.

GOLDEN RETRIEVER-LABRADOR RETRIEVER

Birkaç yıl öncesinden itibaren Türkiye'de bir Golden Retriever çığırını başlatmıştı. Golden'ların yakın akrabası olan Labrador'lar da bundan geri kalmadı. Ne mutlu hayvanseverlere ki barınaklarda evden atılmış Golden'lara, Labrador'lara rastlansa da şunu kabul etmek gerekir ki sayıları çok fazla değil. Bunun sebebi bu köpeklerin son derece uyumlu ve uslu olmasıdır. Aşırı ilgi nedeniyle Golden ve Labrador üretimine hız verildi ve bu durum, değişik davranış eğilimleri gösteren, hiç saldırganlık huyları yokken saldırganlaşan köpeklerin de üremesine neden oldu. Bu köpekler yüzmeyi, hareket etmeyi ve attığınız bir şeyi getirmeyi çok severler. Avcılık geçmişlerinden dolayı Gaco gibi oyuncaklarına ya da toplarına zarar verip parçalamazlar, üzerinde diş izi olmamasına bile özen gösterirler. Hüzünlü bir yüzleri yoktur, sanki hep gülümsüyor gibidirler. Golden'lar uzun tüylüdür, Labrador'lar ise nispeten daha kısa tüylü. Yine de Labrador alan bir yakınımızın köpeği tüy dökmesin diye köpeğine erkek atlet giydirdiğini duydum. Böyle bir şeye ancak gülünür ve o köpek için üzülmür. Golden Retriever ve Labrador Retriever çok sert koruma duyguları olmasa da çocukları çok seven iyi birer aile köpeğidir. Şehirde yaşıyorlarsa çok gezdirilmelidirler.

ALMAN KURDU

Hayatta bir Alman kurdu yavrusundan daha güzel olan çok az şey vardır. Bütün köpek yavruları güzeldir, ama kulakları yeni dikilmiş bir Alman kurdu yavrusu inanılmayacak ölçüde güzeldir. Alman kurdu, güzel olduğu kadar kolay da eğitilen bir köpektir. Bunu çiftlikte bir dönem kendim

de tecrübe ettim. Serinkanlı ve mutlu iki Alman kurdu Bulut ve Zeyna, eğitimlerine rötüş atılsın diye bana verilmişti. Hiçbir şekilde Gaco'nun heyecanlı ve deli halleri yoktu onlarda. Sakince ön ayaklarını omzuma dayayıp dilleri dışarda kendilerini sevmemi beklerlerdi. Eğitim çalışmaları ise çok kolay geçirdi; vurgusu aynı olmak üzere İngilizce bile komut versem dediğimi anlar ve yaparlardı. Bu köpeklerin düşük belli olmaları, cinse meraklılar tarafından tercih edilen bir durumdur. İnsanları çok seven, çocuklarla arası iyi olan köpekler sert bir şekilde, sevgi görmeden, bir yere bağlı yaşatılırlarsa çok üzülebilirler. Alman kurduna sert davranan, para verip ondan saldırı köpeği yapmak isteyen bir adam tanıdım. Köpek ben çiftlik bürosunda koltukta otururken birden üstüme atlayıp sarıldı. Onu hiç tanıımıyordum, ama ben de kollarından sıkıca tutup bırakmadım. Adam sert sert bakıyor, bağırarak komut veriyordu ama ben bırakmıyordum. Diğer köpeklerle olduğu gibi, sevgi dolu, sosyal Alman kurduna da böyle muamele etmemek gerekir. Güdülerini gereği zaten sizi koruyacaktır, ilgi ve sevginizi esirgemenize, onu yalnızlaştırmanıza gerek yoktur.

DANUA

At kadar güzel olan bu köpekler çok büyük olup her şeye dayanıklıymış gibi görünse de en çok da ince ve kısa tüylerinden dolayı sadece bahçe köpeği olamaz, eve ya da kapalı bir alana alınmalıdır. Üşümemesine çok dikkat edilmelidir. Bütün köpekler kansere yatkındır, ancak danua diğerlerinden daha fazla yatkındır. Siyah, mavi, beyaz, benekli ya da kırçillı olabilen danua büyük boyutlarının aksine çok sakın, yumuşak huylu ve geçimli bir köpektir. Zaten köpekler boyları büyüdükçe daha sakın, daha uyumlu olurlar. Bir danua'ya sahip olmak isteyen bir insan, onunla sadece 9, en fazla 10 yıl geçireceğini bilmelidir. Ne yazık ki boylar büyüdükçe ömür kısaltmaktadır ve bir danua'nın ömrü de çok kısadır.

HUSKY (SİBİRYA KURDU)

Köpek sahibi olmak isteyen birçok insan özellikle ergenlik çağlarında "Husky istiyorum", "Abi bir Sibirya kurdu istiyorum" demiştir. Belki de bu insanlar kendilerinde ve çevrelerinde olmayan bir güzelliğe sahip olmak iste-

mektedirler. Gerçekten de husky'ler bazılarında kahverengi, bazılarında mavimsi gözleri, siyah-gri- beyaz kürkleri ve dik kulaklarıyla çok etkileyicidir. Bir de bunun üstüne her duruma dayanıklılıkları ve uyumlulukları, iyi huyları eklenince tadından yenmez olur. Ancak dikkat etmekte fayda var, çünkü bu köpekler Kanada'nın kuzeyinde kullanılan kızak köpekleridir. Şiddetli soğuğa dayandıkları için orada üretilip tercih edilmektedir. İstanbul'da kar ve kış da vardır, ancak nemin ve sıcaklığın dönem dönem kendini ağır bir şekilde gösterdiği böyle bir yerde husky edinmek ve onu yazın da burada tutmak bir bakıma hayvana eziyet etmektir. Daha güneyleri söz konusu bile edemem. Yine de semtinize geldiyse, o köpeği gerçekten seviyorsanız, gereken önlemleri alıp, sıcaktan çektiği acıları minimuma indirip elbette bir husky edinebilirsiniz. Birdenbire Adana'ya taşınması gereken bir husky sahibi hayvansever, şehre yıllar sonra kar yağdığında bir avuç karın altına girmeye çalışan, o karları üzerine örtmeye çalışan husky'sinden üzüntüyle söz etmişti. O husky karlarla her zaman oynayamasa da sahibisiyle birlikte olduğu için mutludur, ama yine de zorda kalmadıkça bu durum tercih edilmemelidir.

PUG (MOPS)

Pug, minyatür cins köpeklerin en büyüğüdür; yetişkin halinin kilosu 6-8 kg'dır. Mops da denen krem rengi pug'un kuyruğu sırtına dayalı ve kıvrıktır. Bu köpekler çok sevip çok sevilen, birçok köpekten daha rahatça beraber oyun oynanabilen, beraber yemek yenebilen, beraber gezilebilen, minimum sorun çıkaran, sahibini yalnız bırakmayıp en çok arkadaşlık yapabilen köpeklerdendir. Uzun süre taşıyamazsınız da kucağınıza alabilirsiniz. Minyatür olmasına rağmen zekâsı ve yapısı itibarıyla size büyük bir köpekmiş hissini de verecektir. Şişmanlamaya meyilli olması ileride bizim Gaco gibi sık sık diyetle girmesiyle sonuçlanabilir. Gözleri dışarı doğru fırlak olduğu için kırdı ya da bahçede gezerken çalı ya da dikenlerce çizilmesine dikkat edilmelidir.

PEKİNEZ

Minyatür köpeklerdendir ve adından da anlaşılacağı gibi Çin köpeğidir. Buda'yı korumakla görevli oldukları ve saldırı anında aslana dönüş-

tükleri rivayet edilir. Benim dikkatimi özellikle çeken bu köpek çocuklardan hoşlanmaz, hep kendisi merkez olmak ister ve sahibine ağır bir kıskançlık derecesinde bağlıdır. Bazı minyatür köpek sahipleri bu kadar küçük köpekleri dışarı çıkarmaya zahmet etmiyor, çünkü zaten küçük oldukları için evde de yeterince hareket ettiğini düşünüyorlar. Tuvaletle serilen bir gazete de küçücük çişlerini ve kakalarını yapmaya yetiyor. Hangi boyutta olursa olsun her köpek dışarı çıkarılmalıdır. Pekinez'leri de dışarıda her gördüğümde içimden sahibine teşekkür etmek geliyor. Bir gün Gaco yine bir apartmanın yaban otlarını yerken pencereden sarkan bir kadın bizi kovdu. "Neden böyle yapıyorsunuz? Biz komşuyuz" dediğimde koltuktan kaldırdığı Pekinez cinsi köpeğini gösterdi: "Bizim de köpeğimiz var, biz hiç böyle şeyler yapmayız." Ben de "Nasıl yapacaksınız, zavallı hayvanı hiç dışarı çıkarmıyorsunuz ki" dedim. Kadın kaldı, diyecek bir şey bulamadı, gerçekten de hiç çıkarmıyorlardı. Arkamı dönüp giderken kadının cevval çocukları pencereden sarkıp "Baksana sen, sen ne dedin bakayım, bir daha söylesene!" şeklinde bağırıyorlardı. Ben bana yetişsinler diye bir yandan yavaş yavaş yürüyor, bir yandan da bir duruma karşı Gaco'yu bağlayacak ağaç bakıyordum. Gelmediler. İki üç gün sonra uzaktan kadını ve Pekinez'ini gördüm. Bu beni tabii ki çok mutlu etti. Pekinez onu çok sevecek birine ihtiyaç duyar. Çocuk köpeği değildir. Cinse özgü rahatsızlıklarının bilinmesi, kırılgan suratının her gün temizlenmesi, tüylerinin her gün taranıp iyi bakılması gerekmektedir. Köpekten çok bir prensesi olsun isteyenler içindir.

YORKSHIRE TERRIER

Genelde yanlış bir kanı var. Orta yaşlı bir kadın, biraz da bakımlıysa, hadi biraz da tombulsa ve bu kadının bir de Yorkshire terrier'i varsa, fazla semirmiş burjuva, toplumsal olaylara ve konulara duyarsız ve "Hani miş benim fifimin fistolu elbisesi" şeklinde bir prototip olduğu düşünülüyor. Oysa genelde o kadınlar çantalarında kuru mama taşıyan ve hamile köpek kovalayan insanlardan oluyorlar. Yorkshire terrier gösterişli olduğu kadar son derece sağlam karakterli gerçek bir köpektir. Çok hareketli, oyuncu ve sıcaktır. Hem neşe veren hem de güzel olan bu köpekler pek de sorun çıkarmadıkları için yaşlılar için çok uygun görülür. Teyzemin de "çiko-

lata” deyince kulaklarını diken, hem de söz dinleyen Mayt adlı bir köpeği vardı. Mayt 16 yıl hiç sorun çıkarmadan yaşadı, hiç sorun çıkarmadan öldü. Çok uzun ömrü olması yaşlıların sahiplenmesi bakımından tezat teşkil etse de hem küçük hem uzun ömürlü, hem de evine “neşe” getiren bir köpek isteyenler için Yorkshire terrier uygun bir köpektir.

Köpeklerde üç yüzden fazla cins vardır, Türkiye’de bulunabilenlerin arasından yeni örnekler vermek gerekirse, mesela çocuk köpeği olarak en ideal olarak görülen ama kokunun peşinden gittiği için araba altında en çok ezilen Beagle’lar; Meksika’da sürü halinde dolaşan ve sürülerden koyun çalıp ellisi atmıştı birden çullanan, bir kilonun altındaki, dünyanın en küçük köpeği Şivava’lar; altı buçuk sene ömrü olan, üretimindeki hatalardan dolayı bütün cinslerinde çok büyük sağlık sorunları yaşayan ama köpekseverler arasında en çok fanatığı olan, hani şu Sihirli Annem dizisinde Taci karakterinde oynayan İngiliz bulldog’lar; üç-dört kiloluk karaca pinşerinden üretilen Doberman’lar ve Türkiye’de çok tercih edilen, sorunsuz, iyi huylu Karaca Pinşer’leri; şımarıklıklarıyla ve zekâlarıyla nam salmış, ne büyük ne küçük ama “uzun burunlu köpek gibi köpek” isteyenler için uygun İspanyol ve Amerikan cocker’lar ve asaleti yüz metre öteden fark edilen, sürekli gülümseyen, sarı beyaz kürkü ona çok yakışan, efendi, uslu collie, nam-ı diğer Lassie. Ama son olarak benim incelemek istediğim bir köpek var. Onu yurtdışında göremezsiniz, çünkü yurtdışındakiler safkan poodle’dir (kaniş). Bu ise bize özgü bir poodle’dir.

KANIŞ-TERRIER KIRMASI KLASİK TÜRK KÖPEĞİ

Ben küçükken her evde bu köpeği gördüğüm için köpek budur zannediyordum. Bu cins pek satılmaz, kulaktan kulağa yayılır ve tanıdıktan, anne altından, para vermeden alınır. Sıfırdan üçe kadar numaraları vardır. Sıfır numara çok küçüktür, üç numara küçük bir koyun kadar büyüktür. Rengi ya beyaz, ya şampanya rengi ya da siyahtır. Alacalı da olabilirler. Benim favorim siyah olanlarıdır. Bu köpeğe sahip bazı genç kızlar köpek kitabından cinslere bakar ve benzettikleri resim itibariyle “Benim köpeğim

Bolonez” ya da “Benim köpeğim Lhasa Apso” derler, ama değildir. Köpek seven, hali vakti yerinde sayılabilecek, orta sınıfa mensup insanların anne altından alabildiği kaniş terrier kırması Türkiye’ye özgü bir türdür. Genelde bu köpeği sahiplenen insanlar köpekleriyle mutludurlar, köpek bakımı hakkında araştırma yapmaya pek gerek duymazlar, doğruyu arkadaşlarına ve veterinerlere sorarak öğrenirler, genellikle köpeklerini tencere yemeğiyle beslerler ve ne yazık ki Türkiye’de en çok terk edilen cins de yine bu cinstir. Ben bugüne kadar, zengin ya da çok zenginlerin böyle bir köpeği tercih ettiğini görmedim. Bu cins genelde sahibine pek sorun çıkarmaz; ancak saldırgan eğilimleri vardır. Kendi cüsselerinin küçüklüğüne bakmadan büyük bir köpeğe kafa tutabilirler. Elinizden kaçıp bir kediyi ya da köpeği kovalayabilirler. Sevgiye her köpek kadar ihtiyaçları vardır. Teyzemin sıfır numara kaniş terrier kırması şampanya rengi köpeği Fıstık onlara her gittiğimizde inatla kafasını elimin altına sokmaktan vazgeçmedi. Lafa dalıp okşamayı unuttuğumda, her seferinde onu sevmeye devam etmem gerektiğini kafasını avucuma sürterek hatırlattı. Bence bu cinse özgü bir isim bulunup acilen inisiyatif sahipleri tarafından da onaylanması gerekir. Belki o zaman daha az terk edilirler.

BARINAKLARDA VE KÖPEK ÇİFTLİĞİNDE

Insanların kafasında yanlış bir kanı var; “Yazık değil mi sokakta bu köpeklerle, alıp barınağa götürseler” diyorlar. Yazık değil; çünkü barınaklar ya sakatlanmış, ya iyice yaşlanmış ya da normalde bir ev köpeğiymen evden atılıp kendi yemeğini kendi bulma imkânı ve bilgisi olmayan köpekler içindir, ideali budur. Ancak bizim ülkemizde barınaklar, onlara ne kadar muhtaç olsak da birer kapalı cezaevinden farksızdır.

Olaya bir de iyi yönünden bakmak gerek. Türkiye’deki barınak düzeninin ne batıda ne doğuda herhangi bir ülkedeki gibi olduğunu da sanmıyorum. Diğer ülkelerde sokak hayvanı ya da sokak hayvanı kültürü gibi bir şey yoktur. Hayvanlar barınaklarda belli bir süre bekletilir, bu sürenin sonunda hiç kimse çıkıp da sahiplenmezse, ne yazık ki iğneyle uyutularak öldürülürler. Bu süre fazla uzun da değildir, on beş gün ya var ya yoktur. Başka ülkelerdeki barınak veterinerleri öldürme işlemini yapar, ama burada çok zor şartlar altında bazen de parasız çalışan barınak veterinerleri kısırlaştırma-aşılama ve yaşatma programını uygularlar.

Aslında en güzeli, kısırlaştırılan, aşıl原因an sokak köpeklerinin barınağa alışmadan fişlenmesi ve yeniden sokaklara bırakılmasıdır; ameliyat olan köpeklerin sokağa bırakılmadan önce mutlaka bir nekahet dönemi yaşamasına izin verilmesidir; sokaktaki köpeğin bazen yabaniliğini fazla bozmadan geniş yürekleri olan hayvansever mahalleliler tarafından beslenmesidir. Ama bu iş çok düzenli yapılmamalı, köpeğin de kendi tayını çıkarmasına fırsat verilmelidir. Bunlar benim düşüncelerim.

Eskiden barınağın zincirlerini kırıp köpekleri sokaklara salmak isterdim. Zamanla öğrendim ki barınakta yaşamaya alışan köpekler sokaktaki hayata uyum sağlayamıyorlar. Ölmeyenler bir yolunu bulup barınağa geri dönüyor.

Barınakların belediyeye bağlı olanları küçük de olsa bir ödenek alır. Hiç ödenek almayan barınaklar da vardır. Bunlar sadece bağışla yaşarlar, ancak ödenek alanların da bağışa ihtiyacı vardır.

Bir hayvan barınağının web sitesinde ya da size gelen bir mailde köpekler için bağış yapmanızı isteyen bir banka hesap numarası görebilirsiniz. Ben de görüyorum, ama bu yan yana rakamlar kafamı karıştırıyor benim. Banka hesabına havale, EFT yapmak çok sıkıcı geliyor bana. Hem barınak sahibi benim yatırdığımı anlamayacak ki. Dipsiz kuyuya at daha iyi. Ne bileyim benim paramın neye derman olacağını? “Şu çelik yalak da senin paranla yapıldı” lafını duymak ister insan. Buna ihtiyacım var... Deyiiiip her seferinde elden götürdüm bağışlarımı. Bazen de işyerimden gelip aldılar biriktirdiğim ya da kazandığım parayı. Ama her zaman para götürmedim, bazen barınakta çalışan işçiler için sıkı bir pazarlıkla indirdiğim yeni paltolar götürdüm, bazen oradaki köpeğime kocaman bir kulübe, bazen kibritten yapılmış maket ev, bazen top, bazen yiyecek, bazen giyecek. Ama havale yapamıyorum, doğama aykırı. Havale, insan doğasına aykırı. Belki de barınağı çekip çevirenler bu soğuk, buz gibi banka hesapları yüzünden bu kadar sıkıntı çekiyorlar, kim bilir.

Bütün bunlardan bahsederken, şunu söylemeden edemeyeceğim. Barınakların ve derneklerin banka hesaplarına para yatıran isimli isimsiz, karizmatik ve saygın hayvansever güçler de vardır ve hayatta çok az insan onların görmesi gereken büyük sevgi ve saygıyı hak eder.

Dernekler ve barınaklar her ne kadar beni zorlasa da, peşimden koşsa da, hatta bir tanesi zorla faks gönderse de, yaptığım bağışlar için hiçbir zaman makbuz almadım. İnsanlarda bir makbuz merakıdır gidiyor. Beş lira bile gönderseler makbuzun peşine düşüyorlar. Biraz gecikince bunun için açılan telefonların paraları, bozulan sinirler cabası. Ama parasında değilmiş, prensibindeymiş, o para barınağı işletene değil köpeklere gitseymiş.

O para barınağı işletene, derneği işletene gitsin kardeşim. Paralarını yesin, bir de üstüne sütlü kahve içsin. 50’liklerimle sigarasını yaksın, 20’liklerimle ocağın altını yakıp pilav yapsın. Hatta bütün çalışanlar gitsin Nevzade’de vur patlasın çal oynasın felekten bir gece çalsın, içkiler su gibi aksın benim köpekler için verdiğim paralarla.

Biraz olsun yaşadığımı hissediyorsam bunu o insanlara borçluyum. Hiçbir zaman onlar gibi olamam. Ben kendimi biraz fazla seviyorum. Onlar gibi olamam, ama onlara yardım edebilirim. Korkunç bir tempoda, sağ-

lıksız şartlarda, doğru düzgün tatil yapmadan, inanılmaz acılar içinde, inanılmaz parasızlıklar içinde, üst yönetime kendilerini anlatamadan, ölen köpekleri gazeteye sarıp gömerek, yaşayanları her gün yeniden dirilterek, dirençlerini hiç yitirmeden çalışıyorlar. Çalışmalarına izin verilmeyen, bilinçli bir şekilde köpeğin köpeğe kırdırıldığı, köpeğin köpeği yemek zorunda kaldığı barınaklar için her yerde mücadeleler veriyorlar. Onlar orada bu şekilde çalıştığı için ben Gaco'yla istediğim gibi gezip istediğim gibi top oynuyorum. Bu kadar iyiliğe karşılık benim paramı yesinler, ne olur? Asla da olmaz böyle bir şey, bunu çok emin olarak, bilerek söylüyorum. Parayla moral kazanmalarını, kendilerine harcama yapmalarını istemekten çok, barınak için inisiyatif kullanarak harcasınlar diye de makbuzsuz kaçıyorum. Makbuzlu ya da makbuzsuz, verdiğiniz her kuruş köpeklerle, veteriner masraflarına ya da köpekler için çalışan işçi çocuklara gider. Keşke barınakta çalışan insanlar için ayrı bir hesap numarası olsaydı da, oraya moral parası yatırabilseydim. Paramın nereye gittiğini çok iyi bilirdim. Onların moraline gidiyor, çalışmalarına devam edebilmeleri için buna ihtiyaçları var, der rahat ederdim.

Hayvanlar için bir şeyler yapmak istiyorum, ama ne yapacağımı bilmiyorum diyenlere tavsiyem, kitabın en arkasında yazdığım barınaklardan seçtiğiniz birine gitmeleridir. Zor şartlarda çalışan insanlar olduğu için bazen sizinle ilgilenemeyebilirler. Ama gidin, bağış yapacaksanız benim gibi elden verin. Para götürmeniz gerekmiyor, eski gazete ya da çamaşır suyu da götürebilirsiniz. Yeter ki gidin. Orada gördüğünüz bir köpeği eve götürmeniz gerekmiyor, orada bırakıp evlat da edinebilirsiniz. Onu gezmeye çıkarıp yeniden barınağa bırakabilirsiniz. Maddi imkânınız yoksa, sadece köpeklerle dokununuz. Bu saf sevgiden yapılmış canlıların arasında hayatında bir kez olsun gıdısı okşanmamış, sırtı sıvazlanmamış olanlar var. Önce bu rulsanız da sonradan daha iyi hissedeceksiniz kendinizi.

Gitme imkânınız yoksa, internet üzerinden çalışan hayvansever gruplar ve ayrıca derneklerin grupları var; Sokaktaki Melekler, HAYKOD, Dünya Yalnız Bizim Değil bunlardan sadece birkaçı. Grup üyeleri Türkiye'nin bilumum yerlerinde olan itlafları ya da tek tek zor durumda kalan hayvanlarla ilgili haberleri birbirlerine duyurarak, hayvanlar için geceler

düzenleyerek geniş bir sivil inisiyatif oluşturuyorlar. Bir bakmışsınız siz de o siteler sayesinde bazı insanlarla tanışıp dışarıda bir araya gelip bir derde derman olmaya çalışan bir hayvansever haline gelmişsiniz.

Grupta yazılan maillere bir örnek. Aynen aktarıyorum:

Selam Arkadaşlar,

3 gün önce Suadiye Lisesi'nin orada inanılmaz zayıf, öyle ki kemikleri tek tek sayılabilecek kadar zayıf, ağır adımlarla yürüyen bir köpek gördüm. Yürümeye hali yoktu; oldukça keyifsizdi; hemen yanına gittim ne yaptıysam neşesini yerine getiremedim; gittim yemek aldım yemedi, oradan gecen bir bayan da aynı şekilde yiyecek bir şeyler aldı fakat yediremedik... Mahalleden bir bayan köpeğin hasta olduğunu ne yaptılarsa yemek yediremediklerini söyledi... Orada bir dükkânın sahibinin köpeği ile arkadaşmış; dükkân kapanmış ve arkadaşı gidince kendini koyuverdiğini söyledi, veteriner gelmiş antibiyotik vermiş gitmiş, bir fikre göre kansermiş... Ben ne yapacağımı bilemedim. Ertesi günü köpeğe bakmaya gittim, göremedim. Oradaki mahalleli mutlaka nerde olduğunu biliyordur; benim acil Ankara'ya dönmek durumunda olmamdan dolayı bir şey yapamadım.

Lütfen oraya yakın arkadaşlar varsa bu köpeğe yardım edelim. Suadiye Lisesi'nin oralarda dolanıyormuş sürekli; bir de arkadaşına bakmak için kapalı dükkâna gidip bakınıyormuş. Lütfen arkadaşlar, bu köpeği kurtaralım.

Hande

Suadiye'ye yakın oturanlara bir çağrı var burada. Her zaman bu çağrıya uyamayanlar olabiliyor, ama "ya tutarsa da biri denk gelirse" demiş şair. Bu köpeğe derman olacak biri çıkabiliyor ya da evden atılmış hayvanlara sahiplendirme de yapılabilir.

Gruplar aynı zamanda bir tartışma platformudur. Deri giymek ya da pitbull dövüşleri hakkında, sokak hayvanları ya da barınak veterinerleri hakkında her konuda tartışmalar yapılır zaman zaman. Ara sıra anlaşmaz-

lıklar olsa da çok yararlıdır. Boykotlardan, gündemden ve hayvansever eğitimlerden haberinizi olur. İstemerseniz bile bilgiler başınızdan gözünüzden yağar. Bu bilgiler sizi güçlü kılar. Doğanıza uygun en doğru yardımı nasıl yapabileceğinizi anlarsınız.

Bu arada, barınaktaki hayvanlara yardım etmenin eğlenceli bir yolu daha var: Migros ya da Kangurum'un sitelerindeki barınaklara yardım programları. İçeriye giriyorsunuz ve tıklaya tıklaya ister kuru mama, ister üç adet yaş mama, ister beş kutu süt ya da on kilo makarna ya da hepsi bir arada bir paket hazırlayıp seçtiğiniz barınağa gönderebiliyorsunuz. Barınak görevlisinin imzaladığı "alındı" belgesi evinize geliyor.

Hayvanlar için bunları yapmak istemiyorsanız ama içinizde bir sevgi varsa, en azından kendi mahallenizdeki köpeklerle iyi davranın. Yemek yapamam diyorsanız, kavurucu yaz sıcaklarında köpekler kediler su içsin diye eski yoğurt kaplarına su koyup apartmanınızın önüne bırakın, içsin mahallenizin köpekleri.

Bununla da pek ilgilenmeyi tercih etmiyorsanız, sırt üstü yattığım yerden bir şeyler yapmayı tercih ederim diyorsanız, odanıza giren kuzeninizi, yeğeninizi, komşunun oğlunu, yani çocukları bilinçlendirin. Bu çocukların bir bölümü bebekliklerinden itibaren ayı kardeş, tonton tavşan, yaramaz Bobi, küçük serçe, minnoş kedi masallarıyla, kitaplarıyla büyüyorlar. Ancak uzadıkça büyük çoğunluğu köpeklerle ve kedilere ileride pişman olacağı acılar çektiriyor. Dünyayı bilinçli çocuklar kurtarabilir, buna yardımcı olabilirsiniz.

İki BARINAKTA

Evde amaçsızca oturuyordum. Bir yandan göz ucuyla haberleri seyreliyor, bir yandan Gaco'yla top oynuyordum. Spiker değişik bir havayla bir barınak haberini sunmaya başladı: "Bakırköy Hayvan Kısırlaştırma ve Rehabilitasyon Merkezi önünde hayvanseverler birbirine girdi. Panther Emel lakaplı Emel Yıldız, Bakırköy barınağına gidip hayvanların güç koşullarda yaşadığına dikkat çekince barınak görevlileri tarafından saldırıya uğradı. Saçlarından çekilerek kalçasına tekmeler yiyen Panther Emel lakaplı Emel Yıldız, barınaktakilerin elinden zor kurtuldu."

Hiçbir şekilde taraf değildim, hiçbir zaman da olmadım. Hayvanseverlerin kişisel kavgalara girmeleri, bazen birbirlerini sevmemeleri, birbirleri hakkında bazen “Ayakkabısı deriydi, bu nasıl hayvansever?” ya da “Hayvanlara iyi bakmıyorlar, sefalet içinde yaşıyorlar” türünden dedikodu yapmaları ya da çekişmeleri beni hiç ilgilendirmiyordu. Buna rağmen toparlandım, hazırlanmaya başladım. Barınakta dayağı atan kızı kastederek, “Bu kız beni görmeli. Ben de bir şeyler yapmaya başlamalıyım artık” dedim.

Fulya’dan yola çıktım. Bakırköy’e gidip barınağı buldum. Geniş bir toprak düzlüğün üzerinde, tek katlı bir barakadan ibaretti. Açık alanda, dışarıda yaşayabilecek büyük köpeklerin bulunduğu, üstü muşamba tenteli bir bölüm; içeride veterinerler için ayrılmış muayene masalı bir oda ile yavru köpeklerin toplandığı kapalı bir oda; girişten sonra karşınızda çıkan odalarda hasta köpekler için ayrılan ve her kafeste tek bir köpeğin olduğu büyük yuvalar; hapishanelerden gelen yemeklerin dışında yemek hazırlamak için geniş lavabolu bir mutfak; salon tabir edilen yerde bir masa, birkaç sandalye, yerlerde kediler için birkaç büyük kafe; çocukların hışmına uğramış kediler, gözleri çıkarılmış kediler ve her yerde büyüklü küçüklü sayısız köpek vardı.

ON RİCA

Yaklaşık 30-40 yavru köpeğin bulunduğu odanın duvarına köpeklerin 10 ricası boydan boya kocaman kocaman harflerle yazılmıştı:

- 1- Benim hayatım 10 ile 15 yıl sürer. Senden her ayrılışım bana acı verir. Beni almadan önce bunu düşün.
- 2- Bana, senin benden istediklerini anlayacağım bir süre ver.
- 3- Benim içimde güven duygusu vardır. Ben bununla yaşarım.
- 4- Bana hiçbir zaman uzun süreli darılma ve beni cezalandırmak için bir yere kapatma. Senin hayatında iş, eğlence ve arkadaşların var. Benim hayatımda ise sadece sen varsın.
- 5- Arada sırada benimle konuş. Sözlerini anlamasam bile bana yönelttiğin sesini anlarım.
- 6- Bana daima nasıl davranılması gerektiğini bil. Ben hiçbir zaman unutmam.

- 7- Beni dövmeden önce, aslında dişlerimle kemiklerini un ufak edebileceğimi, ancak asla böyle bir yola başvurmayaçağımı düşün.
- 8- Beni “isteksiz, tembel ve inatçı” diye azarlamadan önce düşün: Belki yediğim yemek dokunmuştur, belki güneşin altında uzun zaman kalmışımdır veya halim kalmamıştır.
- 9- Yaşlandığımda benimle ilgilen, bir gün sen de yaşlanacaksın.
- 10-Her zor anımda yanımda ol, “Benim içim kaldırmaz” veya “Ben görmeden olsun” deme, çünkü benim için her şey seninle birlikte daha kolay.

İlk gittiğimde Panter Emel’e dayacağı atan Görkem ile barınağın yöneticisi Aysun Hanım, beni çok büyük bir içtenlikle karşıladılar. Ama tabii neşeden ve sevinçten eser kalmayacak bir durumda ve ortamda çalışıyorlardı. “Ne kadar burada kalacağımı bilmiyorum” dedim. “Ama şimdi hemen başlayabilirim. Ne yapayım, söyleyin.”

Yavru köpeklerin bulunduğu odanın kapısı açıldı. Otuz kırk kadar yavru köpek holalaleeey diye dışarı fırladı. Geriye kalan odada yerde birkaç gazete, çok miktarda köpek kakası ve çiş ile dili dışarı çıkmış bir yavru köpek ölüsü kaldı. Aynur Hanım eline ölüyü aldı ve giderken “Burayı temizlemekle başlayabilirsin” dedi.

Görkem’le içeri girdik. Çıplak elimle gazeteleri katlamaya, kakaları içlerine denk getirip kıvırmaya başladım. Görkem’in getirdiği viledalarla ve deterjanlarla son temizliği de yaptık. Pırıl pırıl yerlere yeni gazeteler serdik. Yavru köpekler dışarıda hapisneden gelen yemeklerle karıştırılmış makarnadan ibaret olan yemeklerini yiyorlardı. Ellerimizi kollarımızı yıkadık.

Tabii dışarıdaki elli atmış köpeğin de yemek yemesi gerekiyordu. Büyük leğenlerde de artık ve makarna karışımını hazırladık. Leğenlerin biri Görkem’in, biri benim elimde dışarı çıktık. Kapıyı biraz zor açtık, hepsi dış kapının önünde mevzilenmişti. En arkalarda havlayıp duran, sırlıslıkam ve bir zamanlar ev köpeği olup terk edildiği belli olan cins bir köpek vardı. Havlamalarını Türkçeleştirebiliyordum: “Ulen sıcak evimden atıldım, buralarda düştüğüm duruma bak. Bu ne rezalet. Halime bak. Ben bu durumlara düşe-

cek köpek değildim. Siz de bari salanmayın da bir an önce verin yemegimizi. Zaten dirsek yemekten bir iki lokma ancak yutabileceğim. Hadi gelin artık!”

Dışarıda üzerimize saldıran köpeklerden fırsat bulduğumuz bir anda bir köşeye benim leğenimi, bir köşeye onunkini koyduk. “Şimdi ne yapayım?” “Girişteki hasta köpeklerin altını temizleyebilirsin.” “Peki.”

10-12 kafes vardı. Önce kakalı ve çişli gazeteleri aldım, sonra yenilerini serdim, sularını yeniledim. Biraz sohbet ettik, eve döndüm. Aysun Hanım ve Görkem kendini bu işe adanmış, ellerinden geleninden daha fazlasını yapan insanlardı. Ama cüzi miktardaki ödenek her şeye yetmiyordu, gönüllülere ihtiyaç vardı.

Veterinerler de hiçbir şekilde muayenahaneden çıkmadan çalışıp kısırlaştırma, tedavi uygulamaları yapıyorlardı. Yalnız, artık nasırlaşmış olduklarını fark ettim.

Bundan sonraki günlerim yine çalışarak ve bir yandan da Bakırköylüleri tanıma fırsatı bularak geçti. Bakırköylüler kendi içlerinde bir bilinç oluşturmuşlardı, dayanışma içindeydiler. Gün geçmiyordu ki bir Bakırköylünün arabası kapıya dayanmasın ve eski gazeteler ya da yiyecek getirmesin. Ama yine de yeterli değildi.

Günler geçiyordu. İnisiyatif kullanmaya başladım. Kendini bilmeden, su içmeden, mama yemeden yatan sarı, sarman, aslan gibi bir kediye mutfaktan tavuk boynu kaçırıp torpil yapıyordum. Boyunu kemikleriyle birlikte ktır ktır yiyen bu kediye bir sabah bulamadım. “Öldü mü?” dedim. “Yok, kaçtı” dediklerinde dünyalar benim olmuştu.

Yavru bakımından çok bol olan hayvan barınağının kapısına bir gün örgü elbise giydirilmiş minicik bir Dalmaçyalı yavrusu bırakılmış. Gelen ziyaretçiler “Ah canıım” deyip kucaklarından indirmiyorlar, “Yazınık” diye-

rek üzgün gözlerle birbirine bakıyorlardı. Ye kürküm ye doğaları burada da ortaya çıkmıştı şu insanların ya, neyse. Örgü elbise giydirilen minik Dalmaçyalıları sevmeyenler de var, en azından onu seviyorlardı ve zaten bir barınağı ziyarete gelecek kadar yüce gönüllüydüler.

Daimi ziyaretçilerimiz arasında *Yeşil Bakırköy* gazetesinden gazeteci Ünal ve travesti arkadaşımız Mehtap da vardı. Ünal çok hoşsohbet bir çocuktuktu, yalnız Mehtap biraz deliydi. Bir gün barınakta yalnız kaldığımızda bana “Askeriyeye gittim, ‘Gel aslanım sen de yap, durma koçum, ablan burada’ deyip hepsini üzerimden geçirdim. Baaaak memeler de yerindeee” deyip üzerini açıp göğüslerini gösterdi. “Ehehe, hoş tabii. O da bir düşünce” gibilerinden bir şeyler geveledim ve nereden gelmişse gelmiş olan dev öküz dalaklarını kesmeye devam ettim.

Bir gün Bakırköy Belediyesi’nde çalışan, barınağın sorumlularından Süsen Erkuş, daha önce Beyoğlu’nda sokakta rastladığım ve yaptıkları beni çok üzen bir hayvan satıcısının köpeklerine el koyup barınağa gönderdi. Beyoğlu’nda gece vakti rastlarsınız bu adama. Uzun saçlı, küpeli, grafiKER bir gençti. İstiklal Caddesi’nde bir köşeye büyüklü küçüklü 9-10 cins köpeği bağlar, satmaya çalışırdı. Görüntü ne kadar içler acısı olsa da köpeklerin bakımlılığı ve güzelliği açısından bence büyüleyiciydi. Av köpekleri, bulldog’lar, boxer’lar, pinscher’ler uslu uslu durup müşteri beklerdi. Adamın kafasında her zaman bir kalabalık olurdu.

Zamanında üzüldüğüm bu köpeklere şimdi barınakta ben bakıyordum. Çocuk, köpeklerini almaya geldi ve bir şekilde aldı. Belki de akıbeti başka türlü olmuştu, bilmiyorum, ama dediği bir şey hiç aklımdan çıkmadı: “Hayvanseverim, evet, ama hepsini kendi köpeğim gibi sevemem. İnsan hangi çocuğu kendi çocuğu gibi sevebilir. Benim de bir bull terrier’im var, onu seviyorum ben, ona tapıyorum”

Hayatım boyunca bu tarz insanları eleştirip durdum. Ancak ifade çok güçlü. Çünkü ben de zamanla istemeden de olsa köpek ırkına sevgimi sabit bir yerde bırakıp Gaco’ya olan düşkünlüğümü fersah fersah artırdım. Ama tabii ki hiçbir köpeği satmadım.

Bir gün bir maruzatımızı iletmeye toplu halde *Yeşil Bakırköy* gazetesine gittik. Yayın yönetmeni toplu fotoğraf aldı, hepimizi tek tek tanıdık-

tan sonra benim tek bir fotoğrafımı çekmek istediğini söyledi. “Ne yapacaksınız?” dedim. Fotoğraf altına “İşte hiç üşenmeyip hayvanlar için Fulya’dan Bakırköy’e gelen kız” yazacaktı. “Ya ben hayvanlar için gelmiyorum ki” dedim. “Peki ne için geliyorsun?” dedi. “Kendim için geliyorum” dedim. Şöyle garip garip baktı ama bana sormadan şak diye fotoğrafımı çekmekten de geri kalmadı. Ne dediğimi anlayabilecek bilinç düzeyinde olmasını çok isterdim.

Barınakta köpeklerle kedilere sadece yemek yapmıyorduk. Sadece altlarını temizleyip hijyeni sağlamıyorduk. Sadece gelenleri ağırlamıyorduk ya da kısırlaştırmaya karar vermiyorduk. Barınağın aracılığıyla ihbar aldığımız yerlere gidip sokak köpeklerinin itlaf için toplanmasına da engel olmaya çalışıyorduk. Ben böyle bir eyleme bir kere katıldım. “Sen Bakırköylü değilsin. Yüzünü tanımazlar. Git belediyeye şikâyetle bulun, köpekleri itlaf için nereye götürdüklerini öğren” dediler.

En ufak bir rol yeteneğim, sanat damarım yoktur. Elim ayağım titreyerek belediyeden içeriye girdim. “Bıktım bu köpeklerden, beni sürekli rahatsız ediyorlar, artık hepsinin öldürülmesini istiyorum, bugün bir eylem başlatmışsınız, teşekkür ederim.” “Siz hangi sokakta oturuyorsunuz?” “Ee şey sokakta, Sormagir Sokak’ta.” “O nerede kalıyor?” “İıı, biraz arkada. Ee. N’olur söyleyin bu köpekler nerede. Kurtulduk mu külliye?”

Adam bana merak etmememi, köpeklerin şu anda çöplüğe götürülüyor olduğunu söyledi. Arabaya bindik ve tarif edilen çöplüğe gittik. Ama. Heyhaaat. Değil köpek arabası küçük bir motosiklet bile geçmiyordu. Saatler sonra döndük ama aldığımız bilgi, günler sonra başka bir eylemde bir takım köpeklerin kurtulmasına, kısırlaştırılmasına, aşılatılmasına ve yaşatılmasına yol açtı.

Ben orada yol parası dahil hiç para almadan çalışmaya gitmiştim. Ancak Aysun Hanım çok ince bir insandı ve bana zorla iki kere para verdi; paraları kendi cebinden verdiğini düşündüm.

Barınakta bulunduğum günlerde Polat Rönesans otelinde bir hayvanseverler ve hayvan hakları savunucuları toplantısına katılmıştım. Ajda Pekkan’ın dahi katıldığı toplantıda Türkiye’nin kalburüstü hayvanseverleri bir arada konuşma yapıyorlardı. Bir ara sigara içmek için dışarı çıktığımda

lobide collie cinsi bir köpeğin, sahibi olan ince kırılgan bir bayan tarafından sakınleştirilmekte olduğunu gördüm. Köpek geniş koltuklar ile sehpa arasında küçücük bir yerde sıkışmış, huzursuz huzursuz kıpırdanıyordu ve nefes nefese kalmıştı; yanlarına gittim.

– Merhaba. Çok güzel bir köpeğiniz var.

– Teşekkür ederim ama nedense huysuzlanıp duruyor.

– Neden buraya getirdiniz?

– Bugün onun günü. Onu mutlu etmek istedim.O yüzden buraya getirdim.

– Ha, evet tabii çok güzel.

Dışarı gittim, sigaramı yaktım. Keşke Polat Rönesans lobisine değil de çayıra çimene parka götürseymiş diye düşünüp güldüm.

Barınakta gönüllü çalışanların yanı sıra paralı çalışan işçiler de vardı. Bazı barınaklarda bunların canla başla çalıştığını bazen de o kadar pisliğin ve yapılacak işin içinde şöyle bir daire olarak oturup sürekli çay içtiğini gördüm. Burada çalışanlardan biri çayını yudumlarken “Benim Prenses'im vardı,” dedi, “el koydular.” Prenses, yani büyük yolcu otobüsüne verilen simge bir ad. Prenses sahipliğinden hayvan bakıcılığına düşmüş görüyordu kendini. Bir şey yapmak içinden gelmiyordu. Onun için üzülüm, o barınaktaki köpekler için de.

Bir gün nur yüzlü, ince bıyıklı, mintanlı ve ceketli bir adamla başörtülü eşi barınağın kapısında belirdi. Onlardan hiç haberim olmamıştı. Benim olmadığım bir gün kedilerini bir tedavi için bırakmaya gelmişler. Görkem kediye getirirken kedi orada kendisine atılıp hırlayan bir köpekten kaçtı ve elektrik direğinin üzerine tırmandı. Korku içinde titreyerek bize bakıyordu ama hem sahipleri hem bizler ne kadar uğraşsak da aşağıya inmiyordu. Sonunda Görkem, ucunda yumuşak bir ağ olan upuzun bir sopa getirdi. Sandalyeye çıkıp sopayı uzatarak kediye sepetin içine düşürmeyi başardı.

Bu süre zarfında adamın da eşinin de güler yüzleri hiç solmadı, hiç endişelenmediler ya da bizi suçlamadılar. Ben olsam böyle mi davranırdım bilmiyorum, herhalde davranamazdım.

Korkuları geçmiş, sahibini görmüş mutlu kedi adamın kucağına iyice sokuldu. Yanlarına gidip adamdan özür diledim. Güldü. “Ben ima-

mım” dedi, “Böyle şeyler olabilir. Hayvan sevgisi kutsaldır. Siz de hayvan-seversiniz, ben de hayvanseverim. Hatta size bir hikâye anlatayım. Bir gün hayatını fahişelikle kazanan iffetsiz bir kadın küçük bir havuzun kenarında oturuyormuş. O sırada yanına uyuz bir it yaklaşmış. Ne kadar uğraşsa da su içmeyi beceremiyormuş. Kadın bunu görünce eteğiyle sudan bir parça almış ve o uyuz ite içirmiş. Peygamber efendimiz bunu görünce ‘Bu kadının iffetsiz olsa da onun mekânı cennet olacaktır’ demiş.”

Birbirimize bir iki iyi niyet cümlesi sarf ettikten sonra kedilerini de alıp güler yüzlü bir biçimde gittiler. Ben birkaç saat pek güler yüzlü kalamadım.

Barınakta sürekli yerde yatan, belinde yumruk kadar bir açık yara bulunan, belden aşağısı felçli bir sokak köpeği vardı. Gözlerimizle bakışa bakışa anlaşıyorduk. Cin gibi gözleri vardı. Yemeğini yiyebiliyor, çişini kakasını yapabiliyordu. Görkem açık yarasına mor renkte bir dezenfektan sıkıp duruyordu. Bir gün geldiğimde o köpek yerinde yoktu. Daha fazla acı çekmemesi için iğneyle uyutmuş veterinerler. Çiş kaka yapan, yemek yiyen hayvana bunu nasıl yaptılar anlamadım.

Bakırköy Hayvan Barınağı’na bir gün gitmedim, sonra da bir daha hiç gitmedim. Ömür boyu kalamayacağımı biliyorlardı, çünkü bir yandan da iş arıyordum. Bir süre işime konsantre oldum, bireysel olarak, yolumun üzerine çıkan hayvanlar için küçük درمانlar yaratmaya başladım. Göztepe’ye de taşınınca bir daha Bakırköy’e hiç gidemedim ama Bakırköy’ü, Görkem’i, Aynur Hanım’ı, Ümit’i ve Mehtap’ı hiç unutmadım.

Aradan zaman geçti, kendimi Gaco’yu eğiten çiftlikte buldum. Buralarda köpekler nispeten daha rahatlar. Kapalı odalardaki küçük kafesler hariç, dışarıdaki kafesler geniş; köpekler bazı barınaklardaki gibi imkânsızlıklardan ötürü buz gibi taşa yatmıyor; altlarında minder var, kafeslerin kapalı bölümleri mevcut. Ama gel gelelim buralara da parası olanlar köpeğini terk ediyor. Paraları tıkr tıkr ödenen ama aylarca gelmeyen sahipler yüzünden köpekler varlık içinde yokluk yaşıyor.

Bunu rahmetli Bilge Olgaç’ın Linç adlı filmine benzetiyorum. Demir Karahan’ı önce hücreye atıyorlar. Tayını pisliğin içine düşüyor. Sonra onu iyice delirtmek için revire alıyorlar. Beyaz çarşafı, yatağı, ışığı gören Demir

Karahan önce “Allah bee” diyor ama günler sonra “Çıkarın beni buradan. Sıkıntından çıldıracağım” diye kapıyı yumruklayarak yalvarmaya başlıyor.

Ben orada biraz eğitime yardımcı oldum; aslında öğretmenlik işini seçmek üzere gitmiştim ama yapamayacağımı anladım. Hem o özel tasmaları kullanmaya korkuyordum, hem beceremiyordum, hem de sadece parası olanların köpeklerine düzenli olarak hizmet etmek istemiyordum. Özgür ve düzensiz çalışmak istiyordum. Orada çalışan arkadaşlara verilen bahşişler maaşlarının azlığını kapatıyor. İnsanlar köpeklerine iyi bakılsın diye öğretmenlere çok yüklü miktarda bahşiş veriyorlar, ancak az çalışan var her köpeğe ideal olarak yetişmek pek mümkün olmuyor.

Köpek öğretmenleri haricinde köpek bakıcıları da var çiftlikte. Orada kalıyorlar, cüzi maaşlar alsalar da hallerinden memnun görünüyorlar. İçlerinden birine “Ya bir şirkete girip ofis boyluk yapsana, daha iyi kazanırsın” demiş bulundum. Kedileri ve köpekleri seviyormuş, o yüzden çiftlikte çalışıyormuş. Aralarında işini en iyi yapan, hiç konuşmayan Hüseyin’di. Ekmek, su ve kuru mama karışımını en seri o hazırlayıp dolduruyor, hiçbir köpeği es geçmiyor, ama hiç konuşmuyordu. Köpeklere sevgiyle baktığını çok gördüm.

Bir gün çok hastayken yine çiftliğe gittim. Öğlen yemeği bir şirketten tencere tencere geliyor, üst yönetim aldıktan sonra tencereler bize geliyor, biz yemeğimizi aldıktan sonra bakıcı çocuklara gidiyordu. O kadar hastaydım ki çorbaya ihtiyacım vardı. Tepsimi bırakmaya mutfaka gittiğimde çorba tenceresini gördüm. Kepçe kepçe kafama diktim, kendime hakim olamıyordum. Azalmış çorba Hüseyinlerin grubuna gitti. Hem ağzımı sürüp murdar etmiş, hem de çok az bırakmıştım.

Babama bu konuda dertlendiğimde, “Git bir kutu baklava al çocuklara ver, ne üzülyyorsun” dedi. “Ya baba, nasıl alayım. Adamlar yanlış anlar. Şimdi durup dururken bu bize niye baklava getirdi derler. Yapamam. Ben bu çorba acısıyla yaşamak zorundayım.” Şu babam da bazen iyi niyetin ölçüsünü kaçırıyor, cık cık cık, diye düşündüm. Şimdi kendime gülüyorum.

Eğer siz de köpek eğitmeni olmak isterseniz çiftliklere gidip konuşun. Gerçekten istekli olduğunuzu görürlerse önce denerler, sonra alırlar. Bu iş için bazı internet sitelerinde de çağrılar var. Köpek eğitmenliği gele-

ceği olan bir meslektir kanımca. Tabii bu işe sadece köpekleri çok sevenler ve eğitirken bazen şiddetin de az da olsa gerektiğini kabullenebilenler başvurmalıdır. Ben görme imkânı bulamadım, ama köpeği sadece sevgi ve ilgiyle eğittiğini iddia eden çiftlikler ya da Regina Röttgen'in *Clicker Training* adlı kitabında açıklandığı gibi yeni ve gelişmiş yöntemler, bunları deneyen çiftlikler ve eğitmenler vardır.

Çiftliğe eğitim harici pansiyon hizmetinden yararlanmak için hayvanlarını bırakanlar ara sıra ziyarete geldiklerinde köpekler bazen sevinçten deliriyor, bazen de küstükleri için sahiplerinin yüzüne bile bakmıyor.

Orada saldırı eğitimini de izleme imkânı buldum. Bir eğitmen boylar sürüp, garip garip giyinip elinde ses çıkaran aletlerle açık alana kurulmuş bir dolabın içinden çıkıp... gerisini anlatmayacağım. Yanlış bir şekilde uygulamaya kalkan arkadaşlarımız olabilir. O çiftliğe çok şey borçluyum. Bana köpeğimi bağışladı.

Bu arada şöyle bir şey gözlemleme fırsatı buldum; pitbull'u olanlar bir daha köpeğinden vazgeçemiyor. Ben oradayken canından bezmiş bir pitbull sahibi köpeğini çiftliğe temelli verdi. İki gün sonra hasretine dayanamayıp, bin cefalar etsen almam üstüme deyip köpeğini evine geri götürdü. Pitbull'lar sahibine çok bağlı dedik ama sahipler de pitbull'lara çok bağlıyor.

Aradan yine zaman geçiyor, yeni bir işe giriyorum, çalışıyorum. Kuzenlerim Berkay, Elmira ve kardeşim Tuğçe aylardır planladığımız şeyi sonunda gerçekleştirip Yedikule Hayvan Barınağı'na doğru yola çıkıyoruz. Ben özellikle oraya gitmek istiyorum, çünkü idareci mimar Meral Hanım'ın yokluğa ve depreme karşı temkinli eylemler geliştirdiğini biliyorum. Bunu ilk duyduğumda çok etkilenmiştim.

Barınağa girdik. Ben diğerlerinin alışık olmadığını unutup kendi havamda dolaşıyorum. Dönüp arkama baktığımda Elmira'nın ağladığını gördüm. Manzara ağlanmayacak gibi değildi. 15-16 kadar köpek yan yana ve hepsi tıpatıp aynı sıfır numara beyaz şampanya rengi karışık kanış terrier kırması klasik Türk köpeği. Bu köpekler bir zamanlar atıldıkları evlerin baş tacıydı.

Aslında bizim o günkü ziyaretimiz bir klip olsaydı en çok yakışan şarkı Edip Akbayram'dan "Aldırma Gönül" olurdu. "Başın öneee eğilmesi-

iinn” derken barınağa giriyoruz, kuzenimin göz yaşları, öne doğru eğilen başlar. “Dışarda deli dalgalar, gelip duvarları yalar, seni bu sesler oyalar, al-dırma gönül aldırma” derken şarkı hızlanıyor, gözyaşları siliniyor. Mahpus köpekler için sevgi hareketine geçiliyor.

Meral Hanım’la tanışıyoruz. Bizi ofise alıyor. Tuğçe, Ponçık diye sert, güvensiz ve küçük bir köpeğe âşık oluyor. Ne yazık ki götüremiyoruz. Gaco’muz var. Bobi’miz, Çomar’ımız, Mestan’ımız olsa götürürdük. Gaco olunca götürülmüyor.

Konuştüğümüz çok şey var, hepsi uğultu gibi geliyor bana. Bütün derdim rekor sayıda köpeğe dokunup onları okşayabilmek. Bu arada Meral Hanım telefonda anlayışsız bir hayvansevere, popodan kısırlaştırma ameliyatı olamayacağını anlatmaya çalışıyor. “Yok!” diyor karşıdaki, “Neştersiz oluyormuş. Popodan rahmi çıkarıp alıyorlarmış.” La havle çekip kibarlığını bozmadan yeniden izah ediyor. Maruzatımı söylüyorum, beni kırmıyor, kiledi açıyor. Köpeklerin arasına giriyorum. Sırtıma, kafama çıkıyorlar, üzerime atıyorlar. Aralarından ı yaşında terk edilmiş Goldie’yi evlat edinmek istiyorum. (Diğer ziyaretlerimizde Goldie beni istemiyor. Goldie kimseyi istemiyor. Ama onu hiç unutamıyorum.)

Mimar Meral Olcay bu barınağın planını kendisi çizmiş, kendisi yaptırmış. Köpeklerin kulübelerinin içine ısıtıcılar bile koymuş. Fatih Belediyesi’ne bağlı bir barınak bu. Belediyeye bağlı olsa da köpek sayısının çokluğundan dolayı gönüllülere ve her türlü bağışa ve ilaç yardımına da ihtiyacı var. Meral Hanım işinin ehli. Barınaklar insanlara olabildiğince açık olsun, insanlar barınaklara olabildiğince gelsin diye çeşitli ilgi çekici etkinlikler hazırlayan bir yönetici. Hangi barınakları ziyaret ettiğimi söylemeyeceğim. Ancak iki bine yakın hayvan olsa da en fazla sayıda mutlu köpeği bu barınakta bir arada gördüm. Köpek evlat edindirme, ancak yine de köpeğin barınakta kalması, ziyaret edilerek bakılması sistemini uygulatan Meral Hanım, oradan köpek sahiplenip sonradan vazgeçenlere de “Sokağa bırakmayacaksınız; bana geri getireceksiniz” diyor.

Zaman içinde oraya çok gidip geleceğiz. Çok olaylar yaşayacağız.

Dördümüz barınaktan çıktık. Kuzenlerimi ve kardeşimi orada bulduğumuz bir lokantaya götürüyorum. Çok anlayışsızım. Suskunluklarına,

somurtmalarına bir anlam veremiyorum ve ne yazık ki neden öyle olduklarını şimdi düşününce algılayabiliyorum.

O gün susan gruptaki kuzenlerimden Berkay kısa bir süre sonra stratejik bir durumla karşılaştığında hiç susmayıp anında müdahale etmiş. Profilo alışveriş merkezinde gezerken herkesin hor gözle baktığı, hatta “Hadi leyn” diyip tekme attığı müthiş bir pointer yavrusu bulmuş. Pas rengi ve beyaz olan yavruyu hemen veterinerine götürüp gereken müdahaleyi yaptırmış. Evinde el bebek gül bebek büyüyen Fıstık olmasına rağmen köpeği eve getirmiş, adını Toti koymuş. Annesiyle babasının ve ayrıca Fıstık’ın anlayışıyla da evde bakılmış Toti. Ancak bir fırsat çıkmış ve bahçeli bir evi olan bir tanıdıkları bu inanılmaz güzellikteki yavruyu sahiplenmeyi kabul etmiş. Köpek giderken yanında Berkay’dan bir mektup da varmış. Bu duygusal mektubun içinde ne yazdığını biz bilmiyoruz. Ama Berkay başarılı olmuş, çünkü haberlerini alıyoruz. Toti çok mutluymuş. Sahibiyle ava bile çıkıyormuş.

Goldie beni sevmeyince ona taktığım kafamı kaybetmeden yeni bir köpek evlat edinmek istedim. Evlat edinmenin karşılığı, ayda bir büyük torba kuru mama. Meral Hanım “Tam senlik bir şey var” dedi. Bütün köpeklerden uzakta, arada bir yerde yalnız bir köpek. Bu sarı bir pitbull! “Adı Piti” dedi Meral Hanım. Geldiğinde birkaç yavruya zarar vermiş. Sonra bir sahiplenilen olmuş. Ancak bu sahibinin işyerine hırsız girince Piti her pitbull gibi yetişkin insanları çok sevdiği için hırsıza kuyruk sallamış. Adam aynen geri getirmiş. Sonra yeniden sahiplenilmiş. Bu sefer alan kişi de elinden çıkarmış. Meral Hanım’ın ekipleri çamur içinde yolda bulmuş Piti’yi.

Ben sanki o Gaco’ymuş gibi daha kendimi tanıtmadan koklatmadan kafasını alıp yoğurmaya başladım hemen. Çok sakın karşıladı.

Bir sonraki gidişimde Piti’yi barınağın arka tarafında açıklık alanda, diğerlerinden uzakta bir ağaca bağlı buldum. Yine birtakım yaramazlıklar yapmış. Biraz dert oldu içime. Sevdim, öptüm, gittim. Sonra babamla sunta, muşamba, yerden yüksek tahta, çivi, çekiç alıp geldik, içinde olduğu barakada soğuktan etkilenmesin diye. Yine de aklım kalıyordu.

Birkaç gün sonra akşam haberlerinden sonraki hava durumunda “Yarın akşama doğru kar bekleniyor” dendi. Ertesi gün uyanıp aileden ve

köşe bucaktan para toparladım. Büyük bir pet shop'a gittim. Piti'nin içine rahat sığacağı bir kulübe aldım. Pet shop'taki adamın aracını da kiraladım; akşam buluşmak üzere sözleştik. Akşam oldu, şoför yerine oturdu. Ben sağ öne geçtim, kardeşim de kulübeyle birlikte kapalı kamyonetin arkasına. O kamerasıyla çekim yaparken biz de adamla sohbet ettik. Aslında köpek kuaförüymüş. İşini çok seviyormuş. Yurtdışında köpek kuaförleri rahatmış, köpekleri karından asarak tıraş ediyorlarmış, ama onların meslekleri riskliymiş. Bir şeyler daha öğreniyorum. Gidiş yolu kısa sürüyor. Meral Hanım'ı önceden aramıştım. Kapıda bizi Vedat karşıladı. Vedat orada çalışan bir işçi. Kulübeyi içeri soktuk, ama ben gelmişken Piti'yi görmek istiyordum. "Yasak" dedi, "hem askeri alan var, atış yapabilirler." "Olsun, sen feneri tutarsın, ben koluna girerim" dedim. "Peki" dedi.

Arka tarafa Vedat'a tutuna tutuna gittiğimizde Piti'nin yerinde yerler estiğini gördük. Zincirini koparmış, ortalarda sırta sırta geziyordu. Işın güzel yanı, hiçbir köpeğe de zarar vermiyordu. Piti'yi güvenli bir şekilde bağlayıp sevip okşayıp yeniden kamyonete geldik, ama arada Vedat'ın cebini almayı unutmadım. Çünkü yeniden çalışmaya başlamıştım ve ancak geceleri vaktim vardı. Kapalı kamyonet yola çıktı, bu sefer ben arkadaydım. Midem bulandı, boylu boyunca yere uzandım. Yağmur hafif hafif yağmaya başladı. Birkaç saat sonra kara çevirir; tam zamanında getirdik kulübeyi, dedim kendi kendime.

Ondan sonraki üç gün sürekli kar yağdı. O kadar mutluydum ki anlatamam. Kar yağınca köpekler ne yapıyor diye düşünen ben, ilk defa kar yağdığı için mutluydum. Bencillik işte.

Yağışlar durunca gündüz vakti olarak fırsatını bulup son bir gidip kulübesini gördüm. Çok sevmiş. Çok rahatmış. Daha mutluymuş. Daha neşeliymiş. Öyle diyorlardı. Ben de çok iyi gördüm Piti'yi. Ama ne yazık ki Piti için geldiğimde, o "rekor sayıda köpeğe dokunup sevebilmek" hayalimi unutuyordum. Yine de geçtiğim her yolu açıkta olan köpekleri seve seve geçiyordum.

Ondan sonra biri iki arkadaşım ile olmak üzere iki kere daha gece gittim onu görmeye. Vedat sağ olsun bana çok yardımcı oldu, kapıyı açtı, o karanlıkta canhıraş havlamaların arasında Piti'nin yanına götürdü. Bir gün

Meral Hanım bana çok kibarca “Ececiğim artık seni gündüz bekliyoruz” dedi. Ona çok zorluk çıkarmıştım. Sonra bir iki kere gündüz gittim, ama iyice seyreلميşti gitmelerim.

Bir gün Vedat’ı yeniden aradım. “Abla ben askerdeyim” dedi, “On beş ay sonra görüşürüz.” Gel teskere gel teskere. Artık bana benden başka dost yok deyip ehliyet kursuna yazıldım. Şimdi araba kullanmayı öğreniyorum. Hem Gaco’yu arabayla kendim gezdirebilmek için, hem de barınaklara, Piti’ye kolay ulaşabilmek için. Kısa bir süre sonra Anadolu yakasından çıkıp Avrupa yakasına da gidebileceğim. İlk öğreneceğim rota Yedikule Hayvan Barınağı olacak. (Sonradan not: Araba kullanmayı öğreneceğim. Öğreneyim derken Piti’yi kaybettiğimizi bilmeden Piti için çalışacağım, artık onsuz yaşayacağımı öğrenmeden ona ulaşmak için aylar geçireceğim. Sonunda arabayı yürüteceğim. Başaracağım. Başardığımda onun melek olduğunu öğreneceğim. Piti ölmüş. Piti ölmüş. Söylemediler. Piti ölmüş. Gaco’nun 10 yaşını bitirmesini yıllardır bekliyordum. Kâğıt üzerindeki ömrüne ilk meydan okuma olacaktı. Onun sevdiği herkesi çağıracaktım. Piti’nin öldüğünü Gaco’nun 10. yaşını bitirdiği gün öğrendim. Önümde tavuk ve bir mısır konservesi, mutfaktayım. Tüm şehre küsmüşüm, Gaco haricinde. Biraz avucuma döküp veriyorum Gaco’ya, iştahla atlıyor. İyi ki doğdun Gaco, İyi ki doğdun Gaco, iyi ki, iyi ki diye şarkı söylemeye çalışıyorum, sesim gittikçe boğuluyor. Ne güzel meydan okumuşum doğaya. Birini yaşatmak uğruna birini elimden geçiriyorum. Ne güleç bir yüzün vardı.)

2005’in Eylül ayında kulağıma hayal meyal gelen bilgilerden batıda bir barınanın çok zor durumda olduğunu ve köpeklerin köpeklere kırıldığını duydum. Hayvanseverler bazı görevliler tarafından aç köpeklere ulaştırılamıyor, tel örgülere tırmanıp girmeye çalışsalar da içeriye sokulmuyor, köpeklerin birbirini parçalayıp yemesi engellenemiyor, engellenmek istenmiyordu. Sonunda işi hayvansever girişimcileri tartaklamaya, dövmeye kadar vardırdı oradaki görevliler. Barınakla ilgili hayvansever hanıma çok ulaşmaya çalıştım, ancak telefonu hep kapalıydı. İşten yeni çıkmıştım, direkt kadının evine inip yardım edecektim. Bir yandan da belde belediyesine dava açmak için ne yapmam gerektiğini ve bu işin yapılabilir-

liğini araştırdım. Erdek'e gitmek gerekiyormuş. Giderim, ama maddi paylaşım gerekiyordu.

Benimle Erdek'e gelecek ve elini cebine atacak kimseyi bulamadım. Aradan zaman geçtikten hayvan hakları savunucularının oradaki hayvanları diğer şehirlerdeki barınaklara aktardığı haberini aldım. Umarım oradaki durumlar şimdi biraz değişmiştir, gelişmiştir. Hayvan sevmek, hiç bitmeyecek daimi bir acı çekmektir.

Bazen hayaller kurarım. Çok zengin, çok çok zengin insanlar ata arabaya değil de köpeğe merak sarmış. Yavaş yavaş barınakları iyileştirmeye başlamışlar. Bir otobüs satın almışlar mesela, hatta birkaç otobüs, içini bir veteriner kliniği yapmışlar. Bu otobüslerin biri İstanbul'da, diğeri tüm Türkiye'de dolaşıyormuş. Kısırlaştırma, aşılatma yapıyormuş, sakat köpekleri, hasta köpekleri iyileştirip yerine bırakıyormuş.

Barınaklar da yavaş yavaş ısıtıcılı sisteme geçiyormuş. En azından binlerce tahta palet yaptırıp betonla ilişkisini kessin diye her köpeğin altına dağıtılıyormuş. Bu arada insanları hayvan sevgisi üzerine eğitmeyi de ihmal etmiyormuş bu otobüstekiler. Otobüsler çoğalıyormuş. Daha ben ve benim yaşımdakiler doğmadan önce bu hayaller gerçeğe dönüşmeye başlamıştı.

Otobüs şeklinde olmasa da şimdi anlatacağım hikâye benim kurduğum hayalden daha ilgi çekici. Rahmetli Cemil Erkök, önce ailesiyle Amerika'ya gitmek için ayırdığı parayı birdenbire 600 hayvanın bir yanında yanmış olduğu Hayvanları Koruma Derneği'ne bağışlamış, ardından istek üzerine o derneğin başkanı olmuş. Ailesi hazırlandıkları halde Amerika'ya gidemeyeceklerine hiç üzülmemiş, tam tersine para hayvanlara gitti diye sevinmişler. Zamanla barınakların olduğu araziye Hazine'den satın almış, tapusunu derneğin adına kaydettirmiş; kendi isteği gibi tesisler kurmuş; belediyeyi ikna yöntemiyle itlaftan el çekirmiş; Osmanlı'nın hayvan vakıflarını, hayvan sevgisinin Allah tarafından insana verilmiş bir lütuf olduğunu, yararlarını anlatmış; Karadeniz'de yunus katliamını durdurmuş; Özal için kurban edilecek deveyi kurtarmış; hayvan dövüşlerini, horoz dövüştürülen yerleri araştırarak önlemiş ve Türkiye'de hayvan hakları yasasının eksikliğini fark edip bu yasanın temellerini atmış.

Eşi Hayriye Hanım ise daha bütün bunların hiçbirini olmamışken, hayvanlar uğruna gık demeden bütün mücevhlerini Hayvanları Koruma Derneği'ne bağışlamış, çocuklarını hayvan masallarıyla yetiştirmiş, kayısının içinden çıkan kurtları onlara "Bak.. kardeş" diyerek tanıtmış eşsiz bir insan. Ancak kendilerinden vere vere servetleri bitme noktasına gelmiş. İşteselerdi çok başka yerlerde olurlardı. Hatta 30 yıl içinde istedikleri yerden çark edebilirlerdi, ama etmemişler ve benim yakaladığım yerden etmemeye de devam ediyorlar.

şu anda Ankara'da Hayvanları Koruma Derneği'nin ikinci başkanı Gamze Erkök Neer, rahmetli Cemil Erkök'ün kızı. Kendisi Amerika'da bile Katrina ve diğer kasırgalarda topladığı ekiple birlikte yüzlerce hayvan kurtarmış, kurtarılan bu hayvanlar onar beşer arkadaşlarının evine geçici sürelerle yerleştirilmiş. Hayriye Hanım ise 70 küsur yaşına rağmen hâlâ o dernekte ve barınakta çalışıyor. Haykod devletten ve belediyelerden hiçbir maddi destek almıyor. Sadece bağışlarla yaşayan dernek, yine de hayvan bakımıyla ve yeni hayvanları derneğe sahiplenmekten imtina etmeyen politikasıyla başa güreşiyor. Bu nereye kadar böyle devam edecekt? Bunu da hayvanseverler ve hayat gösterecek.

Bu sadece Haykod değil, bütün barınaklar ve dernekler için geçerli, Türkiye'nin her yerindeki dernekler ve barınaklar için. Bunlar sadece benim bildiklerim ve ben birçok şeyi daha hiç bilmiyorum, öğreniyorum. Yine de düşünüp düşünüp duruyorum sadece, bağışla mı olur bu işler? Yoksaaaaa ticarete mi atılsalar... Yoksaaa politikaya mı girseler... Yoksaaa tiyatro yazıp turneye mi çıksalar... Yoksaaa televizyona mı bulaşsalar... Nasıl olacak? Nasıl? Eğitimle. Ama eğitim uzun bir süreç. Bu barınaklara ve derneklere en acil biçimde kan verilmesi gerekiyor. Yoksa dünyada, Türkiye'nin yüz akı olan kısırlaştır-aşılat-yaşat fikri firar edecek. AB'ye uyum çerçevesinde onlar gibi olalım diye ötenazi barınaklara da soğuk yüzünü gösterecek.

EK: BARINAKLAR NASIL OLMALIDIR?

Genelgeyi gönderen kuruluş:

Çevre ve Orman Bakanlığı Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü
Av ve Yaban Hayatı Daire Başkanlığı

Sayı: B 18 0 DMP 0 03.05.013/20-221

15240

Tarih: 11.09.2003-11-02

Konu: Sokak Hayvanları ile ilgili çalışmalar

VALİLİKLERE (İL ÇEVRE VE ORMAN MÜDÜRLÜĞÜ)

İlgi: 01.05.1998 tarih ve 1998/6 sayılı genelge

23.12.1999 tarih ve 1999/34 sayılı genelge

BARINAK KRİTERLERİ

Sahipsiz hayvanlar için yapılacak barınak yer seçimi ve yapımında göz önünde bulundurulacak hususlar

ARAZİ TAHSİSİ

a. Barınaklar bölgedeki rüzgarların etkisinde kalmayacak şekilde rüzgâra ters yönde yapılmalıdır.

b. Arazi akarsu, göl, deniz ve sulak alanlardan en az 500 m. uzakta seçilmelidir.

c. Arazi seçiminde sel, yangın, gürültü ve kötü hava şartları da göz önünde bulundurulmalıdır.

d. Arazi yerleşim yeri dışından, ancak ulaşım kolaylığı olan bir yerden seçilmelidir.

e. Belediye arazi tahsisinin yanı sıra barınağın yol, su, elektrik ihtiyaçlarını da sağlamalıdır.

f. Arazi 1. ve 2. sınıf tarım arazisi olarak kullanılmayan arazi olmalıdır.

g. Bu amaçla kullanılacak arazi, dere yatağı, dar arası ve dik yamaç üzerinde seçilmemelidir.

h. Arazi kesinlikle çöp döküm alanları üzerinde ve yakınından seçilmemelidir.

i. Arazi barınaktaki hayvanların yaşamlarını olumsuz yönde etkileyecek kirletici atık veren tesisler yanında seçilmemelidir.

BİR BARINAKTA OLMASI GEREKEN BÖLÜMLER

a. Barınak içinde kapalı (her hayvan için en az 3 metrekare) ve açık bölmeler (her hayvan için en az 4 metrekare)

b. Karantina odaları

c. Hasta ve yavru odaları

d. Klinik ve ameliyat odası

e. Mutfak (hayvanlarının yiyeceklerinin hazırlandığı bölüm)

f. İşçi dinlenme ve idare odaları

g. Duş, depo ve tuvaletten oluşmalıdır.

Hasta, yavru ve ameliyat sonrası nekahet dönemi için ısıtma sistemi olmalıdır.

BİR BARINAK ÖRNEĞİ TEŞKİLİ

a. Kafesler güneş alacak şekilde inşa edilmelidir.

b. Müşahede bölümleri bölgenin hakim rüzgârlarına zıt yönde yapılarak, hastalık etkenlerinin rüzgârla barınaklara taşınması engellenmelidir.

c. Kafeslerin yanında kafesteki hayvanlar için bir gezinti alanı yapılarak hayvanların zaman zaman bu alana çıkarılmaları sağlanmalıdır.

d. İdare birimi , işçi odaları, duş ve tuvaletler personel sağlığı açısından barınaklardan uzakta ve ayrı bir bölüm halinde yapılmalıdır.

e. Suluklar, hayvanların dökmemesi için sabit ve temizlenebilir olmalıdır.

f. Hayvan kafeslerinde birden fazla hayvan konulma mecburiyeti varsa, azami 3-4 dişi hayvanla bir erkek köpek olacak şekilde aynı mizaç ve yaşta hayvanlar bir ayara konulmalıdır.

g. Kafeslerin açık ve kapalı alanları arasındaki kapı veya giyotin kapakların hem iç koridorlardan hem de kafesin dış kısmından açılıp kapanabilecek şekilde yapılmalıdır.

h. Her bölümdeki hayvanların gezinti alanlarına çıkarılacağı durumlarda diğer hayvanların bu hayvanları görüp gürültü çıkarmalarının önleneyeği önlemler alınmalıdır.

i. Hayvan dışkılarının kolay akışını sağlamak üzere cazibeli bir şekilde mazgal yerine, üzeri açık olup yapılmalıdır. (20-30 cm eninde, 15-20 cm derinliğinde)

j. Hayvan müşahede odalarının kolay dezenfekte edilebilmesi için tavana kadar fayans yapılmalıdır.

k. Barınak zemininin kolay temizlenebilmesi için zemin betonu açık oluk yönünde yüzde 2-4 eğimli yapılmalıdır.

l. Kapalı alan içinde hayvanların üzerinde kalabileceği bir metreka-re ebadında tahtadan yapılmış altlık konulmalıdır.

m. Barınak çevresi peyzajının yapılarak ağaçlandırılması sağlanmalıdır.

DİĞER HUSUSLAR

a. Barındaki hayvan ölülerinin ve hayvan dışkılarının toplanarak yakılması, özellikle hastalanarak ölen hayvanların kireçlenerek derine gömülmesi, hayvan dışkılarının akarsuya verilmemesi de çevre sağlığı açısından önemlidir.

b. Barınakta en az bir veteriner hekime ve her yüz hayvan için bir hayvan bakıcısı bulunmalıdır.

c. Kliniğin kısırlaştırma operasyonu, hayvan muayene ve ameliyat yapılabilmesine olanak verecek şekilde yapılması ve gerekli alet ve ekipmanın bulundurulması gereklidir. Büyük hayvanlara en az günde iki öğün küçüklere ise dört öğün yiyecek verilmesi sağlanmalıdır. Yiyecekler günlük hazırlanmalı, yemek artıklarıyla beslenen barınaklarda yiyecekler günlük olarak tüketilmelidir.

d. Barındaki işçi dinlenme ve idare odaları ile duş depo ve tuvalet bölümleri mutfak ve barınak kokularını almayacak şekilde planlanmalıdır.

e. Yapılan barınak kapasitesi dikkate alınarak barınağa konulacak hayvanlar öncelikle dişi hasta bakıma muhtaç yavru ve asabi hayvanlardan seçilmelidir.

f. Barınakta kısırlaştırılarak aşılanıp işaretlenerek sokağa bırakılacak hayvanlar öncelikle dişi hayvanlardan seçilmelidir.

g. Değişik bölgelerde özellikle kış mevsiminde besleme bakım problemleriyle terkedilmiş diğer yandan iş göremez hale gelen at katır eşek gibi tek tırnaklı evcil hayvanların bulunması durumunda bu hayvanlar da barınaktan yararlandırılabilir.

150-200 kapasiteli yapılacak barınaklarda ekonomik olması nedeniyle kulübe sistemi ile yapılmalı, daha büyük kapasiteli yerlerde ise üzeri kapalı barınak sistemi şeklinde yapılmalıdır.

Barınak ayda en az bir kez mikroorganizma ve parazitlere karşı dezenfekte edilmelidir.

Barınakta çalışanlar zoonoz hastalıklara karşı aşılanmalı ve hayvan bakımı konusunda eğitimi hastalıkları konusunda bilgilendirilmelidir.

PROF. DR. M. KEMAL YALINKILIÇ
Genel Müdür

Benim bunlara eklemek istediğim bir şey var. Gönüllülük statüsü yarı gönüllülüğe kaydırılmalı ve barınakta çalışan herkese cüzi de olsa emeğinin karşılığı verilmelidir. Hayvanseverler ve hayvan hakları savunucuları zaten ömürlerini bu işe vermiş insanlar olarak para olayını çok geri planda görmektedir. Zamandan ve tüm bir yaşamdan önemli değer mi vardır? Ancak kanımca çalışmalarının sağlığı ve moral açısından bu gerekli bir unsurdur.

TÜRKİYE'DE HAYVANSEVER OLMAK

SEVAP

Dünyada en büyük acıyı köpekler çekiyor. “Köpek gibi acı çekmek” lafı bu yüzden var. Onları evcilleştirdik ve yanımıza aldık. Onlardan yararlandık. Av köpeği yaptık, cankurtaran köpek yaptık, depresyondan kurtarma, narkotik, koruma, körlere rehberlik yapma amaçlı kullandık. Ya da sadece Eskimolar gibi arabaya koşup gece ısıtsınlar diye sarılıp yattık. Ya da güney kutbunu keşfe giderken sırayla kesip yedik ve o sayede vardık. Ya da sadece sevmek için aldık. Artık bizsiz yaşayamayacak hale getirdik. Şimdi nasıl kovabiliriz, nereye giderler?

Türkiye için de bu söylediklerim geçerli. Zamanında İstanbul'da pek köpekten geçilmezmiş. İnsanlar dokunup evlerine almasalar bile sokakta bakıp merhamet duyarlarmış. Sokaklarda köpek olması onları hiç rahatsız etmezmiş, güzel güzel yaşayıp giderlermiş.

Şimdiki durum gerçekten içler acısı. Kel, şişman, topal, çolak, ahmak demeden, eksikliklerimizi fark etmeden bizi sevip kabullenen köpekleri biz kırma, pis, işe yaramaz, toplum kamburu, mikrop yuvası, düşman diye ayırıyoruz. Biz sadece köpekleri değil birbirimizi de bu şekilde ayırıyoruz. Cennete gitmek ya da sevap işleyip Allah gözünde bonus kazanmak gayesinde olanlarımız bile bunu yapıyor. Halbuki cenneti belki de asıl saf sevgiden yapılmış köpekler hak ediyor.

Sevap ve cennette mutlu yaşamak inanın birçok hayvanseverin aklına gelmiyor ya da aklına çok geri planda, çok sonradan geliyor. Kendimden ve ailemden örnek vermem gerekirse, hayvanlara ya da hayvanlara bakan işçilere yaptığımız yardımlarda sevap kazanmak ya da cennete gitmek için bir yol oluşturmak hiç aklımıza gelmedi. Benim derdim arkadaşlarımdan topladığım fitrenin hayvan barınağında çalışan işçiye ulaşması ve derdine derman olması, o hamile kedinin verdiğimiz tavuk eti sayesinde gecesini iyi geçirmesi, o köpeğin hediye ettiğimiz topla oynadıktan sonra gözlerinin parlamasıydı... “Ay kız çok sevap kazanıyosun

valla” diyenlere bön bön baktım. Annem de, babamla kardeşim de bön bön baktılar böyle diyenlere.

İstersek sevap kazanmak için, istersek cennete gitmek için ya da sadece yardım ettiğimiz nesne mutlu olsun diye, hurafelere inanmadan, inancımızla tutkularımızı aynı potada eritip inisiyatifimizi de kullanarak bir şeyler yapmak güzel. Bu benim görüşüm.

Bu arada hurafe dedim de aklıma geldi: Başörtülü bir kadın yolda babamı durdurup bir dua ya da büyü için kara köpek gerektiğini söylemiş. Gaco’yu bir günlüğüne istemiş. Babam öyle bir bakmış ki kadın korkup yoluna devam etmiş. Eminim Gaco vasıtasıyla bir büyü yapmayı başarabilseydi, daha doğrusu babamı ikna edip Gaco’yla birkaç saat geçirebilseydi büyü kitabını bir kenara fırlatıp gerçek bir mutluluğa erebilirdi. Yüzü güldüğü için de istediği şey olumlu sonuçlanırdı herhalde.

Bu arada, dindar, Müslüman ancak adını hatırlamadığım bir yazarın, yazısında “Köpek bakmak kölelikten başka bir şey değildir. İnsanlar köpeklerinin köleliğini yapıyorlar” dediğini okumuştum. Tamamen doğrudur. Yemeğini siz bulur buluşturur, hazırlar önüne koyarsınız. Yaptığı kabahatleri örter, kakasını toplarsınız. Gezdirirsiniz sürekli. Bu arada siz de gezmiş olur, temiz hava alırsınız, ama günde iki üç kere dışarı çıkma mecburiyetiniz vardır. Ben kendi adıma konuşayım: Benim bir köle olduğum doğrudur. Ancak köpek bunun karşılığını size fazlasını verir. Pek az insan bu mutluluğu yakalayabilir.

HAYVAN HAKLARI SAVUNUCULARI VE HAYVANSEVERLİK

Dünyanın dört bir yanında hayvanlar çok büyük işkencelere uğruyor. İstanbul’da bir dönem Hayırsız Ada faciaları olsa da, sokakta da olsa merhamet edilip bakılan sokak köpekleri şimdi Türkiye’de hayatları pamuk ipliğine bağlı yaşıyor. Yine de sevinmek lazım, hâlâ güçlü kuvvetli, karşıdan karşıya geçerken dikkat etmeyi öğrenmiş, yemeğini-suyunu kendi bulabilen, mahallelinin sevgilisi köpekler var, o mahallede köpeği sevenler ve sahiplenenlerle, sevmeyenler ve sahiplenmeyenler birbirine girse bile.

Barınağa düşen köpeklerse, yediği kuru mama da olsa, makarna da olsa burada bir süre kaldıktan sonra maişetini temin etme yeteneğini unu-

tuyor ve serbest bırakıldığında bir yolunu bulup tekrar barınağa geri dönüyor veya dışarıda ölüyor.

Hayvanseverler köpek sahiplendirmek için uğraşıyor, ama köpek sahibini bulunca da iş bitmiyor, sert bir sahipten bahsetmiyorum ama bu kişinin psikolojik sorunları ya da sadece sorunları varsa hayvan kötü muamele görebiliyor; güneşte arabada bırakılıp güneş çarpmasına, yavrularıyla balkonda bakılıp sıcağın bunaldığı için ateşler içinde intihar etmesine, bahçeden eve hiç sokulmayıp donarak ölmesine neden olunuyor. Hiç sevilmeyip, hiç sırtı sıvazlanmayıp acı çekiyor bazıları. Pitbull dövüşlerinde köpeğini kulla-

nıp dövüştürenler köpeklerine en büyük acıyı veriyor. Bazı cinsler kendi halindedir, sizinle az ilgilenirler, chow chow gibi. Ama pitbull tutku derecesinde sevgi doludur. Bir insan bir pitbull'u tanıdıktan sonra onu nasıl dövüştürebilir, aklım almıyor. Bir pitbull'la yaşayıp onu dövüştüren bir adamla aynı kefeye koyulduğum çok oldu. Hiç kimseye "Alırken bilmiyorduk valla" demek zorunda değildim, ama üzüldüğüm çok zaman oldu. Elimde olsa bütün pitbull'ları kurtarmak için savaş açardım.

Bazı çocuklar sokak köpeklerinin boğazına tasma niyetine ip bağlıyorlar. Sonra o köpek büyüyor, ama ip büyümüyor, ip genişlemiyor. Boğaz inceliyor. Hiçbir mahallelinin aklına o köpeği severken boğazındaki ipi, tasmayı kesip atmak gelmiyor.

Boğazı ipli bir köpeği yakalamaya çalıştık annemle. İp uzundu ve biz arabadaydık. Köpekse kaldırımda yürüyordu. Yavaş yavaş gidip sürekli duruyorduk. Ben fırlayıp ipi yakalayıp koparmaya çalışıyordum, ama köpek kaçarken dönüp dönüp hırlayıp dişlerini gösteriyordu. Bütün Kozyatağı Ba-

yar Caddesi boyunca yakalayamadım hayvanı. Çocuklar, yetişkinler o ip sayesinde hayvanı yakalayıp eziyet ediyorlar. Hepimizin yanında boyun ipi ya da dar tasma kesmek için bir İsviçre çakısıyla dolaşması lazım herhalde.

Bazı köpekler kısırlaştırılıp aşılandıktan sonra kulaktan plastikle fişleniyor. Plastiği görünce insanlar “Tamam, bu aşılı” diyebiliyor, ama o plastik kulakta iltihap yapıyor, çocuklar o plastik parçasını çekip koparabiliyor ve köpek çok büyük acılar yaşayabiliyor.

Hayvan Hakları Yasası sonunda çıktı, ama dertlere derman olup olmadığı tartışılır. Yasadan ve yasalardan ümidimizi kesecek hale geldik. İstanbul Barosu Çevre ve Kent Hukuku Komisyonu üyesi ve Hayvan Hakları Savunucusu Avukat Ahmet Kemal Şenpolat’ın da savunduğu görüş doğrultusunda Hayvan Hakları Yasası sahipli ve sahipsiz hayvan ayrımı yapıyor ve sahipsiz hayvana can değil “mal” olarak bakıyor. Ayrıca ülkemizde köpek katliamları sadece sokaklara zehirli kıyma atan belediyenin eliyle değil, bireysel girişimlerle de gerçekleşebiliyor. Canı isteyen, ruhsatlı ruhsatsız silahını çekip istediği köpeği vuruyor. Bir piknik yerinde, bir çöplükte, barınağın içinde bile Türkiye’de köpekler takır takır vuruluyor. Mamak olaylarını hepimiz yaşadık; köpekler diri diri toprağa gömülüyor, ayaklarından bağlanıp tecavüz ediliyor, bu yüzden iç organları parçalanarak ölüyorlar. Herkes birbirini suçluyor. Bazı barınaklardaki köpekler bilinçli olarak aç bırakılıyor, bazı barınaklar insansızlıktan ilgisizlikten ve engellerden köpeklerin aç kalmasına dur diyemiyor ve çok büyük köpek savaşları yaşanıyor, güçlü köpek daha az güçlü olanı ya da büyük köpek yavru olanı yemek zorunda kalıyor. Türkiye’de bilinçli bir köpek soykırımını yaşıyor ve bu soykırımda kimse ceza almıyor.

Bütün bunlara rağmen ülkemizin yine de biraz övgüye ihtiyacı var. Üzüle üzüle, içimiz kan ağlaya ağlaya “Evet Türkiye daha iyi aslında” demeliyiz; Türkiye “Kısırlaştır-Aşılat-Yaşat” felsefesini ilke edinmiş az sayıda ülkeden biri.

Dünyanın diğer yerlerinde büyük ölçüde sokak köpeği diye bir şey de yok. Duyduklarımdan, okuduklarımdan ve tartıştıklarımdan biliyorum. Mesela İtalya’da ben hiç sokak hayvanı görmedim. Malta müsait olduğu ve az nüfuslu yeşil sayılabilecek bir ada ülkesi olduğu için serbest sahipli hay-

vanlar gördüm, kedi gördüm, ama sokak köpeğine rastlamadım. Yunanistan'da ve İtalya'da barınakların Türkiye'dekinden çok daha kötü durumda olduğu, hatta İtalya'da bazı insanların sokakta sahibiyle beraber, tasmalı, kayışlı, ağızlıklılı sahipli köpekler görmeye bile dayanamadığını söyleniyor. İngiltere'de bütün hayvanlar sahipli, hatta her evde bir değil birden fazla evcil hayvana bakılıyor. Amerika'da da bu konuda çok sıkı şartlar var. Belki kulağının ucu kesilmiş ve böylelikle aşıllı olduğu ispatlanabilen kedilere izin veriliyor. Barınaklarda sahibini bekleyen köpeklerin gün sayısı dolunca iğneyle uyutuluyor bu ülkelerde.

Sorunu anlatmaya çalıştım. Böyle şeyler 10 yıl önce de vardı ve Gaco'yu sevmeye başlamamla bunlarla birden yüzleştim ben. Önce kaçtım. Hayvan belgeseli izlememeye, köpekli haberler çıktığında havalara bakıp ıslık çalmaya başladım. Hiç kimseyle konuşmadım. Hiç kimseyle tartışmadım. Gaco'ya odaklandım, Gaco'yla uğraştım. Bir gün televizyon seyredirken bir şeylerden etkilenip göbekten daldım. Ama hiçbir zaman bir aktivist olamadım. Kendimi asla bir hayvan hakları savunucusu olarak ifade edemem, hayvansever olarak da. Hayvan hakları savunucusu ifadesinin bana ağır gelmesi gibi, hayvansever ifadesi de hafif kaçıyor. Hayvantapar? Belki olabilir. Hayvannitseevallahder? Biraz uzun. Gacosever? Eksik. Köpeksever? Ama ben gergedanları da seviyorum, civcivleri de. Yine de benim için en uygunu sanırım bu.

Şimdi size hayvansever ve hayvan hakları savunucusu arasındaki farkı anlatan bir paragraf okutacağım. Kurucusu olduğu Dünya Yalnız Bizim Değil Platformu ve *Birgün* gazetesinde pazar günleri aynı adla yayınladığı doğa-hayvan sayfası üzerine, gazeteci Yalçın Ergündoğan'la Sırma Gülbahar'ın yaptığı ve 4 Şubat 2006'da *Hürriyet* gazetesinde yer alan röportajdan alacağım bu paragrafı.

Hayvan hakları savunucuları, hayvanları yiyecek ya da giyim malzemesi, eğlence ya da deney aracı olarak kullanmanın yanlış olduğuna inanır. Mesela bir hayvanın çıkarlarının gözetilmesi için mutlaka şirin, insanlara yararlı ya da soyu tükenme tehlikesi içinde olmasının gerekmediğini savunurlar. Bu aynı, zihinsel gelişimi yetersiz

bir insanın şirin ya da yararlı olmasa da, hatta kimse onu sevmese de belirli haklara sahip olması gibi. Hayvanseverler ise hayvanların da çıkarları olduğunu kabul eder, ama insanların çıkarları adına onların çıkarlarının feda edilmesini meşru görebilir. İnsanca yöntemler kullanıldığı takdirde hayvanların çeşitli amaçlar için kullanılmasında sakınca görmez. Oysa hayvan hakları yaklaşımında hayvanların da insanlar gibi başkalarının lehine feda edilmeyecek hakları olduğu savunulur.

Hayvan hakları savunucuları gece gündüz ya da “Ben tatile çıktım, şu an Amerika’dayım” demeden çalışıyor. Kendileri çalışmasa kafaları sürekli çalışma halinde. Ne yapabilirim? Nereden ne çıkarabilirim? Bu maili nereye atsam bu soruna dikkat çekerim? O eşeğin iki gözünün bıçaklanması protesto için nasıl bir yol izlemeliyim? O eşeğe nasıl el koymalıyım? O eşeğin geri kalan hayatını iyi geçirmesini nasıl sağlamalıyım? Bizim Mehmet saldırıya uğramış, onu nasıl savunmalıyım? Nasıl sponsor bulmalıyım? Kermesi nerede yapmalıyım? O zalim adamın ceza alması için nasıl dava açsam? Hayvan Hakları Yasası’nın kapsamına giriyor mu? Bağış toplamam lazım, Hasan da verir mi? Televizyonda pitbull dövüşleri konusuna parmak bastılar, hemen bir grup teşekkür yazalım da nasıl yazalım? 12 Mayıs’taki eylem nasıl olmalı? Siyah kıyafetin üzerine turuncu iyi bir simge olabilir mi? Yılbaşı sepetlerinin gelirleri yeterince kuru mama almamıza yeter mi? O tavuk markası civcivlere ve tavuklara zulüm yapıyor, o markayı karşı bir boykotu nasıl düzenlerim? O kozmetik firması hayvanlar üzerinde deney yapıyor, ürünlerinin alınmamasını nasıl sağlarız? Üniversitelerdeki hayvan deneylerine nasıl dikkat çekerim? Köpeklerin iç organlarını parçalayan tecavüzleri nasıl bir yolla önlerim? Görüş ayrılıklarında boğulup kalıyoruz nasıl bir uzlaşma ortamı yaratabilirim? Bize çok ağır bir hakaret yapıldı, kendimizi nasıl savunalım arkadaşlar? Nasıl?

Doğru olan budur. İyiye organize olmak, emek verilip yapılan birçok çalışmayı sonuçsuz bırakmamak, görüş ayrılıklarına fazla kapılıp dağılmamak, sonunda hayvanlar için, hayvanların lehine bir şeyler meydana getirebilmek. Bu bir yaşam tarzıdır, hayatı algılayış biçimidir, bir işkence de-

ğildir. Ancak benim doğama uygun değildir. Ben o yüzden derneklerle yapamadım. Yolun başında gürültülü bir biçimde kendimi ayırdım. Onlar hayatlarının her alanıyla ciğerleriyle bunu yaşıyorlar. Bir bakıyorsun, daha önce tek köpeği olan biri başka çare bulamadığı için üç köpek, beş kedi daha getirmiş evine. Bir bakıyorsun çılgın gibi dolanıp insanların biraz olsun bilinçlenmesi için çalışıyorlar.

Ben hayatımda hayvan hakları savunması yapmak için sesimi kimseye karşı yükselttiğimi hatırlamıyorum. Arkadaşlarımla, “Barınaktan geliyorum” lafının dışında hiç hayvan hakları üzerinde konuşmadım. En yakınımdaykilerin ev hayvanları vardı, ama kimse benim yaptıklarımı bilmek, dinlemek ve bunlardan etkilenmek zorunda değildi. Biz ne konuştuk? Aşk, sevgi konuştuk, tiyatro konuştuk, komiklikler yaptık, işlerimizden, insanlardan, yazdıklarımızdan konuştuk ama hiç başımızı ellerimizin arasına alıp zulüm gören köpeklerden konuşmadık. Nihayet hepimizi üzen Marmak olayını bile hiç kimseyle konuşmadım. Ama ben bu konuları kendileriyle hiç konuşmadığımı insanları çok seviyorum.

Ben herhangi bir köpek için ya da aktivist olmamı gerektiren bir eylem için hiçbir zaman hayvan hakları savunucuları gibi düşünemedim. İçimde her zaman bir acı vardı. Bu acı beni hep bir şeyler yapmaya itti, ama barınakta ya da sokak hayvanları için sokakta olmadığım zamanlarda ben bu hayvan işini unuttum, Gaco’yla ilgilendim; “Altı ay Almanca’yla ilgilensem Japonca’ya iki yıl yeter mi?” “O işe başvurmasam Burhaniye’de iki ay geçiririm” gibi mevzularla yordum kafamı.

Yalnızca yolda karşıma çıkan ya da bilgisayarımdan, gazeteden, radyodan, televizyondan bana yansıyan bir olaya müdahale etmem gerektiğine inandığım zaman harekete geçtim. Yapabileceğim şeyler olduğunu düşündüğüm için gittim. Birkaç eylem hariç, hep tek başıyaydım. Bu içten gelen bir şeydi işe yarasam da yaramasam da sürdürüyordum.

Hayvan hakları savunucularının 24 saati hayvanlar için çalışmakla geçiyor. Hayvan hakları savunucuları o kadar katı bir hayat yaşıyorlar ki, buna, bu kadar acıya bu kadar performansa ancak insanüstü bir güç dayanır. Et yemiyorlar, deri giymiyorlar, kimisi toplumdan dışlanıyor, kimisi hastalık kapıyor, kimisi bilgisayarın başından hiç kalkmadan hay-

vanların selameti uğruna mail trafiğini yönetiyor, fikir veriyor, fikir alıyor. Hayvanlar için çok şey yaptıkları halde yine de yapılacak işlere yetişmeleri mümkün olmuyor. Türkiye'deki bürokratik zorluklar karşısında, sonuca erdirmek istedikleri ama erdiremedikleri vakalar nedeniyle umutsuzluğa kapılıyorlar.

Böyle bir işte aktif olarak çalışmak için hayvanları çok sevmek gerek, ama herkes farklı farklı sevebiliyor. Aralarından çatlak sesler de çıkabiliyor.

Bir gün bir köşe yazarı hayatında ilk defa sokak kedilerine salam dilimletip verdiğini yazıyor. Yavru sokak kedileri onu çok etkilediği için bir yürüyüş dönüşünde şarküterinden salam almış kedilere. Olay Boğaz'da yaşanıyor. Yazının sonunda Boğaz'daki balıkçı esnafının o kedilere zaten baktığını öğreniyoruz. Yazıyı neşeyle okudum. Ama ne yazık ki çalışmaktan başı şişmiş biri, adamın bu yazısıyla alay etti. Yaşadığı durum göz önüne alınırsa bunu yapmasını belki ben anlayabilirim, ancak bu işlerin içinde olmayan biri anlayamaz. Çok kırılır, çok yaralanır. Bir daha böyle sevgi dolu bir girişimde bulunmak istemeyebilir.

Tabii bu konuda çalışan birçok grup var, herkesin sistemi farklı, her derneğin politikası ayrıdır. Ancak ne yazık ki dışarıdan aynı gibi görünüyor. Bir hayvanseverin yazdığı kötü bir e-posta ya da kameralara yaptığı bir aşırılık da bütün hayvansever gruplara ve derneklere mal ediliyor. Örnek vermek gerekirse, benim de, hüngür hüngür ağlayan, bastıkları merkezlerdeki köy kökenli küçük rütbeli adamlara saldıran, ucuz tartışma programlarında parmağını sallaya sallaya konuşan insanlar gibi olduğum, bir köpek için yapılan cenaze töreninde gıdısını titrete titrete ağlayıp kameralara demeç veren kadına benzediğim sanılıyor. Çok saygı duyduğum hayvan hakları savunucuları da öyle zannediliyor. Biz hepimiz aynı kefeye konuluyoruz. O fanatik gruplardaki bağırان kadınlardan olmadım; hayvan hakları savunucularından biri de olmadım, olamayacağım. Ama hepimiz hayvan konusunda insanları bu şekilde etkileyeceğine yanlış bir biçimde inanan o gösteri meraklısı insanlardan biri zannediliyoruz. Yıllardır emekle sürdürülen küçüklü büyüklü mücadeleler bir anda sifıra indiriliyor.

Bu çok çok eski bir hikâyesidir. Çocuk köpeğe yemek verirken biri çıkar ve der ki “Etrafta onca aç insan varken niye köpeklere yemek veriyorsun” ya da “Ben hayvanlara yardım etmem, insanlara yardım ederim” veya “Sokak hayvanlarıyla ilgileniyorsun da sokak çocuklarıyla neden ilgilenmiyorsun?”

Bunlara verecek çok cevap var; “Hayvan ya da insan, ikisi de canlı değil mi? Önemli olan canlıları ayırmamak değil mi?” ya da “İnsanlar kendi kendilerine bakmayı becerebiliyorlar ama hayvanlar aciz!” veya “O da Allah’ın bir canı, ona da yazık değil mi, onu da Allah yaratmış” diyebilirsiniz.

Ben bunlara yanıt bile vermiyorum. Muhatap almıyorum bu insanları. Eğitilmeleri için, bir şeyleri anlatabilmek için gayret göstermem gerekse de göstermiyorum.

“Peki, bir köpeği mi kurtarırsın, bir insanı mı? Aynı anda aç bir köpeğe mi yemek verirsin, aç bir insana mı?” diye çok basmakalıp düşünmeye alışmış insanlar tanıdım. Bu soruya cevap olsun diye “Önce insan” demem ben. İkisi de canlıdır. Ekmek verilecekse ikisine de, süt içirilecekse ikisine de.

Nasıl bir gece kulübünün kapısında kuyruk bekleyenlere “Pardon bakar mısınız, sokakta bu kadar insan açken siz nelere para veriyorsunuz?” denmiyorsa, nasıl sucuk reklamına çıkmayı normal sayan bir anneye “Ya pardon hanımefendi ama insanlar bu kadar açken nasıl içiniz elveriyor da böyle reklamlara çıkıyorsunuz?” denmiyorsa, nasıl maç bileti alana, tiyatro-sinema bileti alana, opera-bale bileti alana gişe önünde “İnsanların karnı aç, siz loyloy nelerle uğraşıyorsunuz!” denmiyorsa, köpeklere yiyecek veren ya da köpekler için çalışan bir insan da böyle bir cümleyle muhatap edilmemelidir. Köpekleri beslemek, sevmek ve korumak bu ülkenin en büyük ihtiyaçlarından biridir. Türkiye her şeye, her şeye rağmen köpekleri koruma-ya çalışan bir ülkedir.

Aslında bazen ben bile düşünüyorum böyle şeyleri. Mesela bugün yabancı bir filmin yarısında çıkıp eve geldim. “Allah’ım, bundan daha büyük bir israf olabilir mi? Yazık bu filme dökülen onca paraya. O parayla ben otobüs alır, veteriner kliniği kurar, Anadolu dağlarına çıkardım” diyorum. Bu doğallı bir tepki, ama doğru değil.

Ama şu bilinmelidir ki, insanların sevdiği ve ilgi duyduğu şeyler farklıdır. Barınak yerine Kimsesiz Çocuklar Yurdu'na gitsem o çocuklara yararlı olabileceğimi sanmıyorum. Zeki ve çalışkan olanlar hariç, çocuklarla iletişim kurmayı beceremiyorum. Kendimi bildiğim için de çocuk yapmayı düşünmüyorum. Benim gibi bir insanın çocuklara faydası olmaz, ancak canları sıkılır, pek iyi vakit geçiremeyiz birlikte. Hiç kimse de beni böyle düşündüğüm için suçlayamaz.

Yapılması gereken sadece bir işbölümüdür. Herkes kendi ilgi duyduğu şeyle ilgilenirse bir daha kimse böyle gereksiz laflar edemez; sadece kendi çocuğunu sevmekle yetinmeyip kimsesiz çocuklara da annelik yapan bir anne ya da ayın belli günlerinde evsizleri ağırlayan bir catering şirketi veya Anne ve Çocuk Eğitim Vakfı'nda (AÇEV) yetişkinlere gönüllü olarak okuma yazma öğreten bir genç ya da dikkati çekmek istediği bir konu hakkında çok iyi bir film yapmaya hazırlanan bir yönetmen gibi. Bu bir iş bölümüdür; insanlar sevdiği işle ilgilenmezse başarı, verim ve mutluluk ellerinden kaçıp çok uzaklara gider.

Kaldı ki hayvanları sevenlerde insan sevgisi de çoktur. Her iyi insan gibi onlar da insanlara yardım ediyorlar. Evini 80 yaşındaki bir ihtiyara açıp altına sürgüsünü süren hayvan hakları savunucusu arkadaşım da oldu. Ancak kimse kimseye bir şeyi ispat etmek, yaptığı yardımları listelemek zorunda değildir. Yine hiçbir hayvansever hayvanlara yardım ettiği için tepki görüp, insanlara da yardım etmek veya "Yardım ediyorum" demek zorunda da değildir. Ama bu sorunu en iyi işbölümü çözer; sivil toplum kuruluşları veya inisiyatifler oluşturup sevdiğiniz gruba katılmak ya da "Ben yalnız çalışırım" deyip yalnız çalışmak, nasıl isterseniz.

ET YEMEK, DERİ GIYMEK

Küçükken Kıbrıs'taki akrabalarımızın yanına gitmiştik. Beş yaşındaydım. Küçük bir keçim vardı. Ön ayaklarını üzerime dayamasından korkmuyordum, ona biberonla süt içiriyor, marulla besliyordum. Türkiye'ye döndükten bir süre sonra babama "Benim keçimi ne yaptılar?" diye sordum. "Kesip yediler canım" dedi. Ağlamadım, azıcık üzölüp oyunuma devam ettim.

Yıllar yılı çocuklara kuzu hediye edildi, oğlak hediye edildi. O çocuklar o yavru hayvanları kâh biberonla besledi, kâh marul yedirip büyüttü. Arından kesildi o hayvan. Çocuk bir iki ağladı, ama sonunda o da sofraya oturdu ve hayvanı afiyetle yedi.

İsterseniz önce Rahmetli Barış Manço'nun hem çocuklar hem büyükler için yazdığı "Arkadaşım Eşek" şarkısının ikinci bölümünü hep beraber inceleyelim. Şarkının birinci bölümünde Barış Manço köyde bıraktığı çok sevdiği eşeğine methiyeler düzüyor, biraz da sitem ediyor. Şarkının bu bölümünü hepimiz ezbere biliyoruz: "Kaç yıl oldu saymadım, köyden göçeli" diye başlıyor. İkinci bölümde ise Barış Manço arkadaşı Eşek'e bir zamanlar yaşadığı ambiyansla ilgili sorular soruyor:

Yaban tayları çayırdaki tepişiyor mu?
Çilli horoz kedilerle dövüşüyor mu?
Sarıkız minik buzağıyı süttten kesti mi?
Kuzularla oğlaklar sevişiyor mu?

Ben bir baktım, bu soruların hepsinin cevabını biliyorum.

Yaban tayları çayırdaki tepişiyor mu? Tayların bir kısmından canlı canlı serum çıkarıldı, bir kısmı da mezbahaya gönderilip sucuk yapıldı malesefe. Evcilleşip şehre gelenlerse iki lokmaya talim edilip kırbaçlanıp duruyor.

Çilli horoz kedilerle dövüşüyor mu? Horozun suyuna pilav yapıldı, pilav yapılmayanlar da canlı canlı çuvala konup yakıldı. Kuş gribi varmış. Kediler de yurtdışına satıldı. Orada kedi kürkü giyen oluyormuş. Hoş, yurtdışına satılamayanlar da karınlarına tekme yemekten doğru düzgün yaşamıyorlar ya, neyse.

Sarıkız minik buzağıyı süttten kesti mi? Kesti. Zaten Sarıkız'ın süt miktarı azalınca ve süt kalitesi düşünce, yavrularıyla yani minik buzağılarla birlikte kesimhaneye aldılar, etinden ve derisinden erken faydalanabilmek için.

Kuzularla oğlaklar sevişiyor mu? Kuzularla annem patlıcan kebabı yaptı, Adanalı misafirlerimiz dana etini tercih etmedikleri için çok mem-

nun kaldılar, oğlakların çok değerli omuz etleri bir davette İngiltere kraliçesine ikram edildi. Yemeğin tarifi televizyonda bile verildi. Bu durumda sevişemiyorlardır herhalde.

Gördüğünüz gibi hem çocuklar, hem büyükler için Barış Ağabeyimizin hazırladığı güzel ortamı birden kan gölüne çevirdim. Çevirdik. Bunu biz hepimiz yaptık.

Bundan tam dört yıl önce, her zamanki gibi hayvanların içindeyken uzun zamandır yapmayı planladığım denemeyi başlatmaya karar verdim. Kendime iki aylık süre koydum. Vegan olacaktım, vejetaryen de değil ve-
gan. İki ay sonra tam doğum günümün gecesi ya devam edecektim ya da dönüş yapacaktım, o gece karar gecesi olacaktı.

Veganlar et yemez. Kırmızı et, tavuk ve balık da yemedikleri gibi hayvansal hiçbir gıdayı tüketmezler. Yumurta, süt, yoğurt, ayran, peynir, bal, balıkyağı yemedikleri gibi, deri ve yün de giymez, sentetik kullanırlar.

İki ayım, bir sarımsaklı yoğurt faciası dışında başarılı geçti. Ancak doğum günü hediyem acılı Adanaydı. Bu iki ay içinde, müzmin bir spastik kolon hastası olan ben hiçbir şekilde sancı, acı, sıkıntı çekmedim. Hiçbir iki ayım bu iki ayım kadar dinç ve zinde geçmedi. Ben hiçbir zaman kendimi bu kadar sağlıklı hissetmedim.

Veganlığı denediğim süre içinde birtakım gruplara katıldım. İnternet üzerinde katıldığım bu gruplarda sohbetleri izledim. İnsanlar “organik gıda” denen bir şeylerden bahsediyorlardı. Sonradan Malta’da bir organik tarımcının evinde ve bahçesinde yaşadığım için bunun ne olduğunu öğrendim. Ama o zamanlar bilmiyordum.

“Çocuklarımıza organik gıda yedirmek istiyoruz, ama çoğu zaman eve elimiz boş dönüyoruz. Zaman zaman da eve ancak bir kilo yeşil fasulye iki elmayla dönebiliyoruz. Çok sıra var.” “Bakın arkadaşlar aramızda anlaşalım. Çocuklarımız daha önemli. Çocukları olana öncelik tanınsın.”

Zamanla sütün korkunç zararları ya da maden suyunun yılda sadece bir ya da iki defa içilmesi gerektiği, sadece ette bulunan B12 vitamininin nasıl alınacağı, soya fasulyesinden tofu yapma tarifleri derken yavaş yavaş bazı vejetaryen ve veganların çocuklarına et yedirmediğini, hatta çok az bazılarının süt içmediğini anlamaya başladım.

Ben klasik bir ailede büyümüştüm. Çocuğa her şeyi vererek, doğru ya da yanlış ona et yedirerek süt içirerek yaşatılması gerektiğini öğrenmiştim. Ama aynı zamanda modern bir ailedeydi benimki; modernlik, çocuğun kendi kararlarını kendisinin vermesi gerektiğini bilmektir.

Yavaş yavaş sesimi yükseltip itiraz etmeye başladım. “Çocuğu nasıl vejetaryen yaparsınız, buna nasıl zorlayabilirsiniz? Bırakın kendi kararlarını kendi versin. Büyüyüp bilinçlenince vejetaryen olsun!” “Arkadaşlar ben bunu bilir bunu söylerim. Hiç fast food yememiş bir çocuk, neşe içinde patates ve köfte yiyen, hamburger yiyerek çikırdeşen çocuklardan çok daha mutsuz olur.” “Ya kardeşim, nasıl sentetiği savunursun, sentetik boğar adamı, depresyona sokar, bari pamuk de!” Bir düşünceyi birçok kişiye karşı tek başıma savunuyordum. Benim gibi düşünenler, fikirlerini açıklamayıp sadece bana özel olarak e-mektup gönderiyorlardı. Zamanla tartışma öyle bir boyuta geldi ki, birbirimize “Caaart kabakaat!” “Yerse, yemezse jar-se!” “Hade bakeem hade, ikile de ense tıraşını görelim!” gibi sözler sarf etmeye başladık. Şimdi olsa böyle yapar mıydım? Hayır yapmazdım.

Bir gün kendimize sandviç alırken işyerimdeki Nazan adlı arkadaşımızı düşünerek ona da sürpriz bir sandviç yaptırmıştık. Nazan sandviçteki hayvansal şarküteri ürünlerini çıkarıp “Arkadaşlarımızı yememeliyiz, öyle değil mi? Ben gözleri olan hiçbir hayvanı yemiyorum. Vejetaryenim” dedi. O kadar tatlıydı ki, onun gibi düşünebilmeyi çok isterdim. Ama düşünemiyordum işte. Kendi doğam ve alışkanlıklarım, Gaco’nun doğası ve alışkanlıkları buna izin vermiyordu.

Ne yemem gerektiği bana öğretilmiş diyelim. Kazdan tavuğa sığırdan yumurtaya kadar her şey öğretilmiş. Peki hayvansal gıda söz konusu olunca Gaco’nun çıldırıp kendini kaybetmesi, biz sakinleştirdiğimiz gözlerinin parlayıp dili dışarıda nefes nefese beklemesi ne olacak? Hayvanlarına hiç hayvansal gıda yedirmeyen vejetaryenler var. Onlar gibi davranabilir miyim? Kuru mamadan vaz mı geçeyim? Hayır, bu mutluluğu ondan esirgeyemem. Ona tavuk göğsü vermeden yaşayamam.

Gaco’nun tuvalet sorununu halletmek için götürdüğümüz Kurtadam bunun olabileceğini söylüyor. “Hayvanların etobur olduğu yalandır” diyor, “Çünkü yırtıcı aslan avını öldürdükten sonra önce onun barsaklarını yer.”

Bütün bu çatışmalara rağmen, artık vegan olmamama rağmen, Ga-co'nun kuru mamalarının üstünde “kuzu, pirinç ve sebze” “tavuk ve sebze” “av eti ve pirinç” yazmasına rağmen, yaptığım hareketi desteklemiyorum. Beni doğam ve alışkanlıklarım yönlendiriyorsa, rahat etmek istiyorsam, kasmamak istiyorsam, mutlu olmak istiyorsam, kendimden vermek istemiyorsam, çaba göstermek istemiyorsam bu benim kararımdır, ancak arkadaşlarını yemeyenlerin, gözleri olan hiçbir hayvanı yemeyenlerin hareketlerini desteklemiyor değılimdir. Belki çok çok ilerilerde bir koç devrim yapacak, kaçacak ve yakalanmayacak, birkaç köşe dönüp eli bıçaklıları atlattıktan sonra birkaç saat koşacak ve denize tepeden bakan yeşil bir bayıra çıkacaktır.

Deri konusuna gelince. Bu işin üzerinde önceleri fazla durmadım. Kendi annem ve arkadaşlarımmın anneleri de paralarına göre kâh kuzu, kâh tilki, kâh tavşan, kâh vizon kürklerini yıllarca giydiler. On beş ya da on yıl önce-sine denk geliyor, kürk konusunda Türkiye’de bir bilinçlenme yaşandı ve kürk-ler ya dolaplara kaldırıldı ya da satıldı. Yıllardır hayvanlar için özveriyle çalışan hayvan hakları savunucusu ve Adana DOHAYKO başkanı Nesrin Çıtırık ise en güzelini yaptı ve bir zamanlar aldığı kürkünü kışın üşümesinler diye köpek-le-rinin altına serdi. Bunun çok güzel bir protesto olduğunu düşünüyorum.

Kürk son yıllarda yeniden hortladı; mağazalarda, ünlülerin ünsüz-lerin üzerinde, her yerde karşımıza çıkmaya başladı. İşin kötü tarafı, bazı kürk manto üreticileri kürk elde etmek için canlarını aldıkları hayvanları özel çiftliklerde ürettikleriyle övünüyorlardı. Sibiry’a da ya da Kanada’nın kuzey bölgelerinde yaşamıyorduk. Kaldı ki yün orada yaşayanların bile işi-ni pekâlâ görürdü, ama görmüyordu işte. Moda dalga dalga herkesi etkisi altına almaya başlamıştı ve kürk gümbür gümbür geliyordu.

Bir de deri konusu vardı. Kürk giymeyen ama derinin bir mahsuru olmadığını düşünen hayvanseverler çoktu. Hayvansever camiada deri de giymeyenlerin yıllar önce yavaşça başlattığı süreç tıkr tıkr işlemeye başla-dı. Kürke karşı olan, et yerken huzursuz olan insanlar yavaş yavaş deriden de rahatsız olmaya başladılar.

Ama Aziz Nesin’in *Şimdiki Çocuklar Harika* adlı kitabındaki şiirin-de olduğu gibi “Kuyruğundan yağ çıkan, memesinden süt veren, yumuşak tüyleri olan, kumaş olup giyilen, boynuzundan sap olan, eti insana besi

olan, kemiği işe yarayan” hayvanın neden derisi de işe yaramasındı? Öyle ya, zaten etini yiyorduk, neden deriyi giymeyelimdi?

O sıralarda bana da bir deri ceket alındı. Giyip aynaya bakıyorum, görünümüm bana garip geliyor. Sanki mandalar, öküzler, inekler üzerimden salkım salkım sarkıyor. Bir iş görüşmesine o ceketi giyip gittim. İşe alındım. Patron bir gün bana beni işe alırken “Ye kürküm ye” durumu olduğunu üstü kapalı değil ayan ve beyan söyledi. O ceketi toplam dört kere giydim. Yıllardır yatak bazasının içinde duruyor. Başlarda ara sıra “Baba, siyaha boyat giy, nasıl olsa uniseks, alınmış artık” diyordum. Babamın da içine sinmediğini gördüm. Deri konusundaki bu bilinçlenme bizi de etkiledi. Süreç gerçekten tıklar tıklar işliyordu.

Yine de deri durumu beni et durumu kadar kasmıyor. Alışverişe çıkmayı seven biri değilim. Gün geliyor giyecek pantolonum kalmıyor, idareten bir şeyler giyip alışverişe çıkıyorum. Babam mümkün mertebe benim yerime alışverişe çıkıp tişörtlerimi ve hırkalarımı eve getiriyor. Ayakkabı ise başlı başına bir problem. Bot, çizme, topuklu, sandalet gibi şeyler giymiyorum, yaz kış düz taban mokasen giyiyorum. Aradığım şeyi kolay bulamadığım için, bulunca da hemen alıyorum. Sonuçta uzun süre ayaklarımda yara bantlarıyla dolaşıyorum. Bu kışa girerken bulduğum içi yastıklı deri mokasen bana hiç sorun çıkarmadı. Yeniden alışverişe çıkıp suni olanını bulamazdım. Bu nedenle ayakkabım deri olduğu için hiç üzülmiyorum, hiç suçlu değilim, hiç pişman değilim... Yalan.

Süreç tıklar tıklar işliyor. Ayakkabıma her baktığımda hangi kuzunun sırtı olduğunu düşünüyorum. Ayakkabıma her baktığımda içim burkulu, yıllardır uzaktan da olsa izlediğim mücadeleye haksızlık ettiğimi düşünüyorum, köstek olduğumu düşünüyorum. Süreç tıklar tıklar işliyor. Süreç başarılı olacak. Üzerimde deniyorum.

Kürk ya da deri fark etmez. Bir hayvanın en değerli kıyafetini alıp üzerimize örtmenin hiçbir savunulacak tarafı yoktur. Yokluk, salgın, savaş hali hariç bunu yapmamalıydık.

Bu düzen değişecek mi bilmiyorum. Ama vardığımız yere değil, gittiğimiz yola, yolda karşılaştıklarımıza, yolda etkilendiklerimize, yolda edindiklerimize, yolda vazgeçtiklerimize, yolda kazandıklarımıza bakalım.

Son olarak başka bir konu var. Hiçbir fruteryan, vejetaryen ve vega-
nın tercihi bıyık altından gülünerek karşılanmamalı, ancak hiçbir hayvan-
sal ürün tüketicisi de böyle yaşamayı tercih ettiği için aşağılanmamalıdır.
Dünyaca ünlü ve vejetaryenlerin başyapıtı olan bir kitap var. Ayrıntı Yayın-
ları'ndan çıktı, yazarı Peter Singer, adı *Hayvan Özgürleşmesi*. Kitapta deney
hayvanlarından damızlıklara, ürün üretim aşamasında hayvanlara yapılan
işkenceler anlatılıyor. Kitabın ilk sayfalarında gerçek bir hayvansever oldu-
ğunu anladığım bir adam, sandviçinin içinde jambon olduğu için Peter
Singer tarafından içten içe küçümseniyor. Sadece vejetaryenlerin değil,
hayvanseverlerin de başyapıtı olan bu kitabın yazarı Peter Singer'ın bile bu-
nu yapmaya hakkı yok. Yapı itibarıyla doğuştan vejetaryen olanların dışın-
daki vejetaryenlerin büyük bir bölümü bu kitap sayesinde vejetaryen olmuş
olsalar bile.

Mezbahalardan, çiftliklerden, laboratuarlardan birtakım görüntüler
sızar internet kullanıcılarının eline. Yerken iyidir de ayağından baş aşağı
sarkıtılan danayı, çok yemek yesin diye gagası kırılan civcivi görmek çok
dokunur, acı gelir insana. *Birgün* gazetesi yazarı ve internetteki Dünya Yal-
nız Bizim Değil platformunun kurucusu Yalçın Ergündoğan "Hayvanse-
verler tabakta hayvan sevmezler. Biz talep ettiğimiz için bu korkunç gö-
rüntüler oluyor" diyor bir röportajında.

Biz talep etmezsek hayvanlar kurtulacak. Ama buna rağmen en
doğrusunun, bizi mutlu kılacak şeyi yapmak olduğunu düşünüyorum,
kendimize uygun olanını yapmak. Bir kalıba girmek zorunda değiliz. Ka-
lıplara her zaman karşıyım, Gaco'yla birlikte yarım ekmek arası kokoreç ye-
meye her zaman varım, deri ve et reklamına, bu reklamlara toplumun hay-
ran olduğu kişilerin çıkmasına, deri ve etin meşru bir şekilde bir çılgınlık
halinde özendirilmesine her zaman karşıyım, hayvan hakları savunucula-
rının, kürkü ve derisinden yararlanılan hayvanlar için hazırladığı eylemle-
re her zaman varım. Her zaman destek olacağım.

HAYVANLARLA İLGİLİ KLİŞELER

Geyik diye de adlandırılan bazı klişeler vardır. Her konu için bu kli-
şelerden bulunabilir. Ben de köpekler ve diğer hayvanlarla ilgili birkaç tane

topladım. Klişe olan bir şey illaki yanlış demek değildir. Burada asıl dikkat çekmek istediğim, insanların artık her yerde, aynı durumda, aynı cümleleri aynı otomatik hızla sarf etmesidir:

Aslında köpek tüm canlılar içinde insana en yakın olan hayvandır.

Benim köpeğim çok zeki, her şeyi anlıyor.

Köpeğinizin cinsi ne? Isırır mı? Sevebilir miyim?

Ev hayvanları kendilerini insan zannediyorlarmış. Yok yok, daha doğrusu ya kendilerini insan zannediyorlarmış ya da evdekileri köpek zannediyorlarmış.

Dobermanların bir yaştan sonra beyni büyüyormuş, kafatasına sığmıyormuş, çıldırıp sahiplerini parçalıyorlarmış.

Bir kurt almak istiyorum. Evet kurt.

Kurdun kulaklarını sevmiyen kırılır.

Hayvanları sevmeyen insanları da sevmez.

Niye ki? Ben hayvanları sevmiyorum ama insanları seviyorum.

Bu hayvan besleyenleri hiç anlamıyorum. Onun yerine evlerine Çocuk Esirgeme Kurumu'ndan bir çocuk alıp baksalar ya.

Hayvan hakları deyip duruyorsunuz. Peki ya insan hakları? İnsanlar savaşlarda veya açlıktan ölüirken hayvanları nasıl düşünürsünüz!

Taksim'de sokak hayvanları için çalışan insanlar görürsünüz. Peki ya sokak çocukları? Neden sokak çocuklarıyla da ilgilenmiyor bu insanlar? Amerika'da hayvanlar için hazır mama sanayii olmasa Afrika da aç kalmamış.

Hayattaki tek dostum köpeğim Sunny.

İnsanlardan çok kazık yedim, artık her şeyim hayvanlar için. Kırk beş kedim var.

Kangal köpekleri Türkiye'nin dışına çıkartmak yasakmış.

Ohoo, sen uyu ooolum dışarıda deli gibi üretip satıyorlar Anatolyin Şepird diye.

Arkadaşlar Rus pazarından bi köpek almış. Evde de de bi kedileri varmış. Bir gün eve geldiklerinde ortada kedi falan yok, sadece kuyruğunu bulmuşlar.

Hani sen hayvanseverdin? O elindeki kokoreç ne?
Koyunlar, tavuklar aptal, bizim yememiz için varlar, ama köpekler zeki.
Hayvanları çok seviyorum ama tüy döktükleri için eve alamıyorum.
Hayvanları ben de çok seviyorum, ama uzaktan.
Kedileri hiç sevmiyorum, çok “nankör” hayvanlar.
Asla bir kediye sahip olamazsın. Kedinin izin verdiği ölçüde ona hizmet edersin.
Sen köpekten korkunca bir koku salgıliyormuşsun, köpekler o kokuyu duyunca sana saldırıyorlarmış.
Köpekler siyah beyaz görüyormuş abi. Bir de iki boyutlu görmüyormuş.
Şimdi bunlar televizyonu da mı göremiyorlar? Peki aynada kendilerini görebiliyorlar mı?
Pitbull’un kuyruğundan tutup kaldırıp güç denemesi yapıyorlarmış.
Pitbull'lara ne yaparsan yap hiç canları acımıyormuş.
Köpekler depremi önceden hissedip haber verebiliyorlarmış.
Bizim bir köpek vardı o kadar akıllıydı ki yemek saatinden birkaç dakika önce mama kabının yanına gidip nöbet bekliyordu. Çok seviyordum. Çok güzel saklambaç oynuyorduk. Sonra verdik bir yere...

TAYKUDER

Taykuder'in açılımı “Türkiye’de İstırap İçinde Yaşayan Hayvanları Kurtarma Derneği”

Bu dernek kelimelerle oynanarak bir gazete kâğıdının üzerine tükenmez kalemle çizilerek, yazılarak, yazılanlar karalanıp yeniden yazılarak kuruldu, ama sadece hayallerde.

Dernek afişinde fotoğrafı görülen köpek, Davutpaşa’da Yıldız Teknik Üniversitesi’nin uçsuz bucaksız, ancak bakımsız yeşilliklerinde baktığımız 30 köpekten biri. Onların en yabanisi ve en hastasıydı. Hastalığını tedavi edebilelim diye onu bahçenin ortasında bulduğumuz demir parmaklıklı oda gibi bir yere kapatmıştık. Kafesine girdiğimizde başını saklıyor, vücudu açıkta kalıyor, yemeğini yiyip suyunu içebilmesi için kafesi bir sürelğine terk etmemiz gerekiyordu.

Normalde yemekhane görevlileri köpeklere hafta içi yemek verdikleri için biz, Günsu, İnci, Lara, Lora, kuru mama alıyor ya da evde kırpık makarna ve havuçtan yemek yapıyor, hafta sonları gidiyorduk. Ancak fotoğraftaki bu köpeğe ilaç da vermemiz gerekiyordu, o yüzden işbölümü yapmıştık, sırayla gidiyorduk. Ne yazık ki uzun zaman sürmedi bu durum; çünkü kaçtı ve onu bir daha hiç gören olmadı. Kaçmadan bir gün önce çektiğim fotoğraf, grafiker kardeşimin inisiyatifiyle Taykuder'in simgesi oldu.

Davutpaşa'daki köpekleri hiç unutmadım. Grubun liderleri koşa koşa gelip bizi karşılıyor, yemekler ve okşamalar bitip otobüs durağına giderken durağa kadar eşlik edip bizi uğurluyorlardı. Her köpeğin yeterince yiyememesi çok üzücüydü. Battal boy torbalarla da götürsek yetmiyordu. Torbayı bir anda boşaltınca birkaçı yiyebiliyor, çoğu yiyemiyor diye yiyecekleri küçük torbalara koyarak götürmeye başladım. Hepsini ayrı bir yerde açıyorduk.

Davutpaşa'ya kuzenim Elmira'yı, babamı, kardeşimi de götürdüm. İşlerinden Paçoz'la Günsu çok ilgilendi. Veterinere götürdü, daracık bir kafeste tedavisi yapıldı. Paçoz o kafesten uzun bir süre çıkmadı. "İt de yaza çıkar, ama yediği ayazı ona sor" derler ya, çok ayaz yemişti Paçoz.

Bu köpek Taykuder'in simgesi oldu. Resmi, kardeşimin ve arkadaşlarının hazırladığı ve artık çok ünlü olan elektronik grafik dergisi *Bak*'ta yayınlandı. Tuğçe bir de manifesto yazdı.

Benim amacım farklıydı. Taykuder'i ben, acı çeken sahipli hayvanlar için düşünmüştüm. İzbandut gibi adamlar bulup evlere baskın yapmayı, balkonda bakılan, sadece bir ipe ya da zincire bağlanıp hiç hareket ettirilmeyen, sevgi gösterilmeyen ya da evde bakılan ama kötü muamele gören köpekleri kurtararak hayvanseverlere vermeyi ve bana verilen sınırsız yetki sonucu bu yaptıklarımın hepsinin legal olmasını hayal etmiştim. Hayallerim gerçek oldu. Hayvanseverler balkonda bakılan, yavruluktan yeni çıkmış mavi gözlü bir husky'yi büyük mücadeleler sonucu devlet eliyle almış ve köpek bir hayvansevere hediye edilmişti.

Her konuda uzmanlık gerektiği gibi hayvan bakımında da uzman olmak mı gerekiyor ne? Mesela şu dernek sokak hayvanlarıyla, şu dernek barınaktaki hayvanların haklarıyla, şu Taykuder de kötü muamele gören ev

hayvanlarıyla, terk edilen, uyutulmaya teşebbüs edilen ev köpekleriyle ilgilenin gibi bir durum ne kadar doğru olur bilmiyorum. Belki olur, ama çok zaman sonra.

Küçükken kardeşimle “Dalga geliyooor. Hayvanları kurtaralım” diye bir oyun oynardık. Battaniyelerden dalga yapar, dalgalarla savruluyormuşuz gibi kendimizi iki katlı ranzaya atar, evdeki hayvan oyuncaklarını da bu arada kurtarır, “gemiye” alırdık. Yirmi yıl geçti aradan ama dalga gelir yine. Bir dalga gelir, hayvanları kurtarınız, belli mi olur.

YAŞLI KÖPEK VE ÖTENAZİ

Bu kitap kendi içinde tartışan birinin kitabıydı, ancak şimdiki konunun tartışılacak bir yanı yoktur. Ötenaziye şiddetle karşıyım. Barınaklarda, sokaklarda ya da ev hayvanlarında ötenazi bütün ihtimalleri, bütün yaşatma yöntemlerini denemeden, en son ana gelmeden, köpek çığlık çığlığa saatlerce bağırmadan, morfin bile kâr etmeden, kesinlikle uygulanmaması gereken bir yöntemdir.

Amerika’da insanlar sıkıldıkları köpeklerini bile ötenaziyle öldürüyor, sonra kendilerine yeni bir köpek alıyorlar. Türkiye’de ise eve bir bebek gelmesi söz konusu olduığında göz kırpmadan uyutulmaya gönderilen köpekler var; kuduz olmadığı halde kuduz diye bahane edilerek ya da baha neye bile gerek olmadan ötenazi uygulanan sokak köpekleri de.

Ötenazi gitgide Türkiye’de de yayılmaya başladı. Bunda köpek eğitim ve bakım kitaplarında yazılanların payı büyük. Kitaplar çeviri olduğu için bizim ülkemize uygulanmadan çevriliyor ve ötenazi meşrulaşılıyor. (Hatta konuyla alakası yok, ama yeni çıkan bir kitapta salonun ortasına köpek kafesi kurulması bile öneriliyor. Böyle bir şey nasıl olabilir?)

Oysa biz köpeğimiz yaşlandı, biraz da hastalandı diye uyutmaya gönderecek bir millet değiliz. Ne yazık ki çeviri kitaplar bizi çok bozuyor. İyi niyeti şüpheli, kolaycılığa kaçabilen insanlar da “Bak, kitapta da yazmış. Uygulayalım yazıktır” deyip bu bilgiyi yanlış kullanıyorlar.

Çeviri kitapların önerdiği ötenazi fikrine kanmamak, köpeği mümkün olduğu kadar yaşatmak en doğrusudur. Kanımca insanlara uygulanan tedavi yöntemleri neyse köpeğe de o uygulanmalıdır. Acıyı çekmemesi için

gereken ilaçlar temin edilmeli ve ölene kadar hiç yalnız bırakılmamalıdır. “Ben onun acı çekmesine dayanamam, yarasına bakamam, yanında duramam” demeyip, zor anlarında ihtiyacı olduğu tek şeyin sahibi olduğu unutulmamalıdır. Çaresiz kalınabilir, ancak yine de ben ötenazi gibi bir durumu ancak köpeğime hiçbir morfin, acı dindirici ilaç kâr etmezse kabul ederim ve aslında o zaman bile kabul etmek istemem.

Ötenaziyi barınak hayvanlarına da uyguluyorlar. Daha önce bahsetmiştim, barınakta çalıştığım dönemde belden aşağısı felç olan bir köpek vardı. Yemek yiyen, çiş kaka yapan, bağırmayan, ağlamayan bu köpek bir gün geldiğimde yerinde yoktu. Barınak veterinerleri felç olduğu için uyutmuş. Buna çok üzüldüm.

Aynı şekilde felç olan ve İstanbul’a ilk geldiğimizde taşındığımız apartmanda yaşayan bir Saint Bernard sırf çok fazla işiyor diye uyutuldu. Oysa o tarz köpeklerin altına koymak için her boyda, her kalınlıkta pedler var. Bu durumda temizlik sorun olmaktan çıkar.

Yerinden zor kıpırdayan, sürünen bir köpekle bile arkadaşlığa devam edebilirsiniz. Sokakta yaşadığınız risklerin hiçbiri kalmaz, sadece arkadaş olursunuz. Onunla konuşursunuz, seversiniz, acı çekmez, kendini mutlu hisseder. Hiçbir köpek “Ben felcim, ben hastayım, yürüyemiyorum, vay bana” diye kendine acımaz. Bunu insanlar yapar. Felçli ama kafası yerinde bir köpeği çok rahat, risksiz mutlu edersiniz ve bundan siz de mutluluk duyarsınız.

Barınak bölümünde Çevre ve Orman Bakanlığı Doğa ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü Av ve Yaban Hayatı Daire Başkanlığı’nın valiliklere gönderdiği genelgenin barınaklar kısmını yayımlamıştım. Aynı genelgedeki ötenazi bölümünü de sunuyorum.

Tarih: 11.09.2003

Konu: Sokak Hayvanları ile ilgili çalışmalar

Valiliklere (İl Çevre ve Orman Müdürlüğü)

İlgi: 01.05.1998 tarih ve 1998/6 sayılı genelge

23.12.1999 tarih ve 1999/34 sayılı genelge

Bilindiği üzere hayvanlara kötü muamele ve itlafın önlenememesi amacıyla, bakanlığımızca hazırlanan ilgi genel gelirimiz tüm valiliklere gönderilmiş ve belediyelerin gerekli tedbirleri almaları istenmiştir. Bu kapsamda, tüm hayvanların yaşama haklarından yararlandırılması ve bilhassa süratle aşılama ve kısırlaştırılmalarına özen gösterilerek korunması ve popülasyonunun kontrol altına alınması yönünde icraatlarda bulunulması, ayrıca kısırlaştırılmalarına rağmen saldırgan karakterleri değişmeyen hayvanlar için barınak oluşturulması gereği bildirilmiştir.

Genelgelerimizde de belirtildiği gibi, ülkemizde başıboş hayvanların zehirlenmesinde kullanılan striknin maddesi hayvanların iskelet kaslarında kas titremeleri ve tetanik spazmalara yol açarak bunların nihayetinde de solunum kaslarının felç olması ile ölümlerine olmaktadır. Ölüm süresi 1-2 saat olduğu gibi iki gün içinde de olabilmektedir. Bazı zehirli maddeler de, hayvanın iç organlarının parçalanmasına sebebiyet vererek öldürmektedir. Bu yönleriyle zehir kullanılarak yapılan hayvan itlafı, hayvanlara büyük acı ve ıstırap vermekte olup, bu maddelerin kullanılması insani değildir.

Ayrıca striknin gibi zehirli maddeler ile zehirlenmiş fakat ilk etapta bulunamamış hayvan ölümlerinin toplanarak vücutlarında bulunan zehrin hem suya hem ve toprağa karışmasının önlenmesi için en az bir metre derinlikte çukurlar açılarak gömülmesi ve zehirlenerek öldürülen hayvanların etinde bulunan zehrin diğer hayvanlarca tüketilmesinin engellenmesi gerekmektedir.

Bilindiği üzere kedi, köpek gibi hayvanlar kemiricilerle beslenirler ve kemiriciler üzerinde bir nevi kontrol görevi yaparlar. Bu tür hay-

vanların öldürülmesi, kuduzun yayılmasında birinci derecede rol oynayan kemirici hayvan popülasyonunda aşırı bir artışa neden olabilir. Bu yöntem ile sahipsiz hayvanlar ile mücadelede ekolojik kriterlerin dikkate alınması temel öneme haizdir. Ancak hayvanların öldürülmesi zorunlu olan kuduz gibi hastalıklarda pentobarbital sodyumun kullanılması hayvanın en az acı çekerek ölümünü sağlayacaktır. Bu maddenin anestezi dozları damar içi 20-30 mg/kg olup, hayvan ötenazisi için bu miktarın 3-4 katı kullanılması gerekmektedir.

Sadece ötenazisi mecburi hayvan hastalıklarında hayvan uyutulması için pentobarbital sodyumun kullanılmasına özen gösterilmesi, diğer zehirli maddelerin kullanılmaması genelgelerimiz ışığında ilinize bağlı tüm belediyelerin 2003 yılında yapmış oldukları (2003 yılında kaç aşılama, işaretleme, sahiplendirme yapıldığı, kaç hayvan kapasiteli barınak oluşturulduğu, barınakta tutulan hayvan sayısı ve 2004 yılı içinde başlatılması ve yapılması planlanan) çalışmalar ile birlikte il çevre ve orman müdürlüklerinin koordinasyonunda il tarım ve il sağlık müdürlüklerinin de bu konuda görev ve yetki alanları kapsamında yürüttüğü faaliyetler hakkındaki bilgilerin bakanlığımıza gönderilmesi hususunda bilgilerinizi ve gereğini rica ederim.

PROF. DR. M. KEMAL YALIN KILIÇ
Bakan adına Genel müdür

Genelgede “köpeklerin itlafının kemirici hayvan popülasyonunun artmasına yol açacağı, ancak kuduz gibi durumlarda ötenazinin yapılabileceği ve bilinçsizce, köpeği acı çekerek öldüren maddelerin kullanılmaması gerektiği” yazıyor. Ülkemizde hiçbir hastalığı olmamasına rağmen kuduz iftirası atılan köpekler vardır, ama gerçekten kuduz olan köpek çok azdır. Bunu hayvan hakları savunucularının ve hayvanseverlerin yıldan yıla geliştirilen bilinçli çalışmalarına borçluyuz. Umarım bu genelge yeterince dikkate alınmış ve alınacaktır.

Bir gün bilezik kayış saatimi Gaco'nun burnuna taktım. Çıkarırken bıyıklarından biri koptu. O kadar üzüldüm ki kopan bıyığını küçük gümüş bir kutuya koydum. Yıllar içinde bıyıkları düştükçe de onları bu kutuda topladım. Gaco bir gün giderse yadigâr kalsın bana.

Köpeğim artık yaşlandı; Gaco artık yaşlı bir köpek. Su muhallebisi kıvamında. İnsan öpmelere sevmelere doyamıyor. Daha az geziyor, top oyunlarında daha çok yoruluyor, daha çok yatıyor ve daha çok yemek yemek istiyor. Gaco yaşlandı. Ben de yaşlandım. Onu aldığımda yirmi yaşındaydım, şimdi otuz yaşındayım. Şimdi onun burnunun ve ağzının kenarları bembeyaz. Benim de iki gözümün altına ikişer çizgi yerleşti. Eskisi gibi ince değilim, Gaco da değil.

Gaco'nun doğumunun benim 20 yaşına denk gelmesi beni çok sevindiriyor. Hem gençsin, hem de Gaco'yu adam edebilecek yaşta. Yine de Boncuk hariç “Keşke ilk köpeğimi almak için bu kadar geç kalmasaydım” diyorum. Keşke 10 yaşındayken bir köpeğim olsaydı. Üniversite sınavına fenden girer, tıp, veterinerlik yazardım o zaman.

Eskiden Gaco kendini hiç sevdirmezdi. Sıkıştırmaya çalıştığımızda hep kaçardı. Bir iki yıl yan yana yatmayı düşledim hep. Böylelikle onu istediğim gibi öpüp ısırabilirdim. Ama değil izin vermek aynı yerde birkaç saniyeden fazla durmuyordu ki. Şimdi iki kişilik bir koltuk var, canı sevmek istediğinde o koltuğa çıkıp oturuyor, yanına gelmem için oturma payı bırakıyor. Hemen gidip sevmeye başlıyorum. Kafasını göğsüme bastırıp kulaklarını seviyorum. “Tel tafa tel tafa” deyip ısırıyorum. (“Kel kafa kel kafa” yani.)

Bir iki yıl önce bir yerde okumuştum: “Köpeğinizin en sevmeye muhtaç olduğu dönem yaşlılık dönemidir. Onu bu dönemde mümkün olduğu kadar yalnız bırakmamaya çalışın. Gittiğiniz yerlere onu götürmezlik etmeyin.” İyi ki okumuşum bunu. O yazıdan beri Gaco'yu mümkün mertebe evde yalnız bırakmamaya çalışıyor, arabayla gittiğimiz her yere götürüyorum.

Yalnız, yaşlılık yaramazlığından hiçbir şey kaybettirmedi. İki gün önce anneanneme götürdüm, su vermek için boş bir yoğurt kabı istedim. Kendime de bir kupada su aldım. Sanki ona özel su hazırlamamışım gibi inatla benim içtiğim kupadan içmek istiyordu. Mücadele uzun sürdü. So-

nunda dalgınlığımdan faydalanarak cam sehpanın üzerinde duran kupayı burnuyla devirdi ve sehpayı yayılan suyu diliyle yalamaya başladı. Dışım-
dan “Ah bak görüyo musun yaptığını, hemen silerim anane merak etme”
diyorum, içimden “Ulan aferin Gaco, senin sırtın yere gelmez, her duru-
ma hazırlıklısın.” Anneannem şöyle bir yutkundu, “Yok, önemli değil” de-
di. Anlayış gösterdi.

Arabayla gezmeyi çok seviyor Gaco. Arkada oturup giden arabada
dışarıyı saatlerce seyredebilir. Ben araba kullanmayı 12 sene önce hak et-
tim, ama yeni ehliyet aldım. Küçük bir arabam var. En çok Gaco’yu düşün-
düm arabayı alırken. Ani fren yaptığım çok ender durumlarda paldır kül-
dür yere düşse de “ikimizin arabasından” hiç vazgeçmiyor Gaco.

Gaco’nun kâğıt üzerindeki ömrü 10-11 sene. “Baba ne dersin, *Guin-
ness Rekörler Kitabı*’na girebilecek miyiz?” diyorum. “Gireriz” diyor, “En
uzun yaşayan pitbull İstanbul’dan çıktı. Ancak sahibi fotoğrafını yayımla-
mamıza izin vermedi.”

Küçük bir köpek olsaydı daha çok ömrü olacaktı. Köpekler cüsse
olarak büyüğe ömürleri 9-10 yıl arasında oluyor. Eğer iyice küçüklerse, 15-
20 yıl dahi yaşayabiliyorlar.

Ondan önce ölmem halinde beni unutmamasını, hiç hatırlamamasını is-
terim. Annem odamızdan eşyalarımı çıkartsın. Babam odamızı dezenfekte et-
tirsin. Başka yollarda gezsinler. Başka yerlere gitsinler. Onu her zamankinden
daha çok sevsinler. Beni hatırlatan hiçbir uyaran kalmasın. Unutsun beni.

Şunu hiç aklımdan çıkaramıyorum: Hayat çok zor ve vazgeçilmez.
Bu gülmek istenip gülünemeyen, ölmek istenip ölünemeyen dünyada bü-
yük bir ihtimalle ben devam edeceğim ama Gaco bütün bu zorluklarla ben
boğuşurken yanımda olmayacak. Ben Gaco’dan öncesini hatırlamıyorum
ki. Nasıl davranılır, nasıl mücadele edilir, bilmiyorum. Yine yavru olup gel-
sin yine büyüteyim onu. Sonra yine...

Onu kaybedecek olduğumu hiçbir zaman unutmuyorum, ancak iyi
yaşattığımız bu köpek için iyi bir son istiyorum. Onu toprağa emanet etme
günü yaşamayı istiyorum. Eskiden köpeğimin kadavrasını İstanbul Üni-
versitesi Veteriner Fakültesi’ne bağışlamayı düşünürdüm. Artık istemiyor-
um. Gözkapığı neşterle çıkarılmış, gözü pörtlemiş bir Gaco’ya doktor

adaylarının sırtarak bakmasını, poposunun içinde bakkal dükkânı açmalarını istemiyorum. Her köpeği kabul etmeseler de kadavrayı bilim için bağışlamak iyi bir yöntem tabii ki. Ama ben köpeğimin toprağın altında yatmasını, artık biraz dinlenmesini istiyorum.

Kazasız belasız, hiç kimseye zarar vermeden ve bir gün bile mutsuz olmadan yaşayan Gaco'nun geri kalan ömrünü de geçmişteki gibi geçirmesi ve doğanın insana verdiği en değerli hediye olduğunu düşündüğüm ölümüne yumuşak bir geçiş yapması en büyük arzularımdan biri. Ölümsüz olduğumuzu düşünsenize; bir gün dinlenecek, yatacak ve hiçbir şey hissetmeyecek olduğumuzu bilmeden bu hayatın yükünü nasıl kaldırabiliriz? Gaco da ölümsüz olmasın. Gitmesi gerektiği zaman gidecektir. Ama bu filmin sonu iyi bitsin, arada film kesilip makinist küfür yemesin istiyorum.

Şimdiye kadar doğum günlerinde daha lezzetli yemekler vermek dışında ona hiç parti yapmadım. Cenaze töreni de yapılmasını istemem. Herkesin gelmesini istemem. Babamla biz hak ettik onu gömmeyi.

Çok derin bir çukur açarım. İçine Gaco'yu yatırır üstünü kapatırım. Bir süre üstündeki toprakta yüzükoyun yatarım. Sonra uğramam bir daha.

KAPATİYORUZ

Saçlarımı kısa, kafamda beyaz bir kasket var. Arkadaşım balkonda oturuyor. Arkadaşımın evinin önünden kafamı çevirmeden, burnum yukarıda geçiyorum. Ona fena halde küsüm. Bir daha barışmayı düşünmüyorum, hatta ömür boyu barışmayacağım. Arka taraftan evime doğru giderken Müyesser Teyzelerin bahçesinde bir kuşun ciyak ciyak öttüğünü duyuyorum. Bu normal bir ses değil. Koşup baktığımda Ziya Amca'nın yediveren gül fidanının çitalarına ayakları takılmış, nafile yere kanatlarını çırpıp bağırان bir kuş görüyorum. Bir daha ömür boyu konuşmayacağım arkadaşımına bağırmaya başlıyorum: "Çabuk, çabuk koş yalvarıyorum, çabuk gel buraya!" Arkadaşım hemen koşup geliyor. Kuşun bir bacağı ne yazık ki çitaların arasında kalmış. Tek bacaklı kuşu uzun uğraşlarla çıkarıp eline alıyor.

Babamı buluyoruz. Bu arada biz feryat figan, elimizde kuş, ortalarda dolaşırken evlerden, diğer adalardan çocuklar çıkıyor. Babam arabasını evin önüne çekiyor. Annesine babasına haber vermeden evden fırlayan çocuklar arabanın içine doluyor. Arabada her yaştan sekiz çocuk var. En küçüğü iki yaşında, altında hâlâ bez sarılı, hatta bezin yan bantlarından biri açılmış, ayakları çıplak, arabaya biniyor.

Burhaniye'nin büyükbaş ve küçükbaş hayvanda ve atta uzmanlaşmış veterinerine götürüyoruz tek bacaklı serçeyi. En önde babam, arkada arkadaşım elinde kuş, arkada altı çocuk, en arkada paytak paytak yürüyen altı bezli küçük kız. Veteriner "Bunun bacağı kopmuş, artık yapacak bir şey yok. Üzülmeyin. Doğaya bırakırsanız bu halde de yaşar" diyor. Dönüyoruz.

Sitenin önünde yerlerde tohum arayan, tıpkı da bizim serçeye benzeyen kuşların arasına yavaşça korka korka bırakıyoruz kuşumuzu. Tek bacağının üzerinde zıplaya zıplaya aralarına karışıyor. O da yerlerde bir şeyler aranıyor. Sonra arkadaşlarıyla birlikte onların arasına karışıp uçup gidiyor.

Çocuklarla birbirimizden ayrılmak istemiyoruz. Babamın arkasından bizim eve doluyoruz. Teypte Hurşit Yenigün'den Unutulmayan

Aranjmanlar kaseti dönüyor. Timur Selçuk ve Faruk Nafiz Çamlıbel'den "Sen Neredesin" adlı şarkı başlıyor.

Caddeden sokaklara doğru sesler elendi
Pencereler kapandı kapılar sürmelendi
Bir kömür dumanıyla tütsülendi akşamlar
Gurbete düşmüşlerin başına çöktü damlar

Yuvamı çiçekledim sen bir meleksin diye
Yollarını bekledim görüneceksin diye
Senin için kandiller tutuştu kendisinden
Resmine sürme çektim kandillerin isinden

Biz kızlar kendi etrafımızda dönmeye başlıyoruz. "Ya bunda nasıl dans edilir ya" deyip vals ritmindeki şarkıda el yordamıyla bulduğumuz ritimle kendi etrafımızda dönmeye devam ediyoruz. Oğlanlar masanın etrafına dizilmiş, daha ağırlar, ama şarkıdan etkileniyorlar. O sırada annem ve babam "Bakın çocuklar, böyle dans edilir" deyip bir metrekarede bir dakika vals yapıp dönüyorlar. Hepimiz onları alkışlıyoruz.

Saksıda incilendi yapraklar senin için
Söylendi gelmez diye uzaklar senin için

Sonra o evden çıkanlar Türkiye'ye yayıldı. Yaşadıkları yerlerde her birinin birkaç köpeği, birkaç kedisi, birkaç kuşu oldu. Gerektiğinde bir köpeği sıkıştığı gemi makine odasından kurtardılar, gerektiğinde yağmurda ana caddeye çıkan sümüklüböceği bahçeye geri koydular, yollarının üzerine çıkan her sokak hayvanını ihya ettiler. Hamile kedilerin tavuk etini, sütünü hazırlayıp yavrularını sahiplendirdiler. Hayvan sevgisini kendilerinden küçüklere de öğrettiler. Ben de Gaco'yu buldum. Bir de bu kitabı yazdım.

TEŞEKKÜRLER

Gaco
Tobi
Dost
Boncuk
Paytak
Linda
Rintintin
Fındık
Goldie
Piti
Ponçik
Toti (Toti buraya, pati havaya)
Paçoz
Fıstık
Muzi
Fani
Mayt
Rori (Paşa)
Duman
Duman 2
Şantinfantinfo
Şabaniyesütlaç
Haşmetiye
M. Tamer Demirağ
Hülya Demirağ
Tuğçe Demirağ
Beste
Kaan
Ata İlke
Alp
Ayşe

Hakan
Lena Lale
Elmira
Berkay
İpek
Ozan
Azizcan
Ezgi
Sezgi
Behice
Latife
Atilla
Gül
Esra
Payan
Altan
Serhan
Bahar
Fidan
Neriman
Müyesser
Ziya
Meltem
Ercü
Muammer
Günsu
İnci
Gamze
Lara
Lora
Meral
Görkem
Aysun

Emel
Güngör
Selçuk
Gökhan
Erdiñ
Murat
Pınar
Alper
Tuğçe A.
Umut
Seda
Bahadır
Kurtadam
Ogün
Kitap Yayınevi ve Çağatay Anadol
Veteriner Başhekim İlhan Gökgöl
Veteriner Hekim Feridun Kalyoncu
Veteriner Hekim Tolga Yontucu
Veteriner Hekim Nuri Özalp
Veteriner Hekim Barış Buyurgan

HAYVANLARLA İLGİLİ YERLER

ULAŞABİLDİĞİM BİR DEMET

Kadıköy Hayvan Dostları Platformu-Ataşehir
0216 4998390

Fatih Belediyesi Yedikule Hayvan Barınağı
Meral Olcay
meralolcay@mynet.com / www.yedikulehayvanbarinagi.com
0212 6335857

Tuzla Hayvan Rehabilitasyon Merkezi
İnci Özcebeci
www.tuzlaninkopekleri.com
0216 3930010

Beykoz Belediyesi Hayvan Barınağı
Berrin Olcay
berrinolcay@superonline.com
0216 3086083 / 0532 7863924

Şile Hayvan Barındırma ve Müşahade Merkezi
www.silebarinagi.com
0212 7112274

Bakırköy Belediyesi Hayvan Rehabilitasyon Merkezi
0212 572 64 87
Bakırköy Hayvan Barınağı
<http://bakirkoyhayvanbarinagi.sitemynet.com>

Evsiz Hayvanları ve Doğayı Koruma Derneği
İstanbul Büyükdere
Lale Halimoğlu – Melek Özalp
info@evsizhayvanlar.org / www.evsizhayvanlar.org
0212 2717717

Hayvanların Yaşam Haklarını Koruma Derneği-Sarıyer
Eray Özgüner-Burak Özgüner-Eva Aksoy
Haykor88@yahoo.com
<http://www.hyhkd88.tk>
0212 2423536

Büyükada Hayvan Barınağı
adabarinagi@yahoo.com
<http://adabarinagi.port5.com>
Selin Sezer: 0532 3018373
Elif Hn: 0532 4658456

Adalar Doğa,Çevre ve Hayvan Dostları Derneği
(216) 381 16 50 / (216) 381 17 57

Bağımsız Hayvan Platformu
(212) 586 29 14

Çevre ve Sokak Hayvanları Derneği
dernek@sokakhayvanlari.com
<http://www.sokakhayvanlari.com/>
(212) 227 72 65

Hayvan Hakları Gönüllüleri Derneği
0212 548 67 74

İstanbul Hayvanseverler Derneği
(216) 347 57 04 / (216) 339 49 70

Türkiye Hayvanları Koruma Derneği
(212) 246 11 11

Ankara-HAYKOD-Hayvanları Koruma Derneği
Gamze Erkök-Aynur Altun
0312 2151555
www.haykod.org
gamzeerkok@mchsi.com / gamze.erkok@haykod.org

Adana-DOHAYKO-Doğayı ve Hayvanları Koruma ve Yaşatma Derneği

Nesrin Çıtırık

Nesrin_citirik@hotmail.com

0 322 4575422 / Barınak: 0322 3386225

Kütahya Doğa ve Hayvanseverler Derneği

Adres: Tavşanlı yolu, Sanayi sitesi arkası

Hastane Tel: (274) 232 08 23

kutahyadhds@mynet.com

Erdek Hayvan Barınağı (zor durumda)

Bilgi almak için: hayvansever Seval Hanım

Tel: 0536-353-12-86 Faks: 0266 835 42 88

Antalya - Altun Ana Sahipsiz Hayvanları Koruma Derneği

Antalya Merkez

0242 2478325

Diyarbakır Sokak Hayvanlarını Koruma ve Yaşatma Derneği

Hikmet Topal

0542 7280403

Sevgi Ekmekçiler

sekmekci@dicle.edu.tr

0412 2488001

Manisa-HAKDEM-Hayvanları Koruma Derneği

Reyhan Elbirliler

relbirliler@gmail.com / www.hakdemanisa.org

0236 2343130 / 0236 2320935

Bodrum Hayvan Hakları Derneği

Burcu Gelegen

0252 3163303

info@bodrumhayvanhaklari.org / www.bodrumhayvanhaklari.org

Edremit ve Çevresi Hayvanları Koruma Derneği

0266 3850226

AYRICA

HAYTAP: Hayvan Hakları Türkiye Aktif Güç Birliği

Ümraniye Hayvan Barınağı

Dost Hayat Derneği

Ekolojik Denge Derneği

Beşiktaş Çevre ve Sokak Hayvanları Derneği (Sarıyer)

Sahipsiz Hayvanları Koruma Derneği (Kemerburgaz)

Avcılar Belediye Barınağı

Bağcılar Belediye Barınağı

Güngören Belediye Barınağı

Zeytinburnu Belediye Barınağı Halkalı

(Hayvan Hakları Gönüllüleri Derneği)

Bahçeşehir Belediye Barınağı

(Evsiz Kedi ve Köpekleri Koruma Derneği)

Küçükçekmece Belediyesi Barınağı

Tuzla Orhanlı Barınağı (Cihan Hanım)

Büyükçekmece Barınağı (Dr. Mehmet Bey)

Kavaklı Belediyesi Barınağı

Mimar Sinan Beldesi Barınağı

Çoban köpeklerini Araştırma Derneği

Vukela cad. No:29/1 Üstbostancı/İstanbul

Tel: (216) 372 92 70

Fax: (216) 372 92 56

Çevre ve Kültür Değerlerini Koruma ve Tanıtma Vakfı (ÇEKÜL)

(212) 251 54 44

Sahipsiz Hayvanları Koruma Derneği

(212) 875 29 59 pbx 138-155

İstanbul Veteriner Hekimler Odası
<http://www.ist-vho.org.tr>

İzmir Veteriner Hekimler Odası
<http://www.izmir-vho.org>

SokakKopekleri.net
<http://www.sokakkopekleri.net>

Doğal Hayatı Koruma Derneği – DHKD
www.dhkd.org

www.havhav.com

www.kedigen.com

www.kopeksahiplen.com

www.kangurum.com

www.hayvanbarinaklari.com

www.kurkehayir.org

www.stardogs.web.tr

www.academydogkennels.com

www.greendogkennel.com

www.thomsoneducationdirect.com.au

animal care, veterinary assistant, pet obedience trainer, pet groomer
(uzaktan eğitimle, hayvan bakıcılığı, eğitimciliği ve veteriner asistanlığı sertifikası)

İNTERNETTE SİVİL İNİSİYATİFLER

HAYTAP-subscribe@yahoogroups.com

DünyaYalnızBizimDegil-subscribe@yahoogroups.com

Sokaktaki_Melekler-subscribe@yahoogroups.com

evcilcanlilar-subscribe@yahoogroups.com

haykod-subscribe@yahoogroups.com

Susan McHugh

Toplumun Aynasında

Köpek

Kitapyayinevi

"Arkadaşımın evinin önünden kafamı çevirmeden, burnum yukarıda geçiyorum. Ona fena halde küsüm. Müyesser Teyzelerin bahçesinde bir kuşun ciyak ciyak öttüğünü duyuyorum. Koşup baktığımda gül fidanının çitalarına ayakları takılmış, nafile yere kanatlarını cırpıp bağırان bir kuş görüyorum. Bir daha ömür boyu konuşmayacağım arkadaşşıma bağırmaya başlıyorum: "Çabuk, çabuk koş yalvarıyorum, çabuk buraya gel!" Arkadaşım hemen koşup geliyor. Kuşun bir bacağı ne yazık ki çitaların arasında kalmış. Tek bacaklı kuşu uzun uğraşlarla çıkarıp eline alıyor. Babamı buluyoruz. Bu arada biz feryat figan, elimizde kuş, ortalarda dolaşırken evlerden çocuklar çıkıyor. Çocuklar babamın arabasına doluyor. Veterinere götürüyoruz tek bacaklı serçeyi. 'Bunun bacağı kopmuş, artık yapacak bir şey yok. Üzölmeyin. Doğaya bırakırsanız bu halde de yaşar' diyor. Dönüyoruz. Sitenin önünde yavaşça korka korka yere bırakıyoruz kuşumuzu. Tek bacağının üzerinde zıplaya zıplaya kuşların arasına karışıyor. Sonra uçup gidiyor. Çocuklarla birbirimizden ayrılmak istemiyoruz. Babamın arkasından bizim eve doluyoruz. Teypte Timur Selçuk ve Faruk Nafiz Çamlıbel'den "Sen Neredesin" adlı şarkı başlıyor. Biz kızlar kendi etrafımızda dönmeye başlıyoruz.

O sırada annem ve babam "Bakın çocuklar, bu müzikle böyle dans edilir" deyip bir metrekarede bir dakika vals yapıp dönüyorlar. Hepimiz onları alkışlıyoruz. Sonra o evden çıkanlar Türkiye'ye yayıldı. Yaşadıkları yerlerde her birinin birkaç köpeğı, birkaç kedisi, birkaç kuşu oldu. Gerektiğinde bir köpeğı sıkıştığı gemi makine odasından kurtardılar, gerektiğinde yağmurda ana caddeye çıkan sümöklüböceğı bahçeye geri koydular, yollarının üzerine çıkan her sokak hayvanıyla ilgilendiler. Hamile kedilerin tavuk etini, sütünü hazırlayıp yavrularını sahiplendirdiler. Hayvan sevgisini kendilerinden küçöklere de öğretiler. Ben de köpek arkadaşım Gaco'yu buldum. Bir de bu kitabı yazdım."

DOÇA VE BİLİM DİZİSİ

KitapyAYINEVİ

ISBN 975-6051-30-2

9 789756 051306

10,-YTL